

د جرمني ژبې پښويه

Deutsche Grammatik

ليکوال: محمدکريم نور

د ليکوال نور چاپ شوي کتابونه:

ژرونالېستي ځېلونه

ځانمرگی ژبی (ناول)

د دې کتاب ټول مادي او معنوي حقوق له ليکوال سره خوندي دي.
څوک اجازه نه لري چې دا کتاب يا يې کومه برخه د ليکوال له اجازې پرته چاپ کړي.

Ketabton.com

بسم الرحمن الرحيم

ربي زدني علما

د جرمنۍ ژبې الفبې

کره الفبې								
A/a	B/b	C/c	D/d	E/e	F/f	G/g	H/h	I/i
آ	بي	خي	دي	اي	اف	گي	هه	اي
J/j	K/k	L/l	M/m	N/n	O/o	P/p	Q/q	R/r
يوت	که	اېل	اېم	اېن	او	پې	کو	اېر
S/s	T/t	U/u	V/v	W/w	X/x	Y/y	Z/z	
اېس	تي	أو	فو	وي	اېکس	اېپسېلون	خېټ	
ځانگړي او اوملوت توري								
ß	اېس خټ	دغه توری د (s) په څېر ويل کېږي لکه (Straße) شتراسې.						
Ä/ä	آ- اوملوت	د انگرېزي (a) په وزن ويل کېږي لکه (Ärger) اېرگر يا اېرگه.						
Ö/ö	او- اوملوت	لکه د (o) په توگه ويل کېږي، خو د تلفظ په وخت کې شونډې نورې هم راتولېږي لکه (Mögen) موگن.						
Ü/ü	أو- اوملوت	کابو د (u) په څېر، خو د تلفظ په وخت کې شونډې نورې هم راتولېږي لکه (Zurück) خوروک.						

پېژند ويکي (Der Artikel)

که مو پام شوئ وي، په پښتو کې وايو چې: ما "يو" کتاب وپېره. انارگل "يوه" کتابچه ومونده . همدغه د "يو" او "يوه" کلمې پېژند ويکي (د تعريف توري) يا آرټيکلونه دي. په همدې توگه په جرمنۍ ژبه کې هم پېژندويکي (د تعريف توري) يا آرټيکلونه شتون لري چې د نوم د بدرگه کوونکي په نامه هم يادېږي. دوی د دې لپاره کارول کېږي چې د يوه نوم:

- نوری (جنس) راوښيي چې نرينه دی که ښځينه يا منځينه (مخنث).

- شمېر يې راوښيي چې يو گړی (مفرد) دی که ډېر گړی (جمع).
- پېر (حالت) يې راوښيي چې په کړند پېر (فاعلي حالت)، لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت)، لر کړي پېر (با واسطه مفعولي حالت) او که په ټولپېر (اضافي حالت) کې دی.

د پېژندوييکي (د تعريف توري يا آرټیکل) ډولونه:

نامعين پېژندوييکي **Unbestimmter Artikel**:

Unbestimmter Artikel		
Maskulin	Feminin	Neutral
نرينه	بنځينه	منځينه (مخنث)
ein	eine	ein
يو	يوه	يو

نامعين پېژندوييکي (د تعريف نامعين توری) د هغه نوم لپاره کارول کېږي چې نامعين وي او يا هم په غونډله کې په لومړي ځل راشي.

Anaargul hat mir ein Heft gegeben.	انارگل ماته يوه کتابچه راوړه. په دغه بېلگه کې کتابچه مالومه يا مشخصه نه ده چې کومه کتابچه يا د چا کتابچه يا هم کوم ډول کتابچه ده.
Anaargul hat mir ein Heft gegeben. Das Heft ist liniert.	په دغه بېلگه کې کتابچه د لومړي ځل لپاره يادېږي. له همدې امله نامعين پېژندوييکي (د تعريف نامعين توری يا آرټیکل) ورته کارول کېږي، خو په دويمه غونډله (جمله) کې چې کتابچه بيا ياده شوې ده، بايد معين پېژندوييکي (آرټیکل) ورته وکارول شي.

د لا ښه ترا سسپړني (تشرېح) په موخه يو څو نورې بېلگې:
ما يو سړی وليد. يوه مېرمن راغله. انارگل يو موټر وپېره.

په برسېرنو بېلگو کې د "يو" او "یوه" وییکی (کلمې) نامعین پېژندویيکي (د تعریف نامعین توري) دي. که پر برسېرنو غونډلو (جملو) غور وشي، په ډاګه کېږي چې نه سړی مالوم دی، نه مېرمن چې څوک دي. او نه هم موټر مشخص یا معین شوی دی چې څه ډول موټر دی. له همدې امله ورته نامعین پېژندویيکي (د تعریف نامعین توري) کارول کېږي.

د نامعین پېژندویيکي (د تعریف نامعین توري یا آرټیکل) اوړون (ګردان):

	Maskulin نرینه	Neutral منځینه	Feminin بښځینه	Plural دېرګری (جمع)
Nominativ ګرندېپر	ein Mann	ein Kind	eine Frau	Kinder
Akkusativ لنډ کړی پېر	einen Mann	ein Kind	eine Frau	Kinder
Dativ لر کړی پېر	einem Mann	einem Kind	einer Frau	Kindern
Genitiv تولېپر	eines Mannes	eines Kindes	einer Frau	Kinder

ګرندېپر (فاعلي حالت)، لنډ کړی پېر (مفعولي حالت)، لر کړی پېر (باواسطه مفعولي حالت) تولېپر (اضافي حالت)

نامعین پېژندویيکي (د تعریف نامعین توري) دېرګری (جمع) نه لري او منفي بڼه یې په (kein/keine) سره جوړېږي:

Singular یوګری	Plural دېرګری	Negativ Plural منفي دېرګری
ein Stift	Stifte	keine Stifte
ein Kind	Kinder	keine Kinder

نامعین پېژندویيکي (د تعريف نامعین توري) له لاندې نومونو سره نه کارول کېږي:

Ich trinke gerne Apfelsaft. زه په خوشۍ سره د منو اوبه څښم. Liebe macht blind. مينه سړی ړندوي. Ich suche einen süßen Apfelsaft. زه د منو خورې اوبه لټوم.	له موادو، ټوکر او مانا نومونو سره که سړی وغواړي چې د دوی ځانگړتيا ته نغوته (اشاره) وکړي، نامعین پېژندویيکي (د تعريف توري) ورسره کاروي. په دغه بېلگه کې د منو د اوبو ځانگړتيا (süßen) ته نغوته شوې ده.
Sie ist Kellnerin. Er ist Deutscher. Sie ist Muslimin. دا کارسنه ده. دی جرمني دی. دا مسلمان ده.	د ځانگړي (مسلك)، اړوندۍ (تابعیت) او د دين لپاره نه راځي.
Angst haben, Tanzen gehen ډارېدل، نڅا ته تلل	له هغو کلمو سره چې يو له بله ناشلېدونکي اړيکي ولري
Über Stock und Stein په ټول ملک کې، په ټولو ستونزمنو لارو	له ځينو ژبنيزو څرگندونو (اصطلاحاتو) سره
Ende gut, alles gut. چې پای يې ښه وي، ټول ښه وي.	په متلونو کې

معین پېژندویيکي : Bestimmter Artikel

په پښتو ژبه کې معین پېژندویيکي (د تعريف معین توري) نشته، بلکې یوازې نامعین هغه شتون لري،
خو په جرمني ژبه کې معین پېژندویيکي (د تعريف معین توري) شته او په لاندې توگه دی:

Bestimmter Artikel		
Maskulin	Feminin	Neutral
نرینه	ښځینه	منځینه (مخنث)
der	Die	das

معین پېژندویکی (د تعریف معین توری) هغه وخت کارول کېږي چې یو څیز مالوم، معین یا مشخص وي. په همدې توګه له هغو نومونو سره راځي چې وار له وړاندې په غونډله کې یاد شوي وي او یا هم داسې انګېرل کېږي چې دوی پېژندل شوي نومونه دي. که ووايو چې: انارګل یو کتاب لولي. تاسې ته به هرو مرو پوښتنه پيدا شي چې انارګل کوم کتاب لولي. په دې اکر کې کتاب معین یا مشخص نه دی. خو که ووايم چې انارګل د پښتو پښویه یا ګرامر لولي، نو کتاب مالوم، معین یا مشخص شو .

Anaargul liest die Paschtu Grammatik.	انارګل پښتو پښویه (ګرامر) لولي.
Das Eis ist kalt.	سړوپی (آیسکریم) سره (یخه) ده.
Ich bin der Freund von Maya.	زه د میه ملګری یم.

د ډېرګري (جمع) نوم معین پېژندویکی (**die**) دی:

	Maskulin نرینه	Neutral منځینه	Feminin ښځینه	Plural ډېرګری (جمع)
Nominativ کرندېپر	der Mann	das Kind	die Frau	die Kinder
Akkusativ لنډ کړی پېر	den Mann	das Kind	die Frau	die Kinder
Dativ لر کړی پېر	dem Mann	dem Kind	der Frau	den Kindern
Genitiv تولېپر	des Mannes	des Kindes	der Frau	der Kinder

که چېرې له معین پېژندویکي (د تعریف معین توري) څخه وړاندې سربل (Präposition) راشي، په ځینو پېرونو (حالتونو) کې پېژندویکی (د تعریف توری) له سربل سره یو ځای لیکل کېږي:

am (an dem), im (in dem), beim (bei dem), vom (von dem),
ins (in das), zur (zu der)

دغه ډول يو ځای لیکل په ټوليزه (عمومي) توگه په لاندې حالتونو کې راځي:

im Februar, am Mittwoch	له وخت سره
am Frankfurt Flughafen ins Kino gehen	د پېژندل شویو څیزونو او ځایونو سره
zum Zuhören	له هغه نوم سره چې له کر (فعل) څخه جوړ شوی وي : Zuhören له آره یو کر (فعل) دی، خو دلته د نوم (اسم) په بڼه راغلی دی.
zur Verfügung stellen zur Kenntnis nehmen im Stich lassen.	د هغو کلمو لپاره چې یو له بله سره ناسلېدونکې اړیکې لري. Zur Kenntnis له nehmen ، zur Verfügung له stellen او im Stich lassen سره یو ځای راځي او یوه ځانگړې مانا ورکوي.

لاندې بېلگې یې په عامه ژبه کې دېرې کارول کېږي:

ans (an das), aufs (auf das), fürs (für das), hinterm (hinter dem),
überm (über dem) etc.

د معین پېژندویيکي کارونځ

معین پېژندویيکي (د تعریف معین توری) له هغو نومونو سره راځي:

Die Erde dreht sich um die Sonne.	چې په ټوليزه توگه پېژندل شوي وي
---	---------------------------------

Das Flugzeug fliegt gleich.	چې د حالت په پام کې نیولو سره پېژندل شوي وي
Ich habe ein Buch gekauft. Das Buch ist sehr interessant.	چې وار له وړاندې په غونډله (جمله) کې یاد شوي وي
die Türkei, die Slowakei die Mongolei die Niederlande die Bundesrepublik Deutschland	په بېدوده (استثنایي) توګه له ځینو هغو جغرافیوي نومونه سره هم راځي چې په (-ei) پای ته رسېدلي، په ډیرګړي (جمع) بڼه راغلي او یا له هغو ملکونو سره چې له نوم سره یو ستاینوم هم ولري.
der Schwarzland, die Alpen, die Donau	د طبعي منظرو، غرونو او سیندونو له نومونو سره

Ich wohne in Marburg. Er kommt aus Afghanistan.	په ټولیزه توګه معین پېژندویيکی (د تعریف معین توری) د هېوادونو له نومونو سره نه راځي.
Ich habe Anaargul getroffen. Ich esse gerne Pizza. Liebe macht blind.	د وګړو له نومونو، موادو او مانانومونو سره معین پېژندویيکی نه راځي.

مانا نوم هغه نوم ته وايي چې نه ننگېږدونکی وي یا په لاس سره نه احساس کېږي، لکه: بشایست، ننگ، روغتیا، میرانه، پیاوړیتوب، خوښي، وېر، اندېښنه، درناوی، سپکاوی.

Das Substantiv نوم

نوم هغه ویی (کلمه) دی چې یو څیز، وګړی، یو ژوی یا یوه ښکارنده (پدیده) نوموي. انارګل، شهباز، طوطي، کلی، ښار، مینه، لېوالتیا، کتاب او قلم ټول نومونه دي.

د نوم نوری (جنس) Das Genus

په جرمنی ژبه کې نوم یا بنځینه دی یا نرینه او یا هم منځینه (مخنث). لکه په پښتو او نورو ژبو کې د شمېر له مخې یا یوګری (مفرد) او یا ډېرګری (جمع) دی. د پېر (حالت) له مخې کولای شي چې په ګړندېپر (فاعلي حالت)، لنډکړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت)، لږ کړی پېر (با واسطه مفعولي حالت) او یا هم ټولپېر (اضافي حالت) کې راشي. د نومونو نوری (جنس) یوازې د دوی له پېژندویکي (د تعریف توري) (das, die, der) څخه پېژندل کېږي.

د نرینه نوم نښې

der : Neffe, Onkel, Sohn, Vater		هغه نومونه چې په طبعي توګه نرینه وي، نرینه نومونه ګڼل کېږي، لکه وراره، تره، زوی او پلار
-er	der Lehrer, Schüler	هغه نومونه نرینه دي چې په (-er) تورو سره پای ته رسېږي وي: بېدويي (استثنا) : لاندې څو نومونه بنځینه نومونه دي: die Butter, Mutter, Oper, Schwester, etc. لاندې څو نومونه منځینه (مخنث) دي:
-nt	der Präsident	
-ient	der Patient, Referent	
-and	der Doktorand	
-ant	der Fabrikant	
-är	der Revolutionär	
-eur	der Friseur	
-ör	der Frisör	
-ier	der Bankier, Offizier	
-or	der Autor, Doktor	
-ist	der Polizist, Realist	das Alter, Fenster Messer, Wasser, Zimmer etc.
-e	der Däne, Franzose	
-er	Geräte: der Computer,	
-ling	der Frühling, Lehrling, Säugling,	
-ig	der Essig, Honig	

-ich	der Pfirsich, Teppich	
-iker	der Mechatroniker,	
-s	der Fuchs, Knirps	
der:	- Befehl - Beginn - Besitz - Flug - Ruf - Schlaf	هغه نومونه چې له کر (فعل) څخه جوړ شوي وي او (en) ترې غورځول شوی وي، نرینه دي: له آره د (schlaf) کر (فعل) له (schlafen)، (Ruf) له (Rufen)، (Flug) له (Fliegen)، (Besitz) له (Besitzen)، (Beginn) له (Beginnen) او (Befehl) له (Befehlen) څخه اخیستل شوی دی.
der: Montag, Mai, Frühling, Sommer		د وخت (ورځ، میاشت او موسم) نومونه نرینه دي
der Hagel, Regen, Schnee		باران، گلی، واوره
der BMW, ICE		د موټر ډولونه او رېل گاډي
der Wein		الکولي څښاک توکي، خو د ورېشو د اوبو یا بیرو لپاره بیا (das) راځي: Das Bier
der Fels, Granit, Marmor		مېنرالونه او تیرې:

منځینه نومونه : لاندې نومونه منځینه (مخنث) دي:

-chen/-lein	يو نوم که بشپړه هم وي، خو که د (-lein,-chen)	
das:	په تورو سره پای ته ورسیري، منځینه (مخنث) گڼل کېږي:	
- Häuschen - Vöglein	Das Mädchen	
-um	das Datum, Stadium, Zentrum	په همدې توگه د جدول د چېرې خوا توري يو نوم منځینه (مخنث) کوي.
-ma	das Klima, Thema	

-ment	das Parlament,	
-o/- eau:	das Kino, Radio, Niveau	
-at	das Sekretariat,	
-ett	das Ballett	
-in	das Benzin	
-il	das Ventil	
-en:	das Lesen, Schreiben, Kochen	هغه نومونه چې له کر (فعل) څخه جوړ شوي وي او د جدول د چپ لوري پایتوري ولري، منځینه گنل کېږي.
-ing	das Training, Jogging	
das Deutsch, Englisch, Französisch		ژبې
das Güte, Schöne, Wahre, Blau,		هغه نومونه چې له ستاینوم (صفت) څخه جوړ شوي وي .
das schöne Kabul, das alte Afghanistan		هغه جغرافیوي ځانگړي نومونه لکه ښارونه، هیوادونه او وچې چې له ځان سره ستاینوم (صفت) ولري، منځینه گنل کېږي .
das Gewässer, das Gebirge		هغه نومونه او غونډنومونه چې د (Ge-) په مختاري سره پیل شوي وي .
das Adlon, das Bella Italia		د نندارتون (سینما)، هوټلونو او کاروانسرایونو نومونه.
das:		
• Helium • Kupfer • Aspirin		د ډېرو کیمیاوي موادو، وسپنو او درملو نومونه.

بښځينه نومونه : لاندې نومونه بښځينه دي:

Die:		هغه نومونه چې بښځينه وگړي په گوته کوي لکه خور، مور... بېدويي (استثنا): das Mädchen, Fräulein
• Frau		
• Mutter		
• Oma		
• Schwester		
-a	die Kamera	د جدول د چپ لوري په پايتورو چې کوم نومونه پای ته ورسېږي، بښځينه گڼل کېږي
-ade	die Ballade, Promenade	
-age	die Etage	
-aise	die Marseillaise	
-ance	die Alliance	
-anz	die Ambulanz	
-äne	die Migräne	
-ung	die Zeitung, Meinung	
-heit	die Beliebtheit	
-keit	die Möglichkeit	
schaft	die Herrschaft, Gesellschaft	
-e	die: Erde, Hilfe, Sprache	خو پرته له نرينه وگړو او ځنارو څخه، لکه : der Junge, der Affe, das Auge, das Ende
-ei	die Bäckerei, Bücherei	
-elle	die mademoiselle	
-in	die Lehrerin, Ärztin	
-ität	die Universität	
-ion	die Information,	
-ik	die Technik, Politik	

- ade	die Marmelade, Schokolade	
- ette	die Toilette, Marionette	
- ine	die Maschine, Lawine	
- ive	die Alternative, offensive	
- sis	die Basis	
- ur	die Natur, Kultur	
- Sal	die Drangsal	
- t	die: - Furcht - Sicht - Tat	هغه نومونه چې له کر (فعل) څخه جوړ شوي وي او د (t) پایتوري ولري. (Furcht) له آره له (Fürchten)، (Sicht) له (Sichten) او (Tat) له (Tun) څخه اخیستل شوی.
die Eins, Zwei, Drei		گڼه او د ښوونځي نمرې
die Titanic, Boeing, Vespa		بېړۍ، الوتکې او موټر سایکلونه
die Rose, Tanne		کلان او ونې

- tum	der Irrtum das Altertum	ځینې نومونه کېدای شي چې له یو ډول پایتورو سره یا نړینه وي یا منځینه.
das Haus + die Tür + der Schlüssel = der Haustürschlüssel		کله چې له څو نومونه څخه یو نوم جوړ شي، نو وروستی نوم د ټول نوم نوری (جنس) ټاکي.

گڼه (Plural)

نوم کېدای شي چې یوگری (مفرد) وي لکه یو کتاب، یوه کتابچه او یو قلم. همداسې کېدای شي چې ډېرگری (جمع) وي لکه کتابونه، کتابچې او قلمونه. په جرمني ژبه کې د نومونو گڼه (جمع) په پینځو ډولونو سره جوړېږي:

Singular (يوگړی (مفرد)	Plural (دېرگړی (جمع)	Pluralendungen د دېرگړي پایتوري
der Student	die Studenten	en يا n
der Friseur	die Friseure	E
das Bild	die Bilder	er يا r
der Opa	die Opas	S
der Löffel	die Löffel	صفر (هېڅ پایتوري نه لري)

قاعده :

Singular	Plural	هغه نړینه نومونه چې په:
der Student	die Studenten	(e, ent, and, ant, ist, or) سره او هغه ښځینه
der Afghane	die Afghanen	نومونه چې په:
der Agent	die Agenten	(e, in, ion, ik, heit, keit, schaft, tät, ung)
die Station	die Stationen	سره پای ته رسېدلي وي، دېرگړی (جمع) يې په
die Krankheit	die Krankheiten	(n/en) سره جوړېږي.
die Tätigkeit	die Tätigkeiten	
der General	die Generäle	ټول هغه نړینه، ښځینه او منځینه نومونه چې په
der König	die Könige	لاندې پایتورو سره پای ته رسېدلي وي:
das Stativ	die Stative	-al, -ar, -är, -bold, -(e)rich, -eur,
der Frühling	die Frühlinge	-ian, -ich, -ig, -il, -iv, -ling, -nis, -sal
das Schicksal	die Schicksale	گڼه (جمع) يې د (-e) په پایتوري جوړېږي.
		دغه ښه تر ټولو ډېره له نړینه او مخنث نومونو سره
		راځي او کله ناکله اوملوټ هم له ځانه سره لري.
das Königtum	die Königtümer	هغه نړینه او منځینه (مخنث) نومونه چې په
der Reichtum	die Reichtümer	(tum) سره پای ته رسېدلي وي، گڼه (جمع)
das Brett	die Bretter	يې په (-er) سره جوړېږي. دغه ښه ډېره له

der Geist	die Geister	يو څپيز (يو سيلابه) نومونو سره راځي.
der Opa die Oma	die Opas die Omas	هغه نومونه چې په واول او ناخجن (بې فشاره) سېلابونو پای ته رسېږي، ګڼه (جمع) يې په (-s) سره جوړېږي او له ځان سره هېڅ وخت اوملوټ (واولي بدلون) نه لري.
das Meeting das Trikot	die Meetings die Trikots	د پرديو ژبو، په تېره انگريزي او فرانسې ژبو ويي(کلمې) د (-s) په پایتوري سره ډېرګړي (جمع) کېږي.
das Mädchen der Metzger der Gürtel	die Mädchen die Metzger die Gürtel	هغه نومونه چې په لاندې پایتورو سره پای ومومي: -chen, -en, -ger, -le, -lein, -ler, -ner, -sel, -tel ګڼه (جمع) يې د يو ګړي (مفرد) په څېر ده او هېڅ پایتوري نه اخلي.
das Hähnchen der Mechaniker der Vater der Vogel	die Hähnchen die Mechaniker die Väter die Vögel	هغه نرينه او منځينه (مخنث) نومونه چې په -chen, -el, -en, -er او -lein سره پای ومومي، ګڼه (جمع) نه لري، خو هغه نرينه نومونه چې د (u, o, a) توري ولري، کېدای شي چې دوی اوملوټ (واولي) بدلون ومومي.

پېر (Kasus)

پېر (حالت) په غوند يا غونډله (جمله) کې د يوه نوم يا نومخړي (ضمير) څرنگوالی يا رول ښيي يا هم د غوند يا غونډلې (جملې) د نورو توکو سره د دوی اړيکې څرګندي.

په جرمنۍ ژبه کې يو نوم يا نومخړی (ضمير) کېدای شي چې په ګړند پېر (فاعلي حالت يا Nominativ)، لڼد کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت يا Akkusativ)، لږ کړي پېر (با واسطه مفعولي حالت يا Dativ) يا تولپېر (اضافي حالت يا Genitiv) کې راشي:

کړند پېر (Nominativ)

انارگل خط لیکي.	Anaargul schreibt einen Brief.
-----------------	--------------------------------

د یوه کار کوونکي ته کړند (فاعل) وايي. په برسېرنه بېلگه کې انارگل د یوه کار (خط لیکلو) سرته رسوونکی دی. په دې مانا چې انارگل د خط لیکلو کړند یا فاعل دی. له همدې امله دی په کړند پېر (فاعلي حالت) کې رغېدلی دی.

لنډ کړی پېر (Akkusativ)

انارگل خط لیکي.	Anaargul schreibt einen Brief.
-----------------	---------------------------------------

کړی (مفعول) هغه وگړي یا څیز ته وايي چې یو کار پې کېږي. په دې بېلگه کې خط په خپله لنډ کړی (مفعول) دی، ځکه چې په ده د انارگل لخوا یو کار سر ته رسېږي. له همدې امله په لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت) کې رغېدلی دی.

لر کړی پېر (Dativ)

انارگل لایلا ته یو لیک ورکړ.	Anaargul gab Laila einen Brief.
------------------------------	--

په دې بېلگه (مثال) کې په ناسیده یا غیر مستیمه توگه په لایلا یو کار سر ته رسېږي او هغه دا چې انارگل دې ته یو لیک ورکوي. له همدې امله لایلا په خپله لر کړی (با واسطه مفعول) ده یا په لر کړي پېر (با واسطه مفعولي حالت یا Dativ) کې راغلې ده. د لایلا او انارگل تر منځ واسطه خط دی چې انارگل ورکړ. له همدې امله لایلا ته لر کړی یا با واسطه مفعول وايي.

تولپېر (Genitiv)

دا زما د ملگري کور دی.	Das ist die Wohnung meiner Freundin .
------------------------	--

په دې بېلگه کې ملگرې په ټولپېر (اضافي حالت) کې راغلې ده. دغه پېر (حالت) د کور او ملگرې تر منځ اړیکه څرگندوي چې کور د چا ملکیت دی یا په چا پورې اړه لري.

په څلورو پېرونو (حالتونو) کې د یو گرې (مفرد) نوم اوړون (گردان):

Singular – یوگرې (مفرد)			
	Maskulin نرینه	Feminin بښځینه	Neutral منځینه (مخنث)
Nominativ کړند پېر	der Vater پلار	die Mutter مور	das Kind ماشوم
Akkusativ لند کړی پېر	den Vater	die Mutter	das Kind
Dativ لر کړی پېر	dem Vater	der Mutter	dem Kind
Genitiv ټولپېر	des Vaters د پلار	der Mutter د مور	des Kindes د ماشوم

Die n-Deklination

n – اوړون (گردان)

ځینې نرینه نومونه په هغه ټولګي (ګروپ) پورې اړه نیسي چې د n – اوړون (گردان) یا د (Die n-Deklination) په نامه سره یادېږي. دوی په ټولو پېرونو (حالتونو) کې، پرته له یوگرې کړند پېر (مفرد فاعلي حالت) یا (Nominativ Singular) څخه، په اوړون کې د (e)n- پایتوري خپلوي.

	Singular یوگری (مفرد)	Plural ډېر گری (جمع)
Nominativ کړند پېر	der Student زده کړ یال	die Löwen زمریان
Akkusativ لند کړی پېر	den Student en	die Löw en
Dativ لر کړی پېر	dem Student en	den Löw en
Genitiv تولپېر	des Student en	der Löw en
	د زده کړ یال	د زمریانو

der: - Junge - Kollege - Neffe		n-Deklination په ټولگي (گروپ) پورې په تېره هغه نومونه اړه نیسي چې نړینه وي او په (e) سره پای ته رسېدلي وي.	
همدارنگه هغه نړینه نومونه چې په لاندې تورو سره پای ته رسېدلي وي.			
–and	der Doktorand des Doktoranden	–ant	der Praktikant des Praktikanten
–at	der Kandidat des Kandidaten	–ent	der Absolvent des Absolventen
–et	der Athlet des Athleten	–ist	der Journalist des Journalisten
–oge	der Pädagoge des Pädagogen	–nom	der Ökonom des Ökonomen
–soph	der Philosoph des Philosophen	–graf	der Fotograf des Fotografen

-urg	der Chirurg, des Chirurgen	
der:	des:	همداسې هغه نومونه چې تابعیت په گوته کوي.
- Afghane - Türke	- Afghanen - Türken	

ځینې نرینه نومونه په لنډ او لر کړي پېر (بې واسطه او با واسطه مفعولي حالت) کې د (-n) یا

(-ns) پایتوري اخلي:

Nominativ	Akkusativ	Dativ	Genitiv
کړند پېر	لنډ کړی پېر	لر کړی پېر	تولپېر
der Name	den Namen	dem Namen	des Namens

Der Genitiv mit Von

تولپېر (اضافي حالت) له **von** سره

کله چې یو نوم په تولپېر (اضافي حالت) کې پرته له پېژندویکي (د تعریف توري یا آرټیکل) یا پرته له ستاینوم (صفت) څخه راشي، د تولپېر (اضافي حالت) بڼه یې د (von) له سرېل (Präposition) سره جوړېږي. همدارنګه که په یوه غونډله (جمله) کې دوه یا ډېر نومونه په تولپېر (اضافي حالت) کې راشي، یو خوا یې پوهاوی یو څه ستونزمن شي، بلخوا په خپله د غونډلې (جملې) لوست او اواز هم یو څه سخت او بې خونده کېږي. له همدې امله بڼه ترا ده چې د ځینو نومونو تولپېر (اضافي حالت) د (von) له سرېل (Präposition) سره ورغېږي.

پرته له ستاینوم څخه	له ستاینوم سره
Das Verbot von Party د بندار جوړولو بندول (منع کول)	Das Verbot der russischen Party د روسي بندار بندول (منع کول)
Die Einfuhr von Äpfel	Die Einfuhr der afghanischen Äpfel

د افغاني منو راوړل (واردول)	د منو راوړل (واردول)
Ich habe den Ehemann der afghanischen Frau von Sprachkurs getroffen. ما د ژبې د کورس (چې د ژبې په کورس کې ده) د افغاني مېرمن مېړه ليدلی دی. په برسيرنه غونډله کې دوه نومونه په ټولپېر (اضافي حالت) کې راغلي دي. له همدې امله دويم هغه يې له (von) سره رغېدلی دی.	

Die Deklination von Eigennamen

د ځانگړنومونو اوروڼ

ځانگړ نومونه (شخصي نومونه) کېدای شي چې د وگړو وي لکه انارگل، جانان، يا د جغرافيوي ځايونو لکه کندهار، وردک او يا هم د ادبي پنځونو لکه د سليمان لایق چونغر، د جهاني کوه طور او د بناغلي زيار پښتو پښويه. په جرمنی ژبه کې کله چې ځانگړ نومونه اوروڼ (گردان) مومي، په ټولپېر (اضافي حالت) کې د (s) پایتوري اخلي او کېدای شي چې له خپل اړوند نوم څخه مخکې يا وروسته راشي:

مخکې له نوم څخه	وروسته له نوم څخه
Majas Buch د ميه کتاب	Das Buch Majas د ميه کتاب

Nargis' Buch Shams' Handy	هغه نومونه چې په (s, ß, x, z) سره پای ته رسېدلي وي، د دوی پر سر يوازې د اپاسترافي (") نښه راوړل بسيا کوي.
------------------------------	--

ستاینوم (Das Adjektiv)

ستاینوم (صفت) هغه ویی (کلمه) ده چې یو نوم ستایي، د نوم په اړه مالومات راکوي، نوم تشریح کوي او یا یې د ځانګړتیاوو په اړه غږېږي:

Anaargul ist erkältet.	Das Buch ist zerrissen.	Das Auto ist schön.
انارگل یخ وهلی دی.	دا کتاب څیرې دی.	دا موټر ښکلی دی.

په برسېرنو بېلګو (مثالونو) کې "یخ وهلی، څیرې او ښکلی" ستاینومونه (صفتونه) دي چې د خپلو اړوند نومونو په اړه مالومات راکوي.

ځینې کسان په دې اند دي چې یوازې ښې ځانګړتیاوې ستاینومونه (صفتونه) ګڼل کېږي، خو له آره هر هغه ویی (کلمه) چې یو نوم ستایي، که ښه وي که بده، د ستاینوم (صفت) په نامه یادېږي.

د ستاینوم (صفت) ډولونه:

- خبري او کړولي (قیدي) ستاینوم

Prädikative und adverbiale Adjektive

خبري ستاینوم په غونډله (جمله) کې د خبر یوه برخه ده چې له مرستیالګر (کمکي فعل) څخه وروسته راځي. که نوم نرینه وي که ښځینه یا منځینه (مخنث)، که یوګری (مفرد) وي او که ډېرګری (جمع)، ستاینوم په خپله آره ښه پاتې کېږي او اوږون (ګردان) نه مومي:

Sie ist traurig .	دا (ښځه یا نجلۍ) خپه ده.
دا (ښځه) خپه ده.	په دغه بېلګه کې "خپه" خبري ستاینوم (صفت) دی. دی یوازې د (sein, bleiben, werden) له کر (فعل) څخه وروسته راځي.
Die Kinder laufen lachend herum.	ماشومان د خدا په حال کې یو خوا بل خوا منډې وهي.
	په دغه بېلګه کې "خندانده" کړولي (قیدي) ستاینوم (صفت) دی چې له کر (فعل) څخه وروسته راځي او دی ستایي.

Er läuft langsam. دی ورو ورو ځي. Sie spricht leise. دا په ټیټ غږ خبرې کوي.	کړولي ستاینوم (قیدي صفت) د کر (فعل) په اړه مالومات ورکوي. په دې بېلگو کې (lustig, langsam, leise) کړولي ستاینومونه (صفتونه) دي.
Er/sie/es ist müde. Wir/Sie sind müde. Sie lacht leise. Du weinst leise. ستاینوم په خبري او کړولي بڼه کې اورو (گردان) نه مومي.	

لنډستاینوم (Attributives Adjektiv)

لنډستاینوم د پېژندویکي (د تعریف توري یا آرټیکل) او نوم تر منځ راځي او باید اورو وومي:

das rote Auto	die kalte Nacht	der schwarze Stift
سور موټر	سړه شپه	تور قلم

په برسرېنو بېلگو کې (schwarze, kalte, rote) لنډ ستاینومونه (صفتونه) دي. دغه ډول ستاینوم
 (صفت) باید د نوم د نوري (جنس)، شمېر او پېر (حالت) پر بنسټ اورو وومي.

Er ist ein sehr <u>guter</u> Ehemann.	دی ډېر ښه مېړه (خاوند) دی. په دغه بېلگه کې خاوند (Ehemann) نرینه نوم دی او په کرند پېر (فاعلي حالت) کې راغلی دی، نو ځکه یې ستاینوم (صفت) د (-er) پایتوري اخیستي دي.
Du kannst heutzutage so einen <u>guten</u> Ehemann nicht finden.	ته نن سبا داسې یو ښه خاوند نه شي پیدا کولای. په دغه بېلگه کې خاوند په لنډ کړي پېر یا مفعولي حالت (Akkusativ) کې راغلی دی. له همدې امله یې ستاینوم (صفت) د (-en) پایتوري اخیستي دي.

د ستاینوم کمزوری اورون (Schwache Adjektivdeklinatıon)

له معین پېژندوییکي (د تعریف معین توری یا آرټیکل) سره د ستاینوم (صفت) اورون چې د

(-en, -e) پایتوري خپل کړي، د ستاینوم د کمزوري اورون په نامه یادېږي.

Die <u>junge</u> Dame ځوانه مېرمن	der <u>rote</u> Rock سره لمن (دامنه)	das <u>dicke</u> Buch پېرر کتاب
په برسېرنو بېلگو کې د معین پېژندوییکي او نوم تر منځ ستاینوم د (e) په توري پای ته رسېدلی دی.		

په څلورگونو پېرونو (حالتونو) کې د لنډ ستاینوم اورون:

	Maskulin نرینه	Neutral منځینه	Feminin ښځینه	Plural گڼه (جمع)
Nom.	der alte Mann سپین پیری سړی	das leere Blatt تښه پاڼه	die rote Rose سره غوټی	die guten Menschen ښه خلک
Akk.	den alten Mann	das leere Blatt	die rote Rose	die guten Menschen
Dat.	dem alten Mann	dem leeren Blatt	der roten Rose	den guten Menschen
Gen.	des alten Mannes د سپین پیری سړي	des leeren Blattes د تښې پاڼې	der roten Rose د سرې غوټی	der guten Menschen د ښو خلکو

د ستاینوم کمزوری اورون له ناټیک نومخړو (مېهمو ضمیرونو) څخه وروسته هم په همدې بڼه

رغېږي:

dieser, diese, dieses, diese:	دغه زور کتاب ډېر په زړه پورې
-------------------------------	------------------------------

Dieses alte Buch ist sehr interessant.	دی .
jener, jene, jenes, jene: Jener Mensch, der viel liest, ist intelligent.	هر هغه څوک چې ډېر لوست کوي، وینښار دی.
jeder, jede, jedes, jede: Jede Frau muss gut behandelt werden.	له هرې ښځې سره باید ښه رویه وشي.
mancher, manche, manches, manche: Manche Menschen denken gar nicht nach.	ځینې خلک هېڅ فکر نه کوي.
solcher, solche, solchen, solche: Solches Buch kann man wenig finden.	داسې کتاب سړی ډیر لږ پیدا کولای شي.
welcher, welche, welches, welche: Welche Uhr magst du?	کوم ساعت دې خوښېږي؟
derjenige, diejenige, dasjenige, diejenigen: Dasjenige Kind, das gar nicht spielt, wird irgendwann sehr dick.	هغه ماشوم چې هېڅ لوبې نه کوي، یو وخت به ډېر چاغ شي.
derselbe, dieselbe, dasselbe, dieselben: Derselbe junge, der laut schreit, hat meine Uhr kaputt gemacht.	همدغه هلک چې په لور غږ چیغې وهي، زما ساعت مات کړ.

د ستاینوم غښتلی اورون (Starke Adjektivdeklinaton)

کله چې له ستاینوم څخه مخکې پېژندویکی (د تعریف توری یا آرټیکل) نه وي یا یې په مخکې آر (اصلي) عددونه لکه یو، دوه درې او یا هم ناوړېدونې نومخري (هغه ضمیرونه چې نه گردان کېږي) راغلي وي، نو ستاینوم په غښتلي بڼه اورون مومي:

	Maskulin نرینه	Neutral منځینه	Feminin بڼځینه	Plural گڼه (جمع)
Nom.	alter Mann زور سړی	leeres Blatt تښه پاڼه	rote Rose سره غوتی	gute Menschen ښه خلک
Akk.	alten Mann	leeres Blatt	rote Rose	gute Menschen
Dat.	altem Mann	leerem Blatt	roter Rose	guten Menschen
Gen.	alten Mannes د زاره سړي	leeren Blattes د تشې پاڼې	roter Rose د سرې غوتی	guter Menschen د ښو خلکو

په څلورگونو پېرونو (حالتونو) کې د نرینه، منځینه او بڼځینه نومونو سره د ستاینوم اوږون	
Nominativ کړندېږ	Alter Mann bleibt am Wochenende zu Hause. زور سړی د اوونۍ په پای کې په کور کې پاتېږي.
Akkusativ لند کړی پېر	Du brauchst kein leeres Blatt . ته تشې پاڼې ته اړتیا نه لرې.
Dativ لر کړی پېر	Roter Rose reißt du kein Blatt ab. له سرې غوتۍ څخه به پاڼه نه شکوي.
Genitiv تولېږ	Die Gesichter guter Menschen erkennst du nicht schnell. ته د ښو خلکو مخونه ژر نه شي پېژندلای.

له نامعین پېژندویکي (د تعریف نامعین توري) سره د ستاینوم اوږون:

	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
Nom.	ein <u>guter</u> Mann يو ښه سړی	ein <u>gutes</u> Kind يو ښه ماشوم	eine <u>gute</u> Frau يوه ښه ښځه	<u>gute</u> Leute ښه خلک
Akk.	einen <u>guten</u> Mann	ein <u>gutes</u> Kind	eine <u>gute</u> Frau	<u>gute</u> Leute

Dat.	ein <u>em</u> guten Mann	ein <u>em</u> guten Kind	einer guten Frau	guten Leute <u>n</u>
Gen.	eines guten Mann <u>es</u> د یوه ښه سړي	eines guten Kind <u>es</u> د یوه ښه ماشوم	einer guten Frau د یوې ښې ښځې	guter Leute د ښو خلکو

د ستاینوم (صفت) دغه ډول اورو له برسېرنو پایتورو سره د نامعین پېژندویيکي (د تعریف نامعین توري) (ein)، د (was für ein) څرگندنې (اصطلاح) او د (mein, dein, sein, ihr, Ihr, unser) له ټولنومخرو (ملکي ضمیرونو) څخه وروسته ټول یو ډول راځي.

meine guten Zeiten meinen guten Zeiten	همدارنگه د (kein) له منفي پېژندویيکي (د تعریف توري) سره او کله چې د (mein, dein, sein, ihr, Ihr, unser) ټولنومخري (ملکي ضمیرونه) د ملکي پېژندویيکي (ملکي آرټیکل) په ښه راښی، ستاینوم په ټولو پېرونو (حالتونو) کې د (-en) پایتوري خپلوي.
dunkel: ein dunkles Zimmer ein dunkler Raum	هغه ستاینومونه (صفتونه) چې په (-el) سره پای ومومي، د پایتورو په خپلولو سره یې (-e) تل غورځي.
Teuer: ein teures Auto, teure Autos ein teurer Mantel teure Mäntel	هغه ستاینومونه (صفتونه) چې په (-er) پای ته ورسېږي، (-er) یې کله ناکله غورځي.
ein langer, roter, glatter Kleid	که چېرې څو ستاینومونه یو پر بل پسې راغلي وي، ټول یې باید گردان شي او ټول یې یو ډول اورو مومي.

نوم کرل شوي ستاینومونه (Substantivierte Adjektive)

هغه نومونه چې له ستاینومونو (صفتونو) څخه جوړ شوي وي یا د نوم په بڼه راغلي او کارول کېږي، د نوم کرل شويو ستاینومونو په نامه یادېږي. دوی هم داسې اوږون (گردان) مومي لکه ستاینوم او پېژندویکی (د تعریف توری) چې یو ځای راغلي وي او یا د لنډستاینوم په څېر گردانېږي، خو یوازې نوم ترې غورځي. د دغه ډول نوم کرل شوي ستاینوم لومړی توری لوی لیکل کېږي.

	Maskulin نرینه	Neutral منځینه	Feminin بڼځینه	Plural ډیرگری
Nom.	der Bekannte پېژندل شوی	das Neue نوی	die Fremde پردی	die Alten زړه
	ein Bekannter	ein Neues	eine Fremde	Alte
Akk.	den Bekannten	das Neue	die Fremde	die Alten
	einen Bekannten	ein Neues	eine Fremde	Alte
Dat.	dem Bekannten	dem Neuen	der Fremden	den Alten
	einem Bekannten	einem Neuen	einer Fremden	Alten
Gen.	des Bekannten د پېژندل شوي	des Neuen د نوي	der Fremden د پردی	der Alten د زړو
	eines Bekannten	eines Neuen	einer Fremden	Alter
	د یوه پېژندل شوي	د یوه نوي	د یوې پردی	د زړو

په برسېرن جدول کې (Bekannte, Neue, Fremde, Alte) له آره (په اصل کې) ټول ستاینومونه (صفتونه) دي، خو دلته د نوم په توګه راغلي دي. لومړی توری یې لوی لیکل شوی دي.

لنډ کړستاینومونه (Attributive Partizipien)

هغه ستاینومونو ته ویل کېږي چې له کړ (فعل) څخه جوړ شوي او له نوم څخه مخکې راغلي وي. دوی د لنډستاینوم په څېر اوږون (گردان) مومي:

	Maskulin	Neutral
Nominativ کرد پېر (فاعلي حالت)	Partizip II – دويم گر ستیانوم	
	der geschriebene Brief لیکل شوی لیک	das gelesene Buch لوستل شوی کتاب
	ein geschriebener Brief یو لیکل شوی لیک	ein gelesenes Buch یو لوستل شوی کتاب
	Partizip I – لومړی ګر ستیانوم	
	der lesende Mann لوستونکی سړی	das weinende Kind ژراند ماشوم
	ein lesender Mann یو لوستونکی سړی	ein weinendes Kind یو ژراند ماشوم
Akkusativ لنډ کړی پېر (بې واسطه- مفعولي حالت)	Partizip II – دويم گر ستیانوم	
	den gelesenen Brief لوستل شوی لیک	das gelesene Buch لوستل شوی کتاب
	einen gelesenen Brief یو لوستل شوی لیک	ein gelesenes Buch یو لوستل شوی کتاب
	Partizip I – لومړی ګر ستیانوم	
	den lesenden Mann لوستونکی سړی	das weinende Kind ژراند ماشوم
	einen lesenden Mann یو لوستونکی سړی	ein schreibendes Kind یو لیکونکی ماشوم

	Feminin	Plural
Nominativ کرد پېر (فاعلي حالت)	Partizip II – دويم گر ستیانوم	
	die geschriebene Geschichte لیکل شوې کیسه	die gelesenen Romane لوستل شوي رومانونه
	eine geschriebene Geschichte	gelesene Romane

	لوستل شوي رومانونه		يوه ليکل شوې کيسه	
	لومړۍ کړسټاينوم – Partizip I			
	die lesenden Leute		die schminkende Frau	
	لوستونکي خلک		سينگار کوونکې ښځه	
	lesende Leute		eine schminkende Frau	
	لوستونکي خلک		يوه سينگار کوونکې ښځه	
	دويم کړسټاينوم – Partizip II			
	die gelesenen Romane		die geschriebene Geschichte	
Akkusativ لنډ کړی پېر (بې واسطه- مفعولي حالت)	لوستل شوي رومانونه		ليکل شوې کيسه	
	gelesene Romane		eine geschriebene Geschichte	
	لوستل شوي رومانونه		يوه ليکل شوې کيسه	
	لومړۍ کړسټاينوم – Partizip I			
	die lesenden Leute		die schminkende Frau	
	لوستونکي خلک		سينگار کوونکې ښځه	
	lesende Leute		eine schminkende Frau	
	لوستونکي خلک		يوه سينگار کوونکې ښځه	

کړولونه (Adverbien)

کړولونه (قیدونه) د یوه کړ (فعل) د پېښېدنې څرنگوالی، ځای، مهال، لامل او داسې نورې ځانگړتیاوې څرگندوي. کړول (قید) هغه ویی (کلمه) ده چې یو کړ (فعل)، ستاینوم (صفت) او یا یو بل کړول (قید) ستایي.

Verb	Ich lese langsam .	زه ورو لوست کوم.
Adjektiv	Das ist ein sehr altes Buch.	دا یو ډېر زوړ کتاب دی.
Adverb	Ich war sehr früh hier .	زه دلته ډېر مخکې وم.

د کړولونو (قیدونو) بېلابېلې بڼې :

Lokaladverbien: da, vorn(e), hier, hinten, hin, dort, oben, her <i>Wir sind hier vorne.</i>	• توني کړول (مکاني قيد) : چې د يوه کړ (فعل) د پېښېدلو ځای رابښي. مور دلته په مخکې (وراندې) يو.
Temporaladverbien: gestern, jetzt, vorher, immer, heute, damals, zuerst, oft, morgen, sofort, meist(ens) <i>Ich war gestern in Kabul.</i>	• مهالي کړول د يوه کړ (فعل) د پېښېدلو وخت څرگندوي. زه پرون په کابل کې وم.
Modaladverbien: so, gern, leider, glücklicherweise, umsonst, genauso, irgendwie, hoffentlich <i>Sie liest gerne Zeitung.</i>	• دودوال کړول (مودال قيد) د يوه کړ (فعل) دود ټاکي، څرنگيز کړول هم بلل کېږي، ځکه چې د يوه کړ د پېښېدنې حالت يا څرنگوالی ښيي. دا (ښځه) په خوښۍ ورځپاڼه لولي.
viel, fast, kaum, wenig, sehr, etwa <i>Er hat wenig Geld.</i>	• کچ و مېچ (اندازه) دغه کړول (قيد) د يوه کړ (فعل) د پېښېدلو کچه يا اندازه په گوته کوي. دی لږ روپی لري.

پرتله (Die Komparation)

په جرمني ژبه کې ستاینوم (صفت) پورې (درجې) لري چې یو له بل سره پرتله کېدای شي. همداسې
یې کړول (قيد) هم در واخلئ. ستاینوم (صفت) او کړول (قيد) د پرتلې درې پورې (درجې) لري او د
اورون (کردان) په وخت کې پایتوري خپلوي، لکه په لاندې بېلگو کې:

مثبت (Positiv): په دغه بڼه کې ستاینوم (صفت) یا کرول (قید) کوم پایتوری نه نیسي.

Das Fahrrad ist <u>so</u> schnell <u>wie</u> der Bus.	بایسکېل همدومره ګړندی دی لکه بس.
---	----------------------------------

پرتلیز (Komparativ): په دغه بڼه کې ستاینوم یا کرول د (-er) پایتوري خپلوي.

Das Auto ist <u>schneller</u> als das Fahrrad.	موټر له بایسکېل څخه ډېر ګړندی دی.
--	-----------------------------------

لوړترین (Superlativ): په دغه بڼه کې ستاینوم یا کرول د (-est) پایتوري نیسي.

Das Flugzeug ist <u>am</u> schnell <u>sten</u> .	الوتکه تر ټولو ګړندی(چاپک ترینه) ده.
--	--------------------------------------

مثبت (Positiv): مثبته (مطلقه) پرتله چې ستاینوم (صفت) هېڅ پایتوري نه خپلوي، یا د یوه نوم (وګړي، څیز) ځانګړتیا څرګندوي یا د دوو وګړو یا څیزونو تر منځ همرنگي. له ستاینوم (صفت) څخه مخکې د (so) یا (genauso) ويي (کلمې) راځي او پرتله شوی څیز په (wie) ورسره تړل کېږي.

Laila ist <u>hübsch</u> .	د یوه نوم ځانګړتیا
	لیلا ښکلې ده.
Anaargul ist (<u>genau</u>)so groß wie Spingul.	د دوو نومونو پرتله
	انارګل همدومره لوړ دی لکه سپین گل.

پرتلیزه (Der Komparativ)

کله چې د یوه نوم توپیر له بل نوم سره د یوې پورې (درجې) په کچه وي، نو د دې توپیر د څرګندولو لپاره پرتلیزه بڼه کاروو. ځینې پرتلیزې بڼې سمدوې او ځینې هغوی یې بېدوې (بې قاعده) دي.

سمدودی (باقاعده) بڼې :

	آره بڼه-Grundform		پرتلیزه بڼه-Komparativ	
Adjektiv	billig	ارزان	billiger	ارزان تر
	schnell	ګړندی	schneller	ګړندی تر
	langsam	ورو	langsamer	ورو تر
Adverb	wenig	لږ	weniger	لږ تر

هغه ستاینومونه (صفتونه) او کړولونه (قیدونه) چې په (el, er) یا غبرګڼر (Diphthong) سره پای ته رسېږي وي، د (-e) توری یې غورځي:

آره بڼه-Grundform		پرتلیزه بڼه-Komparativ	
dunkel	تیاره	dunkler	تیاره تر
respektabel	محترم	respektabler	محترم تر
teuer	ګران	teurer	ګران تر

څو څپیز ستاینومونه (څو سېلابه صفتونه) او د (oft) کړول د پرتلیزې بڼې په جوړښت کې اوملوټ (Umlaut) یا واولي بدلون خپلوي.

آره بڼه-Grundform		پرتلیزه بڼه-Komparativ	
hoch	لوړ	Höher	لوړ تر
jung	ځوان	Jünger	ځوان تر
oft	ډېر	Öfter	ډېر ترا وخت

بېدوده (بې قاعده) بڼې

	Grundform – آره بڼه		Komparativ – پرتلیزه بڼه	
Adjektiv	gut	ښه	besser	ښه ترا (بهتره)
Adverb	bald	ژر	eher	ژر تر
	viel	ډېر	mehr	ډېر تر
	gern	په خوښۍ	lieber	په مینه

له پرتله شوي کس يا څيز څخه وړاندې تل د (als) کلمه راځي:

Torpekei ist hübscher als Zarina.	تورپکي له زريني څخه ښکلې ده.
--	------------------------------

لوړترین (Der Superlativ)

لوړترینه پورې په يوه ټولي (گروپ) کې د يوه نوم لوړترینه درجه په گوته کوي او ښيي چې دی په خپله ډله کې تر ټولو نورو د لوړې پورې (درجې) خاوند دی. لوړترینه پورې له (am+superlativ) او همدارنگه له (Artikel+superlativ) سره رغېږي:

Grundform	am + Superlative	Artikel + Superlativ
schön ښکلې	am schönsten ښکلې ترین (تر ټولو ښکلې)	der/die/das schönste ښکلې ترین
teuer گران (قيمه)	am teuersten گران ترین (تر ټولو گران)	der/die/das teuerste گران ترین
dunkel تیاره	am dunkelsten تیاره ترین (تر ټولو تیاره)	der/die/das dunkelsten تیاره ترین

د کړول (قید) لوړترینه پورې د (am) له مختاري سره جوړېږي:

انارگل تر ټولو ښه لوبه کوي.	Anaargul spielt am besten .
-----------------------------	------------------------------------

که لوړترینه پورې له نوم څخه وړاندې راشي، معین پېژندویيکې (د تعریف معین توری) کارول کېږي:

Zarina hat das schönste Kleid.	زړینه ښایسته ترین (تر ټولو ښایسته) کمیس لري.
په دې بېلگه کې لوړترینه پورې (das schönste) له نوم (Kleid) څخه وړاندې راغلې ده.	

که لوړترینه پورې د لر ستاینوم (خبري صفت، Prädikativ) په بڼه د (werden, sein) له کر

(فعل) سره راغلې وي، کولای شي چې دواړه بڼې واخلي:

Das Gemälde ist am schönsten .	Das Gemälde ist das schönste .
	منظره ښایسته ترینه (تر ټولو ښایسته) ده.

په لوړترینه پورې کې ځینې ستاینومونه (صفتونه) او د (Oft) کړول (قید) اوملوت (Umlaut) یا

واولي بدلون هم خپلوي:

Grundform – آره بڼه –		Superlativ – لوړترینه بڼه –	
warm	تود	am wärmsten	تودترین
hoch	لوړ	am höchsten	لوړ ترین
jung	ځوان	am jüngsten	ځوان ترین
oft	زیاتره	am öftesten (auf häufigsten)	تر ټولو ډېر

Grundform آره بڼه	Superlativ لوړترینه پورۍ	کله چې ستاینوم (صفت) په لاندې تورو : • (-e, -s, -ss, -ß, -x, -sk, -sch) • (-d/-t) • (-haft, -los) سره پای ومومي، لوړترینه پورۍ یې په (-est) سره جوړېږي.
heiß	heißeste	
mild	mildeste	
brüsk	brüskeste	
ratlos	ratloseste	
stolz	stolzeste	
ungewiss	Ungewisseste	
bewegt	Bewegteste	
komplex	Komplexeste	
zaghaft	Zaghafteste	
frisch	am frischesten	بېدويي (استثنا):
süß	am süßesten	
spannend	am spannendsten	
groß	am größten	
neue	neueste	هغه ستاینومونه (صفتونه) چې په خپلواک (واول) او غیرکفر سره پای ته ورسېږي، وړترینه بڼه یې په (-est, -st) سره جوړېږي :
frohe	froheste	

د لوړترینې بڼې بېدويي (استثنا):

	Grundform آره بڼه	Komparativ پرتلیزه بڼه	Superlativ لوړترینه بڼه
Adjektiv	gut بڼه	besser بڼه ترا (بهنه، غوره)	am besten بڼه ترین

Adverb	viel ډېر	mehr ډېر تر	am meisten تر ټولو ډېر
	gern په خوښۍ	lieber په مينه	am liebsten تر ټولو په ډېره مينه
	bald ژر	eher ژرتر	am ehesten ژرترين

دا چې د ستاينوم (صفت) په لورترينه پورې کې يو نوم تر نورو هغوی د لوړې پورې (درجې) خاوند وي، له ده سره پرتله شوي څيزونه د (von/vom) په کلمه سره څرگندېږي:

Gulalei ist die hübscheste (von allen Schülerinnen).
ګالالۍ تر ټولو (زده کوونکيو) څخه ښايسته (ښايسته ترينه) ده.

اړينه نه ده چې د غونډلې دغه برخه چې په لنډيو (قوسونو) کې راغلې ده، وليکل شي، خو که د لا ښه ترا روښانتيا په پار يا هم که ليکل يې هرو مرو وي، کېدای شي چې په برسېرنه توګه وليکل شي. که چېرې بېلابېل څيزونه له يو بل سره پرتله شوي او له دوی څخه يوه ته لورترينه پورې ورکړل شوې وي، لورترينه پورې د کړول (فيد) په توګه کارول کېږي.

Der Wagen ist am schönsten .	موټر تر ټولو ښکلی دی.
-------------------------------------	-----------------------

موټر له ډېرو نورو څيزونو سره چې همزنگي نه دي، پرتله شوی او لورترينه پورې يې ګټلې ده.

که چېرې لورترينه پورې د لړستاينوم (خبري صفت) په توګه راغلې وي، په دې مانا چې همزنگي څيزونه له يو بل سره پرتله شوي دي.

Dieser Fernseher ist der schönste .	دغه تېلويزيون تر ټولو ښايسته دی.
--	----------------------------------

برسېرته غونډله ښيي چې تېلويزيون له نورو تېلويزيونو سره پرتله شوی دی او ده لوړه درجه کتلې ده. اړینه نه ده چې د نورو تلويزيونو يادونه دې وشي. په دغه اکر (حالت) کې ستاينوم (صفت) په خپله لورترينه پورې کې دي -st(e) پايټوري خپلوي.

نومخړی (Pronomen)

نومخړی (ضمير) هغه ويی (کلمه) ده چې د نوم پر ځای راځي يا د نوم استازيتوب کوي. دی په غونډله (جمله) کې د نوم د بې شمېره راتگ يا يادښت مخنيوی کوي:

انارگل زما ملگری دی. دی د اوونۍ په پای کې زما کره راځي.

Anaargul ist mein Kumpel. **Er** kommt am Wochenende zu mir.

په برسېرته لومړی غونډله کې انارگل نوم دی. په دويمه هغه کې د انارگل پر ځای "دی" د نومخړي (ضمير) په توگه راغلی او د انارگل د نوم د بيا يادولو مخه يې نيولې ده. همداسې په جرمنۍ غونډله کې (**Anaargul**) نوم دی او په دويمه غونډله کې يې پر ځای نومخړی (**Er**) راغلی دی.

نوم - Nomen	نومخړی (ضمير) - Pronomen
Nicole studiert Jura. نيکول حقوق لولي (زده کړه کوي)	Sie ist sehr fleißig. دا ډېره زحمت کينه ده.
Friedrich lernt Französisch. فريډريش فرانسوي زده کوي.	Er spricht aber gut Englisch. خو دی ښې انگرېزي خبرې کوي.
Ralf und Harmut spielen Fußball. رلف او هارموت د فوټبال لوبه کوي.	Sie spielen Fußball seit Jahren. دوی له کلونو راهيسې د فوټبال لوبه کوي.

په برسېرنو بېلگو کې د نومونو (نيکول، فريډريش، هارموت) پر ځای اړوند نومخړي (دا، دی، دوی) او په جرمنۍ غونډلو کې (sie, er, sie) راغلي دي.

نومخړی (ضمير) کولای شي چې نه يوازې په خپله بڼه، بلکې د پېژندوييکي (د تعريف توري يا آرتیکل) په بڼه هم له نوم سره يو ځای راشي. د بېلگې په توگه:

Artikel پېژندوييکي	Pronomen نومخړی
Das ist mein Buch. دا زما کتاب دی.	Das ist meins . دا زما دی.
Dein Wagen ist schön ستا موټر ښکلی دی.	Deiner ist schön. ستا ښکلی دی.
Dieser Wagen gefällt mir. دا موټر مې خوښېږي.	Dieser gefällt mir. دا مې خوښېږي.

ځانگړنومخړی (Das Personalpronomen)

ځانگړنومخړي (شخصي ضميرونه) د وگړو لپاره لکه زه، ته، دی، موږ او ... لپاره راځي. دوی (نومخړي) په خبرو اترو کې د وگړو رول په گوته کوي.

	Pronomen	نومخړي
يوگړي (مفرد) نومخړي	ich	زه (لومړی کس)
	du	ته (دويم کس)
	er	دی (نرینه، دريم کس)
	sie	دا (ښځه، دريم کس)
	es	دی (مخنث، دريم کس)
ډېرگړي (جمع) نومخړي	wir	موږ (لمړي کسان)
	ihr	تاسې (دوه يا ډير کسان)
	Sie	تاسې (دويم کسان)
	sie	دوی (دريم کسان)

لومړی کس د هغه کس په مانا دی چې خبرې کوي، دویم کس د مخاطب لپاره یا هغه کس ته چې خبرې ورسره کېږي، ویل کېږي. دریم کس هغه څوک په گوته کوي چې په اړه یې خبرې کېږي، لکه:

1. Person Singular und Plural لومړی یوگړی (مفرد) او ډېرگړي (جمع) وگړي: په دغو بېلگو کې "زه" او "موږ" خبرې کوو. له همدې امله لومړي کسان گڼل کېږو.	Ich gehe zur Schule. زه ښوونځي ته ځم. Wir sind Studenten. موږ زده کړیالان یو.
2. Person Singular und Plural دویم یوگړي او ډېرگړي وگړي: په دې بېلگو کې انارگل، تاسې او تاسې (شما) مخاطب یا دویم کسان گڼل کېږي. ځکه چې له دوی سره مخامخ خبرې کېږي.	Anaargul, zitiere mir ein Gedicht. انارگله، ما ته یو شعر ووايه. Ihr seid aus Afghanistan. تاسې له افغانستان څخه یاست. Sie sind eine gute Lehrerin. تاسې (شما) یوه ښه ښوونکې یاست.
3. Person Singular und Plural دریم یو گړي (مفرد) او ډېرگړي (جمع) کسان: په دې بېلگو کې دی، دا، دی او دوی دریم وگړي یا غایب کسان گڼل کېږي ځکه چې د دوی په اړه خبرې کېږي.	Er/sie/es ist erkältet. دی، دا، دی یخ وهلې، یخ وهلې (زوکام) دی (ده). Sie sind Afghanen. دوی افغانان دي.

د ځانگړنومخرو (شخصي ضمیرونو) څلورگونې بېرونه (حالتونه):

Singular- (مفرد) یو گړی					
1.Person		2.Person	3.Person		
Nom.	ich	du	er	es	sie
Akk.	mich	dich	ihn	es	sie
Dat.	mir	dir	ihm	ihm	ihr
Gen.	meiner	deiner	seiner	seiner	Ihrer

گڼه (جمع) - Plural			
	1.Pers. لومړۍ وگړۍ	2.Pers. دویم وگړۍ	3.Pers. دریم وگړۍ
Nom.	wir	Ihr	sie/Sie
Akk.	uns	euch	sie/Sie
Dat.	uns	euch	ihnen/Ihnen
Gen.	unser - زموږ	euer - د تاسې	ihrer/Ihrer - د دوی، ستاسې

د (Sie) نومخړی (ضمیر) یو چا ته د درنښت یا احترام په مانا کارول کېږي. که مو پام شوی وي په پښتو یا دري ژبه کې موږ کولای شو چې یوه (د شمېر پر بنسټ) کس ته د "ته" یا "تو" خطاب وکړو، خو همداسې کولای شو چې یوه کس ته د تاسې یا شما خطاب وکړو، حال دا چې شما او تاسې د ډېرو کسانو لپاره هم کارول کېږي. په جرمني ژبه کې هم کیدای شي چې یوه کس ته د (Du) نومخړی (ضمیر) وکارول شي او همدارنګه د (Sie) هغه.

د (Sie) نومخړی ښايي چې د (Du) پر ځای د ناپېژانده کس لپاره د درنښت په موخه وکارول شي، ځکه چې په جرمني کلتور کې سړی له ناپېژانده کس څخه واټن نیسي او هممهال یې دوه اړخیزه احترام ته راغواړي.

د (Es) منځینه نومخړی (Das Pronomen Es)

د (Es) منځینه (مخنث) نومخړی په غونډله (جمله) کې په بېلابېلو بڼو سره راتلای شي او ځینې وخت خپله آره (اصلي) مانا هم له لاسه ورکوي. په ټولیزه توګه په لاندې بڼو سره ډېر راځي:

Wie viele Seiten hat das Buch?	د نومخړي (ضمیر) په بڼه سره: په دغه بېلګه کې د (Das Buch) پر ځای
---------------------------------------	--

Es hat 200 Seiten. Ich bin Krank. Ich bin es auch.	راغلی. د ستاینوم پر ځای: په دې بېلگه کې د (Krank) پر ځای (es) راغلی.
Ich habe meinem Sohn versprochen, ihm ein Handy zu kaufen. Ich habe es auch meinem Sohn versprochen.	د ملي غونډلې (فرعي جملې) پر ځای: په دغه بېلگه کې د ملي غونډلې پر ځای یوازې (es) راغلی دی.
Es kommen viele Gäste heute.	د نارېبېتیني کړند (فاعل) پر ځای: (Es) په خپله د غونډلې آر (اصلي) کړند (فاعل) نه دی، بلکې یوازې د ده پر ځای راغلی دی. په دې بېلگه کې آر کړند مېلمانه (Gäste) دي. له همدې امله کر (فعل) هم د آر کړند (فاعل) پر بنسټ اوړون موندلی، نه د (Es) پر بنسټ.
Es regnet. Es ist kalt. Es ist zwölf Uhr. Es ist zu spät. Mir geht's gut. Machen Sie es gut.	د ناوگرېز (غیر شخصي) کړند او کړي په توگه: په دغه بېلگه کې (Es) د ځینو ناوگرېزو کړونو (فعلونو) د کړند (فاعل) او په ځینو څرگندنو (اصطلاحاتو) کې د کړي (مفعول) په توگه راغلی

د (Es gibt) څرگندنه (اصطلاح) کومه ځانگړې مانا نه لري، بلکې یوازې د دې لپاره کارول کېږي چې د یوه شي شتون ته نغوته وشي.

دلته ډېرې هتې (دوکانونه) شته دي.	Es gibt viele Läden hier.
----------------------------------	---------------------------

نومخړيز کړولونه (Pronominaladverbien)

هغه کړولونو (قيدونو) ته ويل کېږي چې د خپل جوړښت لومړۍ برخه يې د (da, hier, wo) کړولونه (قيدونه) وي او دويمه برخه يې يو سربل (Präposition) وي. له همدې امله ورته سربليز کړولونه (Präpositionaladverbien) هم ويل کېږي. د نومخړيزو کړولونو (ضميري قيدونو) لومړۍ برخه کړول (قيد) نيولې وي او دويمه هغه يې سربل. د بېلگې په توگه (dagegen). په لومړۍ برخه کې د (da) کړول (قيد) راغلی او له هغه وروسته د (gegen) سربل. نومخړيز کړولونه د هغه نوم، غونډ يا د غونډلې (جملې) د يوې برخې پر ځای راځي چې په متن کې يا وار له وړاندې ياد شوي وي او يا به وروسته ياد شي. د بېلگې په توگه :

Du schuldest mir 1000€. Dazu kommt noch 100€ vom Vorjahr.
--

ته زما زر آيرو پوروزی يې. پر دې سربېره سل آيرو نورې د تېرکال راځي.

په دغه بېلگه کې د (Dazu) نومخړيز کړول (ضميري قيد) د (1000€) پر ځای راغلی دی. د پام وړ هرگوره دا ده چې زر آيرو په متن کې وار له وړاندې يادې شوې دي.

Ich denke ständig daran , welches Handy ich mir kaufen soll.

زه په پر له پسې توگه په دې اړه چورت وهم چې څان ته کوم يو گرځند تيليفون وپېرم.

په برسېرنه بېلگه کې د (daran) نومخړيزکړول (ضميري قيد) د ملې غونډلې (فرعي جملې) پر ځای راغلی دی، مله غونډله په متن کې هرگوره وروسته له نومخړيز کړول څخه راغلې ده.

نومخړيز کړولونه (ضميري قيدونه) اوړون (گردان) نه مومي، خو کله چې سربل (Präposition) په واول (خپلواک) توري پيل شي، د کړول (قيد) او سربل تر منځ د (۲-) توری ور ډېرېږي:

Adverb کړول (قید)	Präposition سرېل	Pronominaladverb نومځړیز کړول
da	auf	Da <u>r</u> auf
wo	auf	Wo <u>r</u> auf
da	gegen	Dagegen
da	für	Dafür

د نومځړیزو کړولونو نوملړ

	da(r)	hier–	wo(r)
an	daran	Hieran	Woran
auf	darauf	Hierauf	Worauf
aus	daraus	hieraus	Woraus
bei	dabei	Hierbei	Wobei
durch	dadurch	hierdurch	Wodurch
für	dafür	Hierfür	Wofür
gegen	dagegen	hiergegen	Wogegen
hinter	dahinter	hierhinter	
in	darin	Hierin	Worin
mit	damit	Hiermit	Womit
nach	danach	hiernach	Wonach
neben	daneben	hierneben	
über	darüber	hierüber	Worüber
um	darum	Hierum	Worum
unter	darunter	hierunter	Worunter
von	davon	hiervon	Wovon
vor	davor	Hiervor	Wovor

zu	dazu	Hierzu	Wozu
zwischen	dazwischen	hierzwischen	

نومخړيز کړولونه (ضمير قيدونه) د وگړو يا کسانو لپاره نه کارول کېږي، بلکې د څيزونو لپاره راځي:

Ich bin mit ihr ins Kino gegangen. Ich bin damit ins Kino gegangen.	زه له دې سره سينما ته ولاړم. په دويمه بېلگه کې مور نه شو کولای چې د (mit ihr) پر ځای (damit) وکاروو، ځکه چې مانا يې غلطېږي.
Ich kann mich nicht an sie erinnern. Ich kann mich nicht daran erinnern.	زه دا (دغه ښځه يا نجلی) نه شم پر زړه کولای يا مې نه پر زړه کېږي. د لومړۍ بېلگې (an sie) په (daran) سره نه شي بدلېدلای، ځکه چې مانا يې غلطېږي.

په نومخړيزو کړولونو (ضمير قيدونو) کې يوازې د (davon, darunter) هغوی د وگړو او څيزونو لپاره راتللای شي او همدا يوه بېدويي (استثنا) لري.

Ich habe viele Freunde, darunter/davon sind einige aus Afghanistan. زه ډېر ملگري لرم، ځينې له دوی/ په دوی کې ځينې له افغانستان څخه دي.
Laila hat mir viele Bücher gegeben, darunter/davon sind welche sehr bekannte Romane. ليلا ما ته ډېر کتابونه راکړي دي، ځينې له دوی څخه ډېر پېژندل شوي رومانونه دي.

تولنومخړی (Das Possessivpronomen)

تولنومخړی (ملکي ضمير) د يوه څيز د ملکيت يا اړوندۍ د څرگندولو لپاره کارول کېږي چې د چا دى يا پر چا پورې اړه لري. په ټوليزه (عمومي) توگه تولنومخړی (ملکي ضمير) د پېژندوييکي (آرتیکل) په توگه له نوم څخه وړاندې راځي او د نوم د نورې (جنس) پر بنسټ اوږون مومي:

Mein Nachbar spricht Russisch.	زما گاونډى روسي خبرې کوي.
Du liebst deinen Sohn.	ته له خپل زوى سره مينه کوې.
Er schenkt seiner Tochter eine Halskette.	دى خپلې لور ته يوه غاړه کى ډالۍ کوي.

په برسېرنو بېلگو کې تولنومخړی د پېژندوييکي (آرتیکل يا د تعريف توري) په توگه له نوم څخه وړاندې راغلى او د نوم د نورې (جنس) او پېر (حالت) پر بنسټ يې اوږون (گردان) موندلى دى.

د ملکي پېژندوييکي بڼې

د هغه تولنومخړي (ملکي ضمير) بڼې چې د ملکي پېژندوييکي (تعريف توري) په توگه راغلى وي:

	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
ich	mein Stift	mein Heft	meine Mappe	meine Fragen
du	dein Stift	dein Heft	deine Mappe	deine Fragen
er	sein Stift	sein Heft	seine Mappe	seine Fragen
es	sein Stift	sein Heft	seine Mappe	seine Fragen
sie	ihr Stift	ihr Heft	ihre Mappe	ihre Fragen

wir	unser Stift	unser Heft	unsere Mappe	unsere Fragen
Ihr	euer Stift	euer Heft	eure Mappe	eure Fragen
sie	ihr Stift	ihr Heft	ihre Mappe	ihre Fragen
Sie	Ihr Stift	Ihr Heft	Ihre Mappe	Ihre Fragen

په جرمنی ژبه کې د تول یا ملکیت آرټیکل (Possessivartikel) او ټولنومخړي (ملکي ضمير) تر منځ توپیر شته. ملکي پېژندویيکی یوازې نه شي راتلای، حال دا چې ټولنومخړی (ملکي ضمير) کولای شي چې یوازې راشي.

Possessivartikel ملکي پېژندویيکی	Possessivpronomen ټولنومخړی (ملکي ضمير)
Das ist mein Fahrrad. دا زما بایسکل دی.	Das ist meins . دا زما دی.

هغه ټولنومخړي (ملکي ضميرونه) چې له نوم څخه وړاندې د ملکي پېژندویيکي (تعريف توري) (Possessivartikel) په توګه راشي، د نورې (جنس)، شمېر او پېر پر بنسټ اړون مومي:

	Kasus	Maskulin	Neutral
Ich	Nom.	mein Stift	mein Heft
	Akk.	meinen Stift	mein Heft
	Dat.	meinem Stift	meinem Heft
	Gen.	meines Stiftes	meines Heftes
Du	Nom.	dein Stift	dein Heft
	Akk.	deinen Stift	dein Heft

	Dat.	deinem Stift	deinem Heft
	Gen.	deines Stiftes	deines Heftes
Er/Es	Nom.	sein Stift	sein Heft
	Akk.	seinen Stift	sein Heft
	Dat.	seinem Stift	seinem Heft
	Gen.	seines Stiftes	seines Heftes
sie	Nom.	ihr Stift	ihr Heft
	Akk.	ihren Stift	ihr Heft
	Dat.	ihrem Stift	ihrem Heft
	Gen.	ihres Stiftes	ihres Heftes
wir	Nom.	unser Stift	unser Heft
	Akk.	unseren Stift	unser Heft
	Dat.	unserem Stift	unserem Heft
	Gen.	unseres Stiftes	unseres Heftes
Ihr	Nom.	euer Stift	euer Heft
	Akk.	euren Stift	euer Heft
	Dat.	eurem Stift	eurem Heft
	Gen.	eures Stiftes	eures Heftes
Sie	Nom.	Ihr Stift	Ihr Heft
	Akk.	Ihren Stift	Ihr Heft
	Dat.	Ihrem Stift	Ihrem Heft
	Gen.	Ihres Stiftes	Ihres Heftes
sie	Nom.	ihr Stift	ihr Heft
	Akk.	ihren Stift	ihr Heft
	Dat.	ihrem Stift	ihrem Heft
	Gen.	ihres Stiftes	ihres Heftes

	Kasus	Feminin	Plural
Ich	Nom.	meine Mappe	meine Bücher
	Akk.	meine Mappe	meine Bücher
	Dat.	meiner Mappe	meinen Büchern
	Gen.	meiner Mappe	meiner Bücher
Du	Nom.	deine Mappe	deine Bücher
	Akk.	deine Mappe	deine Bücher
	Dat.	deiner Mappe	deinen Büchern
	Gen.	deiner Mappe	deiner Bücher
Er/Es	Nom.	seine Mappe	seine Bücher
	Akk.	seine Mappe	seine Bücher
	Dat.	seiner Mappe	seinen Büchern
	Gen.	seiner Mappe	seiner Bücher
sie	Nom.	ihre Mappe	ihre Bücher
	Akk.	ihre Mappe	ihre Bücher
	Dat.	ihrer Mappe	ihren Büchern
	Gen.	ihrer Mappe	ihrer Bücher
wir	Nom.	unsere Mappe	unsere Büchern
	Akk.	unsere Mappe	unsere Bücher
	Dat.	unserer Mappe	unseren Büchern
	Gen.	unserer Mappe	unserer Bücher
Ihr	Nom.	eure Mappe	eure Bücher
	Akk.	eure Mappe	eure Bücher
	Dat.	eurer Mappe	euren Büchern
	Gen.	eurer Mappe	eurer Bücher
Sie	Nom.	Ihre Mappe	Ihre Bücher
	Akk.	Ihre Mappe	Ihre Bücher

	Dat.	Ihrer Mappe	Ihren Büchern
	Gen.	Ihrer Mappe	Ihrer Bücher
sie	Nom.	ihre Mappe	ihre Bücher
	Akk.	ihre Mappe	ihre Bücher
	Dat.	ihrer Mappe	ihren Büchern
	Gen.	ihrer Mappe	ihrer Bücher

د تولنومخري (ملكي ضمير) بني :

تولنومخري چې پرته له نوم څخه راځي، د نوم ځايناستي گرځي او په لاندې ډول اوريون مومي:

	Kasus	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
Ich	Nom.	meiner	mein(e)s	meine	meine
	Akk.	meinen	mein(e)s	meine	meine
	Dat.	meinem	meinem	meiner	meinen
	Gen.	meines	meines	meiner	meiner
Du	Nom.	deiner	dein(e)s	deine	deine
	Akk.	deinen	dein(e)s	deine	deine
	Dat.	deinem	deinem	deiner	deinen
	Gen.	deines	Deines	deiner	deiner
Er/ Es	Nom.	seiner	sein(e)s	seine	seine
	Akk.	seinen	sein(e)s	seine	seine
	Dat.	seinem	seinem	seiner	seinen
	Gen.	seines	seines	seiner	seiner
sie	Nom.	ihrer	ihr(e)s	ihre	ihre
	Akk.	ihren	ihr(e)s	ihre	ihre
	Dat.	ihrem	ihrem	ihrer	ihren

	Gen.	ihres	ihres	ihrer	ihrer
wir	Nom.	unserer	unser(e)s	unsere	unsere
	Akk.	unseren	unser(e)s	unsere	unsere
	Dat.	unserem	unserem	unserer	unseren
	Gen.	unseres	unseres	unserer	unserer
Ihr	Nom.	eurer	eur(e)s	eure	eure
	Akk.	euren	eur(e)s	eure	eure
	Dat.	eurem	eurem	eurer	euren
	Gen.	eures	eures	eurer	eurer
Sie	Nom.	Ihrer	Ihr(e)s	Ihre	Ihre
	Akk.	Ihren	Ihr(e)s	Ihre	Ihre
	Dat.	Ihrem	Ihrem	Ihrer	Ihren
	Gen.	Ihres	Ihres	Ihrer	Ihrer
sie	Nom.	ihrer	ihr(e)s	ihre	ihre
	Akk.	ihren	ihr(e)s	ihre	ihre
	Dat.	ihrem	ihrem	ihrer	ihren
	Gen.	ihres	ihres	ihrer	ihrer

نغوتنومخري (Das Demonstrativpronomen)

نغوتنومخري (اشاري ضمير) د نوم ځايناستي گرځي او يوه څيز يا يوه وگړي ته نغوته (اشاره) کوي. په دې نغوټې (اشارې) سره د دوی په شتون ټينگار کېږي او يا اړين گڼل کېږي. له همدې امله د غونډلې (جملې) په لومړي سر کې راځي.

Welches Auto möchtest du kaufen? Dieses.	کوم موټر غواړې چې وپېرې؟ دغه. (د نوم ځايناستی)
Derjenige , der gute Geschichte	هر هغه کس چې ښې کيسې ليکي،

schreibt, bekommt den Job.	دنده به تر لاسه کړي. (په شخص ټينگار کول)
----------------------------	--

نغوتومخري (اشاري ضميرونه) کولای شي چې د معین پېژندوييکي (د تعريف معین توري يا آرټیکل) په بڼه راشي يا د نوم خايناستي وگرځي. د معین پېژندوييکي په بڼه له نوم څخه مخکې راځي او د نومخري (ضمير) په بڼه د نوم پر ځای. دوی بېلابېلې بڼې لري چې تر ټولو ډېرې يې د (die, das, der) دي. دوی د معین پېژندوييکي (د تعريف معین توري يا آرټیکل) سره يو شان دي، خو يوازې د لر کړي پېر (با واسطه مفعولي حالت) او د تول (ملکيت) بڼې يې توپير لري.

Kennst du Anaargul? انارگل پېژنې؟ Den kenne ich nicht. هغه نه يې پېژنم.	کله چې وغواړو په يوه څيز ټينگار وکړو، د يادونې لپاره يې اړين وگڼو يا وغواړو چې د پام وړ يې وگرځوو، لاندې نغوتومخري کاروو:
Derjenige, der ehrenhaft seine Aufgaben erledigt, ist glücklich. هر هغه څوک چې خپله دنده په ريښتينولۍ سره سرته رسوي، بختور دی.	-der/die/das, -derjenige/dasjenige/diejenige(n)
Hast du einen neuen Rock? نوې لمن (دامنه) لري (اخيستي ده)؟ Nein, er ist derselbe wie gestern. نه، دا هماغه ده چې پرون مې اغوستې وه.	-derselbe/dieselbe/dasselbe
Welches Buch möchtest du? کوم يو کتاب غواړي؟ Dieses. دغه.	کله چې له يوه ټولي (گروپ) څخه يو څيز خوښوو يا ټاکو، لاندې نغوتومخري کاروو: -dieser/diese/dieses -jener/jene/jenes

کله چې نغوتموځري (اشاري ضميرونه) له نومونو سره يو ځای د معين پېژندوييکي (د تعريف معين توري) په توگه راشي، د همدوی په څېر اوړون مومي. توپير يې له معين پېژندوييکي سره دا دی چې په دغه اکر کې نغوتموځري (اشاري ضمير) يوه ځانگړي (خاص) څېز ته نغوته (اشاره) کوي، د هغه وړتيا يا اړتيا په گوته کوي او د پام وړ يې گرځوي:

Mit **der** Einstellung kommst du in **die** Gesellschaft nicht weiter.

په دغه ذهنيت يا چلن په دې ټولنه کې وړاندې نه شي تللی.

په دغه بېلگه کې د ذهنيت (Einstellung) او ټولنې (Gesellschaft) لپاره د ځانگړې نغوټې (اشارې) او پاملرنې په موخه نغوتموځري کارول شوی چې د معين پېژندوييکي په بڼه راغلی دی.

په ټوليزه توگه نغوتموځري (اشاري ضميرونه) په لاندې توگه اوړون مومي:

Kasus	Maskulin	Feminin	Neutral	Plural
Nom.	dieser/der derjenige derselbe	diese/die diejenige dieselbe	dieses/das dasjenige dasselbe	diese/die diejenigen dieselben
Akk.	diesen/den denjenigen denselben	diese/die diejenige dieselbe	dieses/das dasjenige dasselbe	diese/die diejenigen dieselben
Dat.	diesem/dem demjenigen demselben	dieser/der derjenigen derselben	diesem/dem demjenigen demselben	diesen/denen denjenigen denselben
Gen.	dieses desjenigen desselben	dieser derjenigen derselben	dieses desjenigen desselben	dieser derjenigen derselben

د (die, das, der) نغوتموځري (اشاري ضمير) په عامه ژبه کې ډېر کارول کېږي، په ځانگړې توگه:

- چې په نوموځري (ضمير) پورې يوه اړيکونډله (ارتباطي جمله) نښتې وي:

Ich möchte die Person sehen, **die** dieses Rätsel lösen kann.
زه غواړم چې هغه کس ووينم چې دغه کيسی حل کولای شي.

د (Das) نغوتموځري (اشاري ضمير) ډېر وخت د غونډلو په پيل يا خبرې برخه کې راځي او له اړوند کړ (فعل) سره سم د پښويز دوی (گرامري قاعدې) پر بنسټ اوړون نه مومي:

دا ستا برخليک (بخت) دی.	Das ist dein Schicksal.
دا زما خويندې وروڼه دي.	Das sind meine Geschwister.

برسېرنې بڼې کولای شي چې د پېژندوييکي (د تعريف توري) په توگه له نوم سره او همدراڼگه د نوموځرو (ضميرونو) په بڼه په خپلواکه توگه وکارول شي:

Welchen Stift möchtest kaufen? کوم قلم غواړي چې واخلي؟ Diesen Stift möchte ich kaufen. دغه قلم غواړم چې واخلم.	د معين پېژندوييکي (آرتیکل) په بڼه:
Welcher Stift gefällt dir? کوم قلم دې خوښېږي؟ Dieser gefällt mir. دغه مې خوښېږي.	د نغوتموځري (اشاري ضمير) په بڼه:

هغه نغوتموځري (اشاري ضميرونه) چې د نوم پر ځای راغلي وي، بايد له نغوتموځريکي (اشاري توري) څخه توپير شي، ځکه چې نغوتموځري بل ډول اوړون مومي.

اړيکنومځري (Das Relativpronomen)

اړيکنومځري (ارتباطي ضميرونه) د نوم پر ځای راځي، د آرې غونډلې (اصلي جملې) د نوم په اړه سرباري مالومات راکوي او مله غونډله (فرعي جمله) پيلوي. د اړيکنومځري نوري (جنس) او شمېر يې په اړوند نوم پورې اړه لري او پېر (حالت) يې د غونډلې (جملې) په کر (فعل) پورې:

Die Frauen, die Salsa tanzen, kommen aus Brasilien.
کومې/ دا ښځې چې سلسه ناڅي (نڅا کوي)، د برازيل دي.
Der Mann, den ich fragte, ist mein Kumpel.
کوم/ دا سړی چې ما وپوښت، زما ملگری دی.
Das Kind, mit dem die Frau wegfuhr, hatte zu viel geweint.
کوم/ دا ماشوم چې له ښځې سره له دې ځايه ولاړ، ډېر يې ژرلي وو.

په لومړۍ بېلگه (مثال) کې د (die) اړيکنومځري (ارتباطي ضمير) د نوم (Frauen) پر ځای راغلی او د ده له نوري (جنس)، شمېر او پېر (حالت) سره يې سم اوړون (گردان) موندلی دی. په دويمه بېلگه کې د (den) اړيکنومځري د نوم (Mann) ځايناستی گرځېدلی او د ده له نوري (جنس)، شمېر او پېر سره سم يې اوړون (گردان) موندلی دی. همداسې يې د (dem) اړيکنومځري درواخلی. هممهال که پام وشي، په ټولو بېلگو کې اړيکنومځري (ارتباطي ضمير) ملې غونډلې (فرعي جملې) پيلوي او له آرې (اصلي) هغې سره يې اړيکه ټينگوي.

د (die, das, der) اړيکنومځري

د دغو نومځرو (ضميرونو) اوړون (گردان) د معين پېژندويکي (د تعريف معين توري) په څېر دی، يوازينی توپير يې هرگوره په ټولپېر (اضافي حالت) او د گنې (جمع) په لړ کړي پېر (باواسطه مفعولي حالت) کې دی چې د (-en) پايتوري خپلوي:

Kasus	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
Nom.	der	das	Die	Die
Akk.	den	das	Die	Die
Dat.	dem	dem	Der	Denen
Gen.	dessen	dessen	Deren	Deren

Nom.	Ein Kind, das viel zu viel weint, könnte Hunger haben. يو ماشوم چې ډېر ژاړي، کېدای شي چې وری وي.
Akk.	Der Stift, den ich dir schenke, kostet 100€. دا قلم چې زه يې تا ته ډالی کوم، سل آيرو قيمت لري.
Dat.	Ein Mann, dem seine Arbeit nicht wichtig ist, ist kein guter Arbeiter. يو سړی، چې خپل کار ور ته اړين نه وي، ښه کارگر نه دی.
Gen.	Die Frau, deren Handtasche ich fand, kommt aus Russland. دا ښځه چې ما يې لاسي بکس وموند، د روسيې ده.

د دې لپاره چې په يوه غونډله (جمله) کې مو د معين پېژندوييکي (د تعريف معين توري) او اړيکنومخري (ارتباطي ضمير) د ناسم پوهاوي مخه نيولي وي، نو ځينې وخت د (**die, das, der**) د اړيکنومخرو (ارتباطي ضميرونو) پر ځای (**welche, welches, welcher**) هم کارول کېږي.

Der Mann, der der Frau nachlief... دا سړی (کوم) چې په ښځه پسې ولاړ...	Der Mann, welcher der Frau nachlief...
Die Frau, der der Stift gehört... دا ښځه (کومه) چې قلم پرې پورې اړه لري...	Die Frau, welcher der Stift gehört...
Das Kind, das das Spielzeug sucht... دا ماشوم (کوم) چې خپل د لوبو سامان لټوي...	Das Kind, welches das Spielzeug sucht...

د چوکاټ د کېنې خوا په لومړۍ بېلگه کې پنډ لیکل شوی (der) یو اړیکنومخړی (ارتباطي ضمير) دی چې د (Mann) پر ځای راغلی دی او دویم (der) د (Frau) د معین پېژندویيکي (د تعریف معین توري یا آرتیکل) اورېدلې (گردان شوې) بڼه ده. دغه معین پېژندویيکي له آره (die) دی او په دغه بېلگه کې په لړکړي پېر (با واسطه مفعولي حالت) کې راغلی دی او (der) ترې جوړ شوی دی. له همدې امله کېدای شي چې د اړیکنومخړي (ارتباطي ضمير) او معین پېژندویيکي (د تعریف معین توري یا آرتیکل) په پېژندلو کې ستونځه یا ناسم پوهاى را منځته شي.

دغه ډول اړیکنومخړي (ارتباطي ضميرونه) ډېر په لیکلې ژبه کې کارول کېږي. په ورځینو خبرو اترو کې لږ اورېدل کېږي. ټولپېر (اضافي حالت) هم نه لري. اورون (گردان) یې په لاندې توګه دی:

Kasus	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
Nom.	welcher	welches	welche	Welche
Akk.	welchen	welches	welche	Welche
Dat.	welchem	welchem	welcher	Welchen

د (wer, was) پوښتویيکي (استفهامي کلمې) هم د اړیکنومخړي په توګه کارېدای شي:

Kasus	Personen	Dinge
پېر	وګړي	څیزونه
Nominativ	wer	Was
Akkusativ	wen	Was
Dativ	wem	–
Genitiv	wessen	Wessen

د (wer) پوښتویيکي (استفهامي کلمه) د نړینه، ښځینه او منځینه (مخنث) نومونو پر ځای پرته له کوم توپیر څخه د اړیکنومخړي (ارتباطي ضمير) په توګه راځي، حال دا چې (was) د څیزونو او مانا نومونو پر ځای کارول کېږي.

Weißt du, wer dir den Brief geschickt hat?	پوهېرې چې دغه لیک چا درته رالېږلی دی؟
Sie versteht nicht, was du tust.	دا (ښځه) نه پوهېږي چې ته څه کوي.
Was du machst, musste ich auch machen.	څه چې ته کوي، باید زه یې هم وکړم.
Ich weiß, wessen Auto das ist.	زه پوهېږم چې دا د چا موټر دی.

د (**woher, wohin, wo**) اړیککړولونه (ارتباطي قیدونه) له آره کړولونه (قیدونه) دي. دوی د اړیکنومخرو (ارتباطي ضمیرونو) په څېر مله غونډله (فرعي جمله) پیلوي، خو هممهال د کړول (قید) دنده هم تر سره کوي. دوی د هېوادونو، ښارونو او سیمو له نومونو څخه وروسته راځي:

Das ist genau die Klasse , wo ich dich zum ersten Mal sah.	دا همغه ټولګی دی چې ما ته د لومړي ځل لپاره پکې ولیدې.
Sie ist zurück nach Kabul geflogen, woher sie eigentlich kommt.	دا بېرته کابل ته، اصلاً دکوم ځای چې ده، والوته (پرواز یې وکړ).
Lisa fliegt nach Afghanistan , wohin ihr Vater schon gegangen ist.	لیزا افغانستان ته پرواز کوي، هلته چې پلار یې وار له وړاندې تللی دی.

د (**was**) ټولیز (عمومي) اړیکنومخړی (ارتباطي ضمیر) پرته له اوروڼ څخه کولای شي چې په کړند پېر (فاعلي حالت) او کړي پېر (مفعولي حالت) کې راشي. دی هم د نوم ځایناستی ګرځي او مله غونډله (فرعي جمله) پیلوي:

Nominativ کړند پېر	Du hast ein schönes Kleid, <u>was</u> mich sehr freut. ته یو ښایسته کمیس لري چې ما ډېر خوشحاله کوي.
Akkusativ لنډ کړی پېر	Sie hat wieder einen Job, <u>was</u> sie mir gestern erzählt hat. دا (ښځه) بیا یوه نوې دنده لري، څه چې پرون یې ما ته ووي.

ناتیکنومڅړی (Indefinitpronomen)

ناتیکنومڅړي (مبهم یا نامعین ضمیرونه) د یوه ناجوت (نامعین) وگړي یا څیز پر ځای راځي، یا هم د داسې څیز لپاره راځي چې په اړه یې په ټولیزه (عمومي) توګه باید خبرې وشي، نه په ځانګړې او دقیقه توګه، لکه یو سړی، یو څوک، یو چا. دوی کېدای شي چې په ډېرګړې (جمع) یا یوګړې (مفرد) بڼه سره راشي. په جرمنی ژبه کې کېدای شي چې ګڼه (جمع) یې د یوګړي (مفرد) پر ځای راشي او مفرد یې د ګڼې (جمع) پر ځای، خو په دې سره یې مانا نه غلطېږي. د نوري (جنس) له پلوه کېدای شي چې اوروڼ هم ومومي. اوروڼ یې هر ګوره داسې دی لکه نوری (جنس) یې چې نرینه وي. ځینې له دوی څخه یوازې راځي چې د ریشنینو ناتیکنومڅړو (مبهمو ضمیرونو) په نامه هم یادول کېږي، لکه:

Einer, irgendeiner, irgendwer, man, jemand, irgendjemand, jedermann,
keiner, niemand, etwas, irgendetwas, nichts, alles, viel, wenig.

Irgendeiner muss mich nach Hause fahren.	یو څوک مې باید کور ته ورسوي.
Niemand kann alles erreichen.	هېڅوک نه شي کولای چې هر شي ته ورسېږي.
Jedermann muss einen Beruf lernen.	هر سړی باید یو مسلک زده کړي.

ځینې یې کولای شي چې له نوم سره د نامعین پېژندویيکي (د تعریف نامعین توري یا آرټیکل) په توګه راشي لکه لاندې ناتیکنومڅړی (مبهم ضمیر) :

	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
Nom.	einer	ein(e)s	Eine	(welche)
Akk.	einen	ein(e)s	Eine	(welche)
Dat.	einem	einem	Einer	(welchen)
Gen.	eines	eines	Einer	–

د (einer) ناتيکنومخړی (مبهم ضمير) ګڼه (جمع) نه لري. د ګڼې (جمع) لپاره يې (welche) يا (irgendwelche) راځي. همداسې کېدای شي چې (welche) د داسې يوه شي لپاره راشي چې اندازه يې مالومه نه وي، خو وار له وړاندې په متن يا غونډله کې ياد شوی وي.

Ich habe ein Auto. Jeder hat eins .	زه يو موټر لرم. هر څوک يو لري.
Du kannst einen stundenlang beschäftigten.	ته کولای شي چې يو څوک په ساعتونو بوخت کړي.
Sie können einem wehtun.	تاسې کولای شئ چې يو څوک ودرېئ.
Nur einer tut sowas gutes.	يوازې يو سړی (يوڅوک) داسې ښه کار کوي.

د (Niemand, Jemand, Man) ناتيکنومخړو (مبهم ضميرونو) اوږون:

Nom.	Man سړی (يو څوک)	Jemand يو سړی	Niemand هېڅوک
Akk.	einen	jemanden	Niemanden
Dat.	einem	jemandem	Niemandem

لکه څنګه يې چې په برسيرن جدول کې څرګنده شوه، د (man) ناتيکنومخړی (مبهم ضمير) په يوګړې (مفرد) بڼه د ګړند (فاعل) په توګه راتلای شي، خو په لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت) او لږکړي پېر (با واسطه مفعولي حالت) کې يې ځای د (einer) ناتيکنومخړی نيسي.

Man redet nicht schlecht über Leute. سړی په خلکو پسې بد نه غږېږي.	د (Man) ناتيکنومخړی د يوه يا ډېرو هغو وګړو په مانا کارول کېږي چې يا يې په اړه په ټوليزه (عمومي) توګه خبرې کېږي او يا يې په اړه مالومات نه وي.
Jemand muss diese Arbeit machen.	د (Jemand) ناتيکنومخړی يوازې د يوه نامالوم کس يا يوه نامالوم ګروپ لپاره راځي.

يو څوک بايد هرو مرو دغه کار وکړي.	
Niemand macht deine Arbeit. هېڅوک ستا کار نه کوي.	د (Niemand) ناتيکنومخړی د (Jemand) هغه منفي بڼه ده.

د ځينو ناتيکنومخړو (مبهمو ضميرونو) د ناتيکوالي (مجهوليت) د غښتلي کولو لپاره سړی کولای شي چې د نومخړي (ضمير) څخه وړاندې د (-irgend) مختاری راوړي. د بېلگې په توگه:

که چېرې د (wer, einer, etwas, jemand) په مخکې (-irgend) راشي، نو ناتيکوالی يا ابهام يا مجهوليت يې نور هم غښتلی او ډېرېږي:

Irgendjemand hat mir gesagt, dass Torpekai nicht kommt.	يو چا را ته وويل چې تورپکي نه راځي.
Bring deinem Sohn irgendetwas mit.	زوی ته دې له ځان سره يو شی راوړه.
Irgendjemand muss mich nach Hause fahren.	يو څوک مې بايد کورته يوسي.

په لمرۍ بېلگه کې د "يو چا" نومخړی ناتيک (مبهم) دی. دا چې چا راته وويل، مالومه نه ده. په دويمه بېلگه کې "يو شی" ناتيک (مبهم) دی. په دې مانا چې يو شی راوړه، خو دا چې بايد څه شی راوړې، ټاکل شوې او مالومه نه ده. په دريمه بېلگه "يو څوک" ناتيک (مبهم) دی. يو څوک مې بايد کور ته يوسي، خو چې څوک مې وړي، ټاکلې او مالومه نه ده. په ټولو بېلگو کې د ناتيکوالي يا ابهام د غښتلي کولو لپاره د (-irgend) مختاری راغلی دی.

ځينې له ناتيکنومخړو (مبهم ضميرونو) څخه کېدای شي چې له هغو نومونو سره راشي چې له آره ستاينومونه وي، خو نوم ترې جوړ شوی وي او يا د نوم په توگه راغلي او کارول کېږي:

Alles Gute zum Geburtstag!	تا ته دې د زېږد ورځ بختوره وي!
Ich habe dir etwas Süßes geholt.	ما تا ته لږ خواږه (شی) راوړي دي.

په برسېرنو بېلگو کې (Gute, Süße) له آره ستاینومونه (صفتونه) دي، خو د نوم په توګه راغلي دي. که چېرې (viel, wenig, alles) په برسېرنه بڼه (له ستاینوم سره چې د نوم په توګه راغلی وي) راشي، نو اورو نه مومي. خو که چېرې له نوم سره لکه پېژندویي کې (د تعریف توری یا آرتیکل) راشي، نو باید ګردان شي.

له نوم کرل شوي ستاینوم سره	له نوم سره
Ich habe viel Süßes gegessen.	Ich habe vi<u>e</u>le Menschen getroffen.
Sie könnte wenig Scharfes vertragen.	Sie hat wenig<u>e</u> Gläser dabei.
Alles Liebe und Gute zum Eid.	Alle Menschen haben gleiche Rechte.

د ناتیکنومخرو نورې بېلګې په لاندې توګه دي:

Alle, viele, andere-, ein bisschen, andere, jeder, die meisten, kein, verschiedene, mancher, ein paar, mehrere, ein einziger, etliche, wenige, ein jeder, irgendein, ein gewisser, manch einer, beide, einige.

پوښتنومخړی (Das Interrogativpronomen)

پوښتنومخړی (استفهامي ضمير) په يوه پوښتونډله (استفهامي جمله) کې د هغه نوم پر ځای راځي چې په اړه يې مالومات غواړو. په بله وينا، پوښتنومخړی د يوه کړن (عمل)، پېښې، اکر (حالت)، وګړي يا يوه څيز په اړه د پوښتنې لپاره کارول کېږي. په جرمنۍ ژبه کې پوښتنومخړي په لاندې ډول دي:

Wer?	څوک؟	Wer ruft an?	څوک زنگ وهي؟
Was?	څه شی؟	Was möchtest du?	ته څه شی غواړي؟
Wen?	څوک، چا (ته)؟ (لنډکړی پېر)	Wen suchst du?	څوک لټوي؟
Wem?	چا (ته)؟ (لر کړی پېر)	Wem hat sie mein Buch gegeben?	دې (پنځې) زما کتاب چا ته ورکړ؟
Wessen?	د چا؟	Wessen Buch ist das?	دا د چا کتاب دی؟
welcher	کوم؟	Welcher Hund bellt?	کوم سپی غاږي؟
was für ein(er)?	څه ډول؟	Was für ein Buch ist das?	دا څه ډول کتاب دی؟

د (Welche, Welcher, Welches) پوښتومخري (استفهامي ضميرونه) د دې لپاره کارول کېږي چې له څو څيزونو يا له يوه ټولي (گروپ) څخه د يوه مالوم يا ټاکلي هغه په اړه وپوښتو. په دغه بېلگه کې غواړو پوه شو چې د کتابونو، کتابجو او کمپيوټرونو په ټولي (گروپ) کې کوم يو غواړئ، خوښوی يا ټاکي.

Welches Buch gefällt dir?	کوم کتاب دې خوښېږي؟
Welche Mappe willst du kaufen?	کومه دوسيه غواړې چې وپېرې؟
Welcher Rechner ist defekt?	کوم کمپيوټر خراب دی؟

(**was für ein?**) يوه څرگندنه (اصطلاح) ده چې د پوښتومخري (استفهامي ضمير) په توگه راځي او په ټوليزه (عمومي) توگه د يوه شي د ډول يا رقم د پوښتلو لپاره کارول کېږي. که چېرې بايد اوږون (گردان) ومومي، يوازې وروستۍ برخه (ein) يې اوږون مومي. کنه (جمع) يې په (welche) سره رغېږي. په لاندې بېلگو کې غواړو چې په ټوليزه توگه د کمپيوټر او فابريکو په ډول او رقم پوه شو.

Singular (مفرد) یو گړی	Was für einen Computer möchtest du? څه ډول کمپیوټر غواړي؟
Plural (جمع) گڼه	Was für welche Fabriken gibt es hier? څه ډول فابریکې دلته شته دي؟

د (was für ein) اوږون:

	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
Nom.	was für einer	was für ein(e)s	was für eine	was für welche
Akk.	was für einen	was für ein(e)s	was für eine	was für welche
Dat.	was für einem	was für einem	was für einer	was für welchen
Gen.	was für eines	was für eines	was für einer	was für welcher

بېلگې:

Hier steht ein Beamter. دلته یو مامور ولاړ دی.	Was für einer ? څه ډول (مامور)؟
Ich suche einen Stift. زه یو قلم لټوم.	Was suchst du für einen ? څه ډول (قلم) لټوي؟
Dieter hat ihr ein Auto gekauft. ډیټر دې (ښځې) ته یو موټر واخیست.	Was für eins ? څه ډول (موټر)؟
Sie hat einem Mann das Leben gerettet. دې (ښځې) یوه سړي ته ژوند وژغوره.	Was für einem ? څه ډول (سړي) ته؟

Er hat die Halskette einer Frau gefunden. ده د یوې ښځې د غاړې ځنځیر پیدا کړی دی.	Was für einer ? د کومې یا څه ډول (ښځې)?
Draußen liegen so viele Bücher. د باندې ډېر کتابونه پراته دي.	Was für welche? څه ډول کتابونه?

غبرگون نومځړی (Das Reflexivpronomen)

غبرگون نومځړی (انعکاسي ضمير) هغه نومځړی دی چې د یوه کر (فعل) هم کړند (فاعل) وي او هم یې کړی (مفعول). دوی له نومونو یا ځانګړنومځرو (شخصي ضمیرونو) سره د "ځان" په ملګرتیا کولو لاسته راځي. که ووايو چې: انارگل ځان ژوبل کړ.

په برسېرنه بېلګه کې انارگل هم کړند (فاعل) دی او هم کړی (مفعول). په دې مانا چې د ده خپل کړن (عمل) بېرته ده ته ور ګرځي او اغېزه یې پر ده لویږي. که ووايو چې سپن گل ځان پرېمښي. دلته هم سپن گل د خپل کر (فعل) هم کړند (فاعل) دی او هم یې کړی (مفعول).

په جرمني ژبه کې غبرگون نومځړي (انعکاسي ضمیرونه) یوازې دوی ښې لري. یوه ښه یې د لنډکړي پېر (بې واسطه مفعول) او بله هغه یې د لر کړي پېر (با واسطه مفعول) ده.

	ich	du	er/sie/es	Wir	ihr	sie/Sie
Akk.	mich	dich	sich	Uns	euch	Sich
Dat.	mir	dir	sich	Uns	euch	Sich

د لومړي او دویم وګړي ښه یې د ځانګړنومځرو (شخصي ضمیرونو) په څېر ده، حال دا چې د دریم وګړي (شخص) ښه یې د (sich) په راولړلو سره جوړېږي.

Ich dusche mich.	زه ځان مینځم.
Du verletz dich.	ته خپل ځان تېي کوي.

Er putzt sich die Zähne.	دی خپل غاښونه پاکوي.
Wir kennen uns.	موږ یو بل سره پېژنو.
Sie ziehen sich schön an.	تاسې ښکلي کالي اغونډئ.
Ihr macht euch große Mühe.	تاسې ځان ته ډیر زحمت ورکوئ.
Sie waschen sich.	دوی خپل ځانونه مینځي.

کړ (Das Verb)

کړ (فعل) د زمانې په چوکاټ کې د یوه شي یا اکر (حالت) یا هم د یوه کړن (عمل) استنه څرگندوي. یا په بله او لنډه وینا: کړ (فعل) په یوه مهال (زمانه) کې د یوه کار کولو ته وايي.

په جرمني ژبه کې کابو (تقریباً) د ټولو کرونو (فعلونو) کړنومی (مصدر) په (-en) او ځینې هغوی یې یوازې په (-n) سره پای ته رسېږي:

reden, schlafen, handeln

که چېرې له برسېرنو بېلگو څخه (-en) یا (-n) لرې کړو، نو پاتې برخې ته د کړ (فعل) سټه وايي:

red-, schlaf-, handel-

د یوه کړ (فعل) د پای په پام کې نیولو سره، کړ (فعل) په دوه ډوله دی :

ناوړېدونی (چې نه وي گردان شوی) (Infinitives Verb) : نه کومه وګړیزه پایله لري او نه خپلواک وي لکه د اوس او تېرمهال بېلګې:

sprechen, gesprochen haben

همداسې لومړی کړ ستاینوم (Partizip I) او دویم هغه (Partizip II):

sprechend, gesprochen

اورېدونۍ کړ (گردان شوی فعل) (**Finites Verb**): هم وگړیز پای لري او هم په غونډله کې د خبر (اېښوني) چار تر سره کوي. دوی د وگړي، نوري (جنس)، شمېر او پېر (حالت) په پام کې نیولو سره اورو (گردان) مومي.

Ich schreibe meiner Freundin einen Brief.	زه خپلې ملگرې ته یو لیک لیکم.
--	-------------------------------

کړ (فعل) د مانا او ځانگړتیا پر بنسټ په درې ډوله دی:

Anaargul liest ein Buch. (Handlungsverben)	انارگل یو کتاب لولي. (کړن، چار)
Die Blätter fallen . (Vorgangsverben)	پانې توبېږي. (پېښېدل)
Nicole liegt in der Sonne. (Zustandsverben)	نیکول په لمر کې پرته ده. (حالت)

کړ (فعل) د چار او دندې پر بنسټ:

مرستیال کړ (**Hilfsverb**) :

مرستیال کړ (کمکي فعل) له بشپړ یا اصلي کړ (فعل) سره د بېلابېلو مهالونو او ځینو ځانگړو پښوینو (گرامري) څرگندونو (اصطلاحاتو) په جوړولو کې مرسته کوي. لاندې بېلگې په بېلابېلو مهالونو (زمانو) کې د (sein, haben, werden) مرستیالکرونو (کمکي فعلونو) په مرسته جوړې شوې دي.

Ich bin nach Hause gekommen.	زه کور ته راغلی يم.
Ich habe ein Buch gekauft.	ما یو کتاب پېرلی دی.
Ich werde Medizin studieren.	زه به طب (فاکولته) ولوم.

د بېلابېلو مهالونو (زمانو) او بېچار کړ (**Passiv**) لپاره د (sein, werden, haben) مرستیالکرونه (کمکي فعلونه) کارول کېږي.

د (Haben) مرستیالکر (کمکی فعل) اورون:

	Präsens وسمھال	Präteritum بشپړ تېرمھال	Konjunktiv I لومړی ناخبري	Konjunktiv II دویم ناخبري
ich	habe	hatte	Habe	Hätte
du	hast	hattest	Habest	Hättest
er/sie/es	habe	hatte	Habe	Hätte
wir	haben	hatten	Haben	Hätten
ihr	habt	hattet	Habet	Hättet
sie/Sie	haben	hatten	Haben	Hätten

د (sein) مرستیالکر (کمکی فعل) اورون (گردان):

	Präsens وسمھال	Präteritum بشپړ تېرمھال	Konjunktiv I لومړی ناخبري	Konjunktiv II دویم ناخبري
ich	bin	war	Sei	Wäre
du	bist	warst	sei(e)st	wär(e)st
er/sie/es	ist	war	Sei	Wäre
wir	sind	waren	Seien	Wären
ihr	seid	wart	sei(e)t	wär(e)t
sie/Sie	sind	waren	Seien	Wären

د (werden) مرستیالکر (کمکی فعل) اورون (گردان):

	Präsens وسمھال	Präteritum بشپړ تېرمھال	Konjunktiv I لومړی ناخبري	Konjunktiv II دویم ناخبري
ich	werde	wurde	werde	Würde
du	wirst	wurdest	werdest	Würdest
er/sie/es	wird	wurde	werde	Würde

wir	werden	wurden	werden	Würden
ihr	werdet	wurdet	werdet	Würdet
sie/Sie	werden	wurden	werden	Würden

دودتاکي کر (Modalverb):

دودتاکي کر (مودال فعل) هغه کر (فعل) ته وايي چې د يوې پېښې اړتيا او شونتيا (امکان) يا يې د څرنگوالي آروڼه (شرایط)، ډول او طريقه څرگندوي چې څنگه پېښ شو، لکه په لاندې بېلگو کې:

Dürfen	Du darfst nach Hause gehen.	ته اجازه لري چې کور ته ولاړ شي.
Können	Er kann Spanisch sprechen.	دی کولای شي چې اسپانوي وغږېږي.
Sollen	Ich soll was essen.	بښايي چې زه یو څه شی وخورم.
Müssen	Sie müssen gehen.	تاسې باید هرو مرو ولاړ شئ.
Wollen	Sie will ein Auto kaufen.	دا (بښځه) غواړي چې یو موټر وپېري.
Mögen	Wir mögen nach Hause gehen.	موږ (دا) خوښو چې کور ته ولاړ شو.
Möchten	Ich möchte ein Haus kaufen.	زه غواړم چې یو کور وپېرم.

د دودتاکو کړونو (مودال فعلونو) مانا:

Wollen (غوښتل، په زور وي که په خوښه)	Ich will heute Schwimmen gehen.
Sollen (بښايېدل)	Du solltest was essen.
Müssen (باید، هرو مرو، باید)	Sie müssen heute arbeiten.
Können (توان)	Sie kann mich anrufen.
Dürfen (اجازه درلودل)	Er darf ein Eis essen.
Mögen (خوښېدل)	Mögen Sie ein Kaffee?
Möchten (غوښتل)	Was möchtest du kaufen?

کله چې دودتاکي کر له بشپړ کړ سره یو ځای راشي، بشپړ کړ د کرنومي (مصدر) په بڼه راځي.

Ich kann schwimmen. زه کولای شم چې ولامبم (لامبو ووهم).	Sie möchte einen Computer kaufen. دا (ښځه) غواړي چې یو کمپیوتر وپېري.
---	---

په لنډ تېرمهال کې دودتاکي کر د (haben) له مرستتالکړ سره د کرنومي (مصدر) په بڼه څرگندېږي:

Ich habe dir Bescheid geben können .	ما کولای شوی چې تا ته مالومات درکړم.
---	--------------------------------------

په برسېږنه بېلگه کې دودتاکي کر (können) د کرنومي په توګه راغلی او اوږون نه مومي.

دودتاکي کر (مودال فعل) کولای شي چې یوازې او پرته له کوم بل کر (فعل) څخه هم راشي:

Ich kann das.	زه دا کولای شم.
Sie wollen das.	تاسې دغه (څه) غواړئ.

د (müssen) دودتاکي کر (مودال فعل) په خپله منفي بڼه نه لري، خو له (brauchen... nicht)

سره رغېدای شي او د کر (فعل) څخه وړاندې (zu) ور ډېرېږي:

Du musst nach Hause gehen. ته باید هرو مرو کور ته ولاړ شي.	Nein, ich brauche nicht nach Hause zu gehen. نه، زه مجبور نه یم چې کور ته ولاړ شم.
--	---

دودتاکي کر (مودال فعل) کېدای شي چې د گومان د څرګندولو لپاره هم وکارول شي:

Anaargul ist nicht gekommen. Er muss krank sein. انار گل نه دی راغلی. دی به هرو مرو ناروغ وي.

په دې بېلگه کې د انارگل په باره کې گومان څرگند شوی دی. انارگل هر وخت راځي، خو نن چې نه دی راغلی، داسې گومان کېږي چې دی به هرو مرو ناروغ وي.

Spingul hat graue Haare. Er **muss** jetzt 45 Jahre alt sein.

سپین گل برک وېښتان لري . گومان کېږي چې دی به هرو مرو یا کېدای شي چې 45 کلن وي.

Die Kinder haben gegessen. Sie **dürfen** schon spielen gehen.

ماشومانو ډوډۍ خوړلې دي. دوی اجازه لري، یا گومان کېږي چې کولای شي چې لوبو ته ولاړ شي.

که چېرې په یوه غونډله (جمله) کې دودتاکي کر (مودال فعل) له بېچار (Passiv) هغه سره یو ځای راشي، نو دودتاکي کر په غونډله کې اوړون مومي او له کرند (فاعل) څخه وروسته راځي:

Das weinende Kind **sollte** als Erster untersucht werden.

دا ژراند ماشوم باید تر ټولو لومړی وکتل (معاینه) شي.

د دودتاکو کړونو (مودال فعلونو) اوړون:

د دودتاکو کړونو وسمهال او بشپړ تېرمهال د نورو مهالونو (زمانو) په پرتله ډېر کارول کېږي.

د وسمهال خبري انشايي – Präsens Indikativ							
	wollen	sollen	müssen	dürfen	können	möchten	mögen
Ich	will	soll	muss	darf	kann	möchte	mag
Du	willst	sollst	musst	darfst	kannst	möchtest	magst
Er/sie/es	will	soll	muss	darf	kann	möchte	mag
Wir	wollen	sollen	müssen	dürfen	können	möchten	mögen
Ihr	wollt	sollt	müsst	dürft	könnt	möchtet	mögt
Sie/sie	wollen	sollen	müssen	dürfen	können	möchten	mögen

د بشپړ تېرمهال خبري انشايي – Präteritum Indikativ							
	wollen	sollen	müssen	dürfen	können	möchten	mögen
Ich	wollte	sollte	musste	durfte	konnte	möchte	mochte
Du	wolltest	solltest	musstest	durftest	konntest	möchtest	mochtest
Er/sie /es	wollte	sollte	musste	durfte	konnte	möchte	mochte
Wir	wollten	sollten	mussten	durften	konnten	möchten	mochten
Ihr	wolltet	solltet	musstet	durftet	konntet	möchtet	mochtet
Sie/sie	wollten	sollten	mussten	durften	konnten	möchten	mochten

دويم کړ ستاينوم – Partizip II						
gewollt	gesollt	gemusst	gedurft	Gekonnt	gewollt	gemocht
دويم انشايي – Konjunktiv II						
wollte	sollte	müsste	dürfte	Könnte	wollte	möchte

بشپړکړ (Vollverb) :

هغه کړ (فعل) ته وايي چې کولای شي يوازې په خپله په غونډله کې خبر (اېښونی) جوړ کړي. په دې مانا چې د مرستيالکړ (کمکي فعل) په توګه آرکړ (اصلي فعل) ته اړتيا و نه لري:

Ich lache .	زه خاندم.
Anaargul liest ein Buch.	انارگل يو کتاب لولي.
Sie spricht Deutsch.	دا (ښځه) جرمني خبرې کوي.

په برسېرنو بېلګو کې (lachen, lesen, sprechen) د غونډلې خبر (Prädikat) جوړوي، د غونډلې بشپړه مانا وړاندې کوي او مرستيالکړ (کمکي فعل) ته هېڅ اړتيا نه لري. که چېرې ووايو چې:

Sie hat einen Roman geschrieben.	دې (بڼځې) یو رومان لیکلی دی.
----------------------------------	------------------------------

په برسيرنه بېلگه کې خبر (Prädikat) له (hat... geschrieben) څخه جوړ شوی دی چې د مرستیالکر (کمکي فعل) په مرسته سره رغېدلی. له همدې امله د (schreiben) کر (فعل) په برسيرنه غونډله (جمله) کې بشپړ کر نه دی.

کر اوړون (Die Konjugation)

کر (فعل) د وگړي (زه، ته، دی، موږ)، شمېر (مفرد، جمع) او مهال (وسمهال، بشپړ تېرمهال، راتلونکې)، دود (اخباري، انشايي، امري) او نوري (جنس) پر بنسټ اوړون (گردان) مومي.

وسمهال (Präsens)، تېرمهال (Präteritum)، لومړی انشايي (Konjunktiv I)، دویم انشايي (Konjunktiv II) او امري (Imperativ) د کر ساده بڼې دي. نورې بڼې يې له يوه مرستیالکر (کمکي فعل) او د بشپړ کر له ناوړېدلې بڼې (چې گردان شوې نه وي) سره جوړېږي.

Präsens	Ich lese ein Buch.	زه یو کتاب لوم.
Präteritum	du last ein Buch.	تا یو کتاب ولوست.
Konj. I	Sie habe ein Buch gelesen .	گواکي دې یو کتاب لوستلی دی.
Konj. II	ich wünschte, ich hätte ein Buch.	درېغه چې ما یو کتاب درلودلای.
Imperativ	Lesen Sie ein Buch!	یو کتاب ولولئ!

وگړیز پای (Die Personalendungen)

کله چې یو کر (فعل) گردان شي او د یوه وگړي لپاره يې پای تغیر ومومي، نو دغه پای ته وگړیز پای وايي. په وسمهال (حال زمانه) کې د کر (فعل) وگړیز پای په لاندې توگه دی:

Ich	schreibe	-e
du	schreibst	-st
er/sie/es	schreibt	-t
Wir	schreiben	-en
Ihr	schreibt	-t
Sie/sie	schreiben	-en

برسپرن وگريز پای د مودال کړ (دودتاکي فعل) او د (Wissen, Sein) کرونو (فعلونو) لپاره نه راځي.

په کړاورون (فعلي گردان) کې ځيني وخت يو څه بدلونونه رامنځته کېږي:

په وسمهال کې د ځينو کرونو (فعلونو) د ستې خپلواک (د فعل د ستې واول) د دويم او دريم يوگري (مفرد) وگري لپاره له (-e) څخه په (-i) بدلون مومي:

Ich spre <u>e</u> che:	du spr <u>i</u> chst.	er spr <u>i</u> cht.
------------------------	-----------------------	----------------------

همداسې د (a) واول (خپلواک) په (ä) او ملوت (Umlaut) بدلون مومي:

Ich tr <u>a</u> ge:	du tr <u>ä</u> gst.	er tr <u>ä</u> gt.
---------------------	---------------------	--------------------

هغه کرونه چې سته يې په (-el-/er) پای ته ورسېږي، (-e) په لومړي يوگري (مفرد) وگري کې غورځي:

läch <u>e</u> ln.	ich lächle
-------------------	------------

کمزوري، غښتلي او کډ کړونه

Schwache, Starke und Gemischte Verbformen

کمزوري کړونه (Schwache Verben):

د کمزوري کړ (فعل) سټه واولي بدلون نه مومي، بشپړ تېر مهال يې په (-te) سره او دويم کړ ستاينوم (Partizip II) يې د (ge-) په مختاري او د (-t) په پايتوري سره جوړېږي. دوی سمدودي (با قاعده) هم بلل کېږي.

Verb	Präteritum	Partizip II
kaufen	kauf-te	ge-kauf-t
lachen	lach-te	ge-lach-t

غښتلي کړونه (Starke Verben):

د دوی سټه په بشپړ تېر مهال او دويم کړ ستاينوم (Partizip II) کې نه يوازې واولي بدلون مومي، بلکې همدارنگه په دويم کړ ستاينوم کې د (en) پايتوري هم اخلي. دوی بې قاعده هم بلل کېږي.

	Präteritum	Partizip II
spre <u>ch</u> en	spr <u>a</u> ch	Gespro <u>ch</u> en

غښتلي کړونه د خپل واولي بدلون (Ablaut) پر بنسټ په درې ډوله دی:

Spre<u>ch</u>en: spr <u>a</u> ch, gespro <u>ch</u> en	- چې سټه يې درې ډوله واولونه (خپلواک) ولري :
Schre<u>i</u>ben:	- چې دوه ډوله خپلواک (واولونه) ولري:

schrieb, geschrieben	
Lesen: las, gelesen	- چې د بشپړ تېر مهال واول (Vokal Präteritum) او دويم کړ ستاينوم (Partizip II) يې دوه ډوله واولونه ولري.

کې کرونه (Gemischte Verben)

دغه ډول کرونه (فعلونه) هم د کمزورو او هم د غښتليو کرونو ځانگړتياوې لري. دوی د خپلې سټې واول په بشپړ تېرمهال (Präteritum) او دويم کړستاينوم (Partizip II) کې بدلوي. په بشپړ تېرمهال او دويم کړستاينوم کې يې پای د کمزورو کرونو (فعلونو) په څېر دی. په دې مانا چې د غښتليو هغوی په څېر د سټې بېلابېل واولونه (خپلواک) لري، خو په بشپړ تېر مهال کې د کمزورو کرونو (فعلونو) په څېر د (-te-) او په دويم کړستاينوم (Partizip II) کې د (-t) پايتوری خپلوي:

Verben	Präteritum	Partizip II
nennen	nannte	genannt
denken	dachte	gedacht

وېشور او ناوېشور کرونه (Trennbare und Untrennbare Verben):

په جرمنی ژبه کې کېدای شي چې په يوه کړ (فعل) يو مختاری (Präfix) ور ډېر شي او په دې سره يې مانا په بشپړه توگه بدلون ومومي. دغه مختاری له ځينو کرونو (فعلونو) سره يو ځای او له ځينې هغوی څخه جلا ليکل کېږي. د مختاري جلا يا يو ځای ليکل په خپله په مختاري پورې اړه لري، خو په توليزه (عمومي) توگه داسې ويل کېدای شي چې هغه کرونه چې مختاري يې په خج (فشار) سره وويل يا ولوستل شي، جلا ليکل کېږي او د وېشور (جلا کېدو وړ) کرونو (فعلونو) په نامه يادېږي. هغوی چې مختاري يې پرته له خج (فشار) څخه ويل کېږي، مختاری (پېشوند) وړ سره يو ځای ليکل کېږي او د ناوېشور کرونو (د نه جلا کېدو وړ فعلونو) په نامه يادېږي. وېشور (د جلا کېدو وړ) مختاري يا پېشوندونه (Präfix) په لاندې توگه دي:

ab-, aus-, los-, vor-, da-, hin-, an-, bei-, mit-, weg-, daran-, auf-, ein-,
nach-, zu-, darauf-, hinauf-, herauf-,

هغه كړونه چې د برسېرنو مختاړيو درلودونكي دي، په ټولو ساده مهالونو (زمانو) كې- پرته له
څيرمه يا فرعي غونډلو څخه- د مختاړي او دويم كرسټاينوم (Partizip II) تر منځ د (-ge-)
منځتاری خپلوي:

Anrufen	Ich rufe dich an .	Ich habe dich angerufen .
---------	----------------------------------	----------------------------------

هغه كړونه (فعلونه) چې مختاړی (Präfix) يې په خج (فشار) سره و نه لوستل يا تلفظ نه شي، له
خپل اړوند كړ (فعل) سره يو ځای راځي او د ویش وړ نه دي. دغه مختاړي په لاندې توگه دي:

➤ be-, emp-, ent-, er-, ge-, miss-, ver-, zer-

belügen	Du hast mich belogen .	تا ما ته دروغ ووي.
missverstehen	Ich habe dich miss verstanden.	زه ستا په موخه پوه نه شوم.

په برسېرنو بېلگو كې (be) له (logen) څخه او (miss) له (verstanden) څخه جلا نه شي
ليكل كېدای. دوی د دويم كرسټاينوم (Partizip II) په بڼه كې د مختاړي (Präfix) او كړ (فعل) تر
منځ د (-ge-) منځتاری نه خپلوي.

Ich bestehe die Prüfung.	Ich habe die Prüfung bestanden .
زه په آزمويڼه كې بريالی كېږم.	زه په آزمويڼه كې بريالی شوم.

ځينې مختاړي (Präfix) شته چې هم له كړ (فعل) سره يو ځای او هم ترې جلا ليكل كېدای شي. كه
له كړ سره يو ځای وليكل شي، يوه مانا لري، خو كه ترې جلا وليكل شي، بله مانا وركوي.

durch-, hinter-, über-, unter-, um-,

جلا لیکل	یو ځای لیکل
Er fuhr das Schild um . ده (موټروان) ترافیکي اشاره ووهله.	Er umfuhr das Schild. دی له ترافیکي اشارې څخه په څنګ تېر شو.
Sie redet über dich. دا د تا په باره کې خبرې کوي.	Sie will dich überreden . دا غواړي چې تا رضا کړي.
Ich fahre bis zur Stadt durch . زه تر ښار پورې پرته له درېر څخه سیده ځم.	Die Angst durchfährt dich nicht. وېره اغېزه نه دربانده کوي.
Grab deine Arroganz unter ! خپل کبر پټ (څښ) کړه.	Sie untergräbt deinen Ruf. دا تا بدننامه کوي.
Du musst hinter mir gehen . ته باید زما شاته (په ما پسې) ولاړ شي.	Du hintergehst mir. ته ما غولوي (چل را سره کوي).

مهال (Das Tempus)

د دې لپاره چې پوه شو چې یو کر (فعل) څه وخت پېښ شوی یا څه وخت پېښېږي، اړینه ده چې په یوه مهال (زمانه) کې یې څرګند کړو. کر (فعل) کېدای شي چې په بېلابېلو مهالونو (زمانو) کې راشي، خو د دود (mood) له پلوه په درې ډوله دی:

خبري (Indikativ): د کر (فعل) دغه بڼه یوازې د یوه څیز شتون، یوه وینا یا یو حقیقت په وسمهال (Präsens)، تېرمهالونو (Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt)، او وسترمهالونو یا راتلونکې زمانو (Futur I, Futur II) کې څرګندوي.

Präsens	Ich gehe nach Hause.	زه کور ته ځم.
Präteritum	Ich fand einen Laptop.	ما یو لپټاپ وموند.
Perfekt	Ich habe ein Buch gelesen.	ما یو کتاب لوستلی دی.
Plusquamperfekt	Ich hatte dich informiert.	ما ته خبر کړی وې.

Futur I	Ich werde dich anrufen.	زه به تا ته تیلیفون وکړم.
Futur II	Ich werde meine Aufgaben gemacht haben.	ما به خپله دنده کړې وي. (سر ته رسولې وي)

ناخبري (Subjunktiv): د کړ (فعل) دغه بڼه د یوه څیز اړوتې (شرطي)، گوماني، ارمني او تواني بڼه څرگندوي.

Wenn ich Geld hätte, würde ich eine Schule bauen.	که مې روپۍ درلودای، نو یو ښوونځی به جوړ کړم.
--	--

امري (Imperativ): د امر کولو لپاره کارول کېږي.

Warten Sie!	تم شی!
Geh zur Schule	ښوونځي ته ولاړ شه!

وسمهال (Das Präsens):

وسمهال (حال زمانه) د هغه کړن (عمل) د څرگندولو لپاره کارول کېږي چې د خبرو کولو یا په حال وخت کې پېښېږي یا تر سره کېږي.

Ich mache jetzt einen Spaziergang.	زه اوس قدم وهم.
------------------------------------	-----------------

په همدې توګه:

Morgen gehe ich nach Wardak. سبا وردکو ته ځم.	که له وسمهال سره یو ټاکلی وخت وکارول شي، راتلونکې پېښې څرګندوي.
---	--

Afghanistan liegt in Asien. افغانستان په آسیا کې پروت دی.	وسمهال د یوه ټولیز (عمومي) اکر (حالت) یا حقیقت د څرگندولو لپاره هم کارول کېږي.
Präsident Ghani kommt nach Deutschland. ولسمشر غني جرمني ته راځي.	په ورځپاڼو کې سرلیک په وسمهال کې رغېږي.
Du machst deine Hausaufgabe! ته خپله کورنۍ دنده کوي (وکړه)!	په وسمهال کې کېدای چې امری غونډله (جمله) هم ورغېږي.

بشپړ تېرمهال (Das Präteritum)

بشپړ تېرمهال تېر شوی چار (عمل یا کړن) څرگندوي او په لیکوالۍ (کیسې، داستان، راپور او خبر) کې ډېره کارول کېږي. کمزوري کړونه (فعلونه) د (-te) پایتوري او غښتلي هغوی د خپلې سټې خپلواک (واول) ته بدلون ورکوي:

	Schwaches Verb	Starkes Verb	Gemischtes Verb
	lernen	sehen	denken
ich	lernte	sah	dachte
du	lern <u>test</u>	sahst	dachtest
er/sie/es	lernte	sah	dachte
wir	lern <u>ten</u>	sahen	dachten
ihr	lern <u>tet</u>	saht	dachtet
sie/Sie	lern <u>ten</u>	sahen	dachten

په همدې توګه د (haben, Sein) کړونه (فعلونه) د بشپړ کړ (فعل) او دودتاکي کړ (مودال فعل) په بڼه په بشپړ تېرمهال (مطلقه تېره زمانه) کې ډېر کارول کېږي. همدارنګه د (Es gibt...) څرګندونه (اصطلاح) هم په عامه ژبه کې په بشپړ تېرمهال کې رغېږي.

sein	
Ich war gestern im Kino.	زه پرون په نندارې (سينما) کې وم.
Du warst letztes Jahr in Kabul.	ته تېر کال په کابل کې وې.
Er/sie/es war krank.	دی یا دا ناروغ وو/وه.
Wir waren froh.	موږ خوش وو.
Ihr wart nicht interessiert.	تاسې لېواله نه وئ (واست).
Sie/sie waren sehr müde.	تاسې (شما) ډېر ستړي وئ (واست). دوی ډېر ستړي ول.
Es gab mal ein Laden da drüben.	يو وخت هلته يوه هتۍ وه.

haben	
Ich hatte gestern keine Zeit.	ما پرون وخت نه درلود.
Du hattest ein Auto.	تا يو موټر درلود.
Er/sie/es hatte eine rote Jacke.	ده يا دې يوه سره کورتۍ درلوده.
Wir hatten viel Arbeit.	موږ ډېر کار درلود.
Ihr hattet es eilig.	تاسې بېړه درلوده.
Sie/sie hatten keine Bücher.	تاسې (شما) کتابونه نه درلودل. دوی کتابونه نه درلودل.

بشپړ تېرمهال د سیده او ناسیده وینا د نکل لپاره هم کارول کېږي:

Sie fragte mich, ob ich sie begleiten kann.	دې وپوښتم که چېرې یې بدرگه کړای شم.
--	-------------------------------------

لنډ تېرمهال (Das Perfekt)

لنډ تېرمهال (ماضي قریب) د هغه چار (عمل یا کړن) د څرګندولو لپاره کارول کېږي چې په لنډ تېر وخت کې سر ته رسېدلی او تر وسمهال راغځېدلی وي، یا یې اغېزه او پایله تر وسمهال پورې را رسېدلې وي او یا هم په وسمهال کې د یادښت او اهمیت وړ وي. لکه: ما ډوډۍ خوړلې ده.

دلته د ډوډۍ د خوړلو اغېزه مېشت ده یا د نورې ډوډۍ له خوړلو څخه انکار دی. په عامه ژبه کې لنډ تېرمهال ډیر کارول کېږي.

Ich habe dich zwei Mal angerufen.	ما تا ته دوه ځلې تیلیفون کړی دی.
Sie ist nach Kabul geflogen.	دا (ښځه) کابل ته الوت (پرواز) کړی دی.
Wir haben uns vertragen.	موږ سره سلا شوي (سوله مو وکړه) یو.
Du bist Arzt geworden.	ته ډاکټر شوی یې.
Sie haben auf uns gewartet.	دوی موږ ته تم شوي دي.

ځینې وخت لنډ تېرمهال کېدای شي چې د دویم وسترمهال (Futur II) پر ځای هم وکارول شي.

In einem Monat habe ich das Buch fertig geschrieben.
په یوه میاشت که به مې (ټول) کتاب لیکلی وي.

لاندې کروڼه (فعلونه) خپل لنډ تېر مهال له (haben) سره جوړوي:

Ich habe ein Glass Tee getrunken. ما یو گیلایس چای څښلی دی.	ټول لېږند (Transitiv) کروڼه (هغه فعلونه چې په لنډ کړي پېر کې یو کړی یا مفعول ولري).
Sie hat den ganzen Tag gekocht. دې ټوله ورځ پخلی کړی دی.	ټول نالېږند (Intransitiv) کروڼه (چې په لنډ کړي پېر کې مفعول و نه لري) چې د یوې پېښې بهیر څرګندوي.

Er hat sich gewaschen . ده خپل ځان پرېمېځلی دی.	له غبرگون کړونو (انعکاسي فعلونو) سره
Du hast mich einladen können . تا کولای شوی چې ما را وبولي.	له دودتاکو (مودال) مرستیالکړونو سره

لاندې کړونه (فعلونه) خپل لنډ تېر مهال له (sein) سره جوړوي:

Ich bin verärgert . Sie ist angekommen .	هغه نالېږند (Intransitiv) کړونه چې د یوه کرن پای ښيي.
Ich bin nach Hause gegangen .	هغه کړونه (فعلونه) چې د ځای بدلون، خوځېد او یو پرمختګ ښيي.
Wir sind hier geblieben .	د (bleiben) له کر (فعل) سره

د دود ټاکي کړونو لنډ تېرمهال (Das Perfekt von Modalverben)

د مودال کړونو (دود ټاکي فعلونو) لنډ تېرمهال د مرستیالکر له وسمهال، د دودتاکي کر (مودال فعل) له کرنومي (مصدر) او د کرنومي (مصدر) له بشپړ کر (فعل) سره جوړېږي:

Präsens	Perfekt
Ich muss duschen. زه باید ځای پرېمېنځم.	Ich habe deutschen müssen. ما باید ځای مینځلی وی.
Ich soll arbeiten. ما ته ښایي چې کار وکړم.	Ich habe arbeiten sollen. ما ته ښایېده چې کار وکړم.
Ich kann schreiben. زه کولای شم چې ولیکم.	Ich habe schreiben können. ما کولای شوی چې ولیکم.
Ich will lesen. زه غواړم چې ولوم (لوست وکړم).	Ich habe lesen wollen. ما غوښتل چې ولوم (لوست وکړم).

Ich darf ins Kino gehen. زه اجازه لرم چې ننډارې ته ولاړم شم.	Ich habe ins Kino gehen dürfen. ما اجازه درلوده چې ننډارې ته ولاړ شم.
---	--

لرتېرمهال (Das Plusquamperfekt)

لرتېرمهال (ماضي بعيد) د هغه چار يا کړن لپاره کارول کېږي چې په تېر وخت کې پېښ شوی وي، خو له وسمهال (حال) سره نه اړیکه ولري او نه پرې کومه اغېزه. په ټوليزه (عمومي) توګه د داسې يوه چار يا کړن لپاره راځي چې په تېر وخت کې له يوه ټاکلي وخت څخه وړاندې يا له يوه بل چار يا عمل څخه مخکې پېښ شوی وي. لومړی پېښه يا کړن (عمل) په لر تېرمهال او دويم هغه په لنډ تېرمهال (Perfekt) يا بشپړ تېرمهال (Präteritum) کې رځپړي:

Nachdem ich die Deutsche Sprache gelernt hatte, ging ich nach Deutschland.

وروسته له دې چې جرمني ژبه مې زده کړې وه، جرمني ته ولاړم.

په دغه بېلګه کې دوه چارې څرګندې شوې دي. لومړۍ چار يا کړن د ژبې زده کول او دويم هغه جرمني ته تګ دی. لومړی مې ژبه زده کړه، وروسته جرمني ته ولاړم. لومړی چار (د ژبې زده کول) په لر تېرمهال کې او دويم هغه (جرمني ته تګ) بيا په بشپړ تېرمهال کې رځپړلی دی.

Ich hatte viel gearbeitet, bevor ich mir ein Auto kaufte.

مخکې له دې چې موټر واخلم، ما ډېر کار کړی وو.

په دې بېلګه کې هم دوه چارې رانغښتل شوې دي. لومړی د کار کول او دويم هغه د موټر اخیستل دي. لومړی مې کار وکړ، وروسته مې موټر واخیست. له همدې امله لومړی کړن په لر تېرمهال او دويم هغه په بشپړ تېرمهال يا لنډ تېرمهال کې څرګندېږي.

لر تېرمهال د (haben, sein) د مرستیالګر (کمکي فعل) په بشپړ تېرمهال او د آر ګر (اصلي فعل) په دویم ګرستاینوم (Partizip II) سره رغېږي.

د (haben) له مرستیالګر (کمکي فعل) سره:

Ich hatte dich sehr gemocht, bevor du mein Auto gestohlen hast/stahlst. مخکې له دې چې زما موټر غلا کړي، پر ما ډېر ګرانه وې.
Sie hatte gerade das Essen vorbereitet, da kam ich rein. کله چې دې ډوډۍ تیاره کړې وه، زه د ننه راغلم.

د (sein) له مرستیالګر (کمکي فعل) سره:

Ich war schon gereist als du bei uns anriefst .	کله چې تا موږ ته تیلیفون وکړ، زه په سفر تللی وم.
Wir waren sehr gespannt gewesen .	موږ ډېر لېواله شوي وو.

راتلونکې زمانه Das Futur

لومړی وسترمهال (Das Futur I)

لومړی وسترمهال (راتلونکې زمانه) د هغه چار یا کړن لپاره کارول کېږي چې په راتلونکي کي تر سره یا پېښېږي: زه به حج ته ولاړ شم، تاسې به سبا ته په آزموینه کې برخه واخلي، دوی به کتاب ولولي.

لومړی وسترمهال (راتلونکې زمانه) د (werden) مرستیالګر (کمکي فعل) په مرسته د بشپړ ګر (فعل) له ګرڼومي (مصدر) سره جوړېږي:

Subjekt + werden (konj.) + Verb (Infinitiv)	
Ich werde arbeiten.	زه به کار وکړم.

Du wirst arbeiten.	ته به کار وکړې.
Er/sie/es wird arbeiten.	دی یا دا به کار وکړي.
Wir werden arbeiten.	موږ به کار وکړو.
Ihr werdet arbeiten.	تاسې به کار وکړئ.
Sie/sie werden arbeiten.	تاسې/ دوی به کار وکړئ/ وکړي.

کله چې د (werden) مرستیالکړ (کمکي فعل) له کرنومي (مصدر) سره راشي، کېدای شي چې د یوه چار یا کرن (عمل) په اړه گومان رامنځته کړي یا په ټینګار سره یوه بلنه او غوښتنه څرګنده کړي:

Anaargul **wird** nicht mehr das Auto so schnell fahren.

انارگل به بیا موټر دومره تېزه و نه چلوي.

په دغه بېلګه کې له آره یو گومان څرګند شوی. دا چې انارگل به په ریښتیا موټر تېز وچلوي که نه، په بېشړ باور سره نه شي ویل کېدای، خو ویناوال په دې اند دی چې انارگل به نور موټر ورو-ورو وځغلوې.

Du **wirst** nie im Leben hier spielen.

ته به بیا په ژوند کې دلته لوبه و نه کړې!

ویناوال په زغرده یا ټینګار سره وايي یا له مخاطب څخه غواړي چې بیا دلته لوبه و نه کړي.

په غونډله (جمله) کې د (wohl, sicher, bestimmt) کلمو په راوړلو سره گومان یا ډاډ نور هم غښتلی کېږي:

Sie wird **wohl** nicht mehr zu Hause sein.

دا به شاید نوره په کور کې نه وي.

دويم وسترمهال (Das Futur II)

دويم وسترمهال (راتلونکي) د هغه کړن يا چار د څرگندولو لپاره کارول کېږي چې په راتلونکي مهال کې به په يوه ټاکلي وخت يا له يوه بل کړن (عمل) يا چار څخه مخکې سر ته رسېدلی وي. ځينې ژبپوهان هرگوره په دې اند دي چې دويم وسترمهال له آره د يوه چار په اړه د شک يا گومان د څرگندولو لپاره کارول کېږي. که ووايو چې:

Wir werden gegessen haben, wenn Ihr kommt.

تر څو چې تاسې راځئ، موږ به ږوې خورلې وي.

Ich werde mich bis nächstes Jahr verlobt haben

تر بله کاله به مې کوږه کړې وي.

په برسيرته لومړۍ بېلگه کې دوه عملونه څرگند شوي دي. لومړی چار راتگ دی او دويم هغه د ږوې خورل. په دويمه بېلگه کې له يوه ټاکلي وخت څخه وړاندې د کوږدې کول يا يې کېدون (امکان) ته نغوته شوې ده. دواړه بېلگې يو گومان څرگندوي. دا هرگوره مالومه نه ده چې هرو مرو به دواړه عملونه سر ته رسېږي.

دويم وسترمهال په ورځنيو خبرو اترو يا عامه ژبه کې ډېر کم کارول کېږي. د دې پر ځای لنډ تېرمهال د وخت له يادولو سره (ژر تر ژره، سبا، بله مياشت، بل کال ته) کارول کېږي.

Nächstes Jahr werden alle NATO Truppen aus Afghanistan abgezogen haben.

Nächstes Jahr sind alle NATO Truppen aus Afghanistan abgezogen.

راتلونکي کال ته به ټولې ناټو لښکرې له افغانستان څخه وتلې وي.

دواړه غونډلې يوه مانا لري. لومړۍ غونډله په دويم وسترمهال کې او دويمه هغه په لنډ تېرمهال کې د وخت له يادولو سره رغېدلې ده.

دویم وسترمهال د (werden) مرستیالکر (کمکي فعل) په وسمهاله بڼه، د آر کر (فعل) په دویم کړستاینوم (Partizip II) او د (haben, sein) د مرستیالکړونو له کړنومي (مصدر) سره جوړېږي:

Ich werde gelesen haben, wenn du kommst.	ته چې راځې، ما به لوست کړی وي.
Du wirst in Juli gereist sein.	ته به په جولای کې تللی (سفر شوی) وي.
Sie wird bis Mitternacht da sein.	دا به تر نیمې شپې دلته (راغلي) وي.
Wir werden wohl verrückt sein wenn wir das machen.	موږ به شاید لېوني وو، که مو دا کار وکړ
Sie/sie werden wohl was gekocht haben.	تاسې یا دوی به شاید یو څه پخ کړي وي.

په برسرېنو بېلگو کې (werden, sein) په وسمهال کې اوږون موندلی (گردان شوی)، آر کر (اصلي فعل) په دویم کړستاینوم (Partizip II) او (haben, sein) د کړنومي (مصدر) په بڼه راغلي دي.

	Schwaches Verb کمزوری کر	Starkes Verb غښتلی کر
Ich	werde studiert haben ما به زده کړه کړې وي.	werde gelesen haben ما به لوست کړی وي.
Du	wirst studiert haben تا به زده کړه کړې وي.	wirst gelesen haben تا به لوست کړی وي.
Er/sie/es	wird studiert haben ده یا دې به زده کړه کړې وي.	wird gelesen haben ده یا دې به لوست کړی وي.
Wir	werden studiert haben موږ به زده کړه کړې وي.	werden gelesen haben موږ به لوست کړی وي.
Ihr	werdet studiert haben تاسې به زده کړه کړې وي.	werdet gelesen haben تاسې به لوست کړی وي.
Sie/sie	werden studiert haben	werden gelesen haben

تاسې يا دوى به لوست كړئ وي،	تاسې يا دوى به زده كړه كړې وي.
-----------------------------	--------------------------------

لكه وړاندې چې وويل شول، دويم وسترمهال (Futur II) كېدای شي چې لكه لومړى وسترمهال (Futur I) د يوه گومان د څرگندولو يا د يوې ټينگاري بلنې يا غوښتنې لپاره هم وكارول شي:

Spingul ist noch nicht da. Er wird den Flug verpasst haben.
سپين گل تر اوسه نه دى راغلى، دى به هرو مرو له الوتکې څخه پاتې شوى وي. (گومان)
Sie werden bis morgen das Auto repariert haben.
تر سبا پورې مو بايد موټر جوړ كړى وي. (په ټينگار سره غوښتنه)

Konjunktiv ناخبري

ناخبري (انشايي، گوماني) د كړ (فعل) داسې يو دود دى چې په ټوليزه توگه د گومان او كېدون (امكان) د څرگندولو او همدارنګه د ناسيده وينا د نكل لپاره كارول كېږي.

لومړى ناخبري (Konjunktiv I):

لومړى ناخبري په ټوليزه توگه د نقل قول يا د نورو كسانو د خبرو او وينا د راورلو لپاره كارول كېږي.

Lilly sagte, dass sie nicht nach Hause kommen könne .	ليلي وويل چې گواکي دا نه شي کولای چې کور ته راشي.
Er meinte, dass er immer noch zur Universität gehe .	دى وايي چې گواکي لا اوس هم پوهنتون ته ځي.
Ana sagt, sie sei krank.	انه وايي چې گواکي ناروغه ده.
Marcel sagte, er habe kein Geld.	مرسېل وويل چې گواکي دى روپۍ نه لري.

سربېره پر دې، لومړى ناخبري (Konjunktiv I) په لاندې حالتونو کې هم کارول کېږي:

Friede sei mit dir!	اسلام علیکم!	مذهبي ويناوو کي
Er lebe hoch!	تل دې سرلوری وي!	د هیلو څرگندولو لپاره
Man nehme 100 g Zucker, 200g Mehl.	سړی 100 گرامه بوره، 200 گرامه اوره...اخلې.	د ډاکترانو د نسخو یا د پخلنځي لپاره
Gegeben sei eine Strecke zwischen zwei Punkten: a und b	د دوو ټکو A او B تر منځ واټن راکړل شوی دی.	په ریاضي یا حساب کې

د لومړي ناخبري (Konjunktiv I) جوړول:

لومړی ناخبري له کر سټې (د فعل له سټې) سره جوړېږي. د (er/sie/es) یا دریم وگړي لپاره چې کله ناخبري جوړوو، یوازې له کرنومي (مصدر) څخه (-n) غورځوو:

Verben	Rufen	Schreiben	Laufen	Hören
er/sie/es	rufe	schreibe	laufe	Höre

په لومړي ناخبري کې د دویم وگړي (du, ihr) وگړیز پای د خبري (Indikativ) په څیر دی. یوازینی توپیر یې دا دی چې په ناخبري کې د کر سټې (د فعل له سټې) څخه وروسته (-e) راځي:

Verben	Rufen	Schreiben	Laufen	Hören
du	rufest	schreibest	laufest	Hörest
ihr	rufet	schreibet	laufet	Höret

د لومړیو وگړو (مفرد او جمع) (ich, wir, sie/Sie) د لومړي ناخبري (Konjunktiv I) او خبري (Indikativ) وگړیز پای کوم توپیر نه لري.

	Indikativ	Konjunktiv I
ich	rufe	Rufe
Wir/sie/Sie	rufen	Rufen

له همدې امله (ich, wir, sie/Sie) ته دويم ناخبري (Konjunktiv II) کارول کېږي.

	Konjunktiv II
Ich	hätte gerufen/ würde rufen.
Wir/Sie/sie	hätten gerufen/ würden rufen.

د لمړي ناخبري په بڼه د (sein, haben) د مرستیالکرونو (کمکي فعلونو) اوروڼ او وگړیز پای:

Bildung des Konjunktives I		
	Sein	Haben
ich	sei	Habe
du	seist	Habest
er/sie/es	sei	Habe
wir	seien	Haben
ihr	seiet	Habet
sie/Sie	seien	Haben

که چېرې د لمړي ناخبري (Konjunktiv I) بڼې له وسمهال (Präsens) سره نه توپیر کېږي، نو باید دويم ناخبري (Konjunktiv II) وکارول شي.

Maja sagte, ich habe keine Zeit für sie.	میه وایي چې ګواکي زه د دې لپاره وخت نه لرم.
Maja sagte, ich hätte keine Zeit für sie.	دغه بېلګه که څه هم چې په ناخبري کې ده، خو د خبري سره کوم توپیر نه لري. له همدې امله باید په دويم ناخبري کې ولیکل شي.

دويم ناخبري (Konjunktiv II)

دويم ناخبري په ټوليزه توګه د خيال يا تصور، هيلو او هغو ارمانونو د څرګندولو لپاره کارول کېږي چې په لاس راوړل يا سر ته رسول يې په حال وخت يا د خبرې کولو په وخت کې کېدون (امکان) و نه لري. همداسې کېدای شي چې د ناسيده وينا د نکل (غير مستقيم نقل قول) او يا په هغو غونډلو کې راشي چې ډېر درنښت پکې څرګند شوی وي. په ټوليزه توګه په لاندې حالتونو کې کارول کېږي:

د هيلې او ارمان څرګندول: په لاندې بېلګه کې د موټر درلودلو يوه هيله او يو ارمان څرګند شوی دی. خو زه موټر نه لرم. همداسې يې دويمه بېلګه در واخلي. زه پيلوټ نه يم، خو کاشکې چې وای.

Ich wünschte , ich hätte ein Auto.	درېغه (کاشکې) چې يو موټر مې درلودلای.
Ich wünschte , ich wäre Pilot.	درېغه (کاشکې) چې زه پيلوټ وای.

د نارينښتيني (غير واقعي) حالت څرګندول:

Wenn ich Arzt wäre , würde ich armen Menschen helfen.	که زه ډاکټر وای، له نېستمنو خلکو سره به مې مرسته کړې وای.
Wenn er du wäre , hätte er viel Geld.	که دی ته وای، ډېرې روپۍ به يې درلودای.

په ډېر درنښت او احترام يوه غوښتنه :

Wärst du so freundlich, mir eine Tasse zu geben.	دومره مهربانه شه ما ته يوه پيالاه راکړه.
Könntest du mir bitte ein Glass Tee geben?	کولای شې چې مهربانې وکړي، ما ته يو گلاس چای راکړي؟

د ناسيده وينا نكل (غير مستقيم نقل قول):

Anaargul sagt, du müsstest schneller arbeiten.	انارگل وايي چې ته بايد چټک کار وکړې.
Lisa sagte, sie wäre lieber zu Hause.	ليزا وويل چې ښه به دا وی چې په کور کې وای.

په (als ob) سره د يوه نارينښتيني اکر (حالت) پر تله کول:

Du sahst so aus, als ob du müde wärst .	ته داسې ښکارېدې لکه چې ستړی وي.
---	---------------------------------

ته يوازې داسې ښکارېدې لکه چې ستړی وي، خو ستړی نه وي. دغه نارينښتيني پرتله کېدای چې په (als ob) يا يوازې په (als) سره ورغږي. که مله غونډله (فري جملې) په (als ob) راشي، نو اورېدلی کر (گردان شوی فعل) (wärest) د غونډلې په پای کې راځي. (برسېرنه بېکله وگورئ). که چېرې پرتله يوازې په (als) سره پيل شي، اورېدلی کر (wärest) وروسته له (als) څخه راځي:

Du sahst aus, als wärest du müde.	ته داسې ښکارېدې لکه چې ستړی وي.
--	---------------------------------

دغه ډول نارينښتيني پرتله کول کېدای شي چې په لومړي ناخبري (Konjunktiv I) سره هم جوړ شي:

Du sahst aus, als seiest du müde.	ته داسې ښکارېدې لکه چې ستړی وي.
--	---------------------------------

د دويم ناخبري (Konjunktiv II) جوړول په مهال پورې اړه لري چې د وسمهال او که تېرمهال چار څرگندول غواړو. دوی کېدای شي چې د کر (فعل) له ساده (Synthetisch) ښې او يا د (würde) ښې په مرسته جوړ شي. د وسمهال ساده ښه يې په لاندې توگه ده:

Synthetisch سادۀ بڼه	Ich wäre .	زه به وم (واى).
	Du hättest .	تا به درلودای.
	Wir sprächen .	موږ به غږېدو (و به غږېدو).

هغه کړونه (فعلونه) چې خبرې بشپړ تېرمهال (Präteritum Indikativ) يې د دويم ناخبري (Konjunktiv II) په څېر دی، دويم ناخبري يې د (würde) په مرسته سره جوړېږي:

Präteritum Indikativ	Ich ginge	دا چې دواړه بڼې يو ډول دي، نو د
Würde-Form	Ich ginge.	سهوې دمخنيوي په موخه بايد د (würde) په بڼه ورغږي.
Konjunktiv II	Ich würde gehen	زه به ولاړ شم . (هيله)

د دويم ناخبري په بڼه تېر حالت په (haben, sein +Partizip II) سره رغېږي:

Ich wäre gelaufen.	ما به منډه کړې واى.
Du hättest die Prüfung bestanden .	ته به په آزموينه کې بريالۍ شوى واى.
Wir hätten ein Buch gelesen .	موږ به يو کتاب لوستلى واى.

امري Der Imperativ

د جرمنۍ ژبې په پښويه (گرامر) کې د دود له پلوه د کر (فعل) بله بڼه امري بڼه ده چې د غوښتنو، امرکولو، سپارښتنو، مشورو او بلنو لپاره کارول کېږي.

Dusch!	Geh was essen!	Gehen Sie bitte langsam!
امر: ځان پرېمښخه!	سپارښتنه: ولاړ شه يو څه وخوره!	هيله: مهرباني وکړئ لږ ورو ځئ!

امري بڼه په دريو ډولونو سره راځي:

du	Ihr	Sie
warte!	wartet!	Warten Sie!
تم شه!	تم شئ!	تم شئ (درنښت)!

کله چې د (du, ihr) له نومخري (ضمير) سره امري غونډله جوړوو، يوازې کر (فعل) يې اوروڼ مومي، خو د (du, ihr) نومخري په خپله غورځي. د (du) په بڼه کې ان د کر وگړيز پای (-st) هم غورځي. د (Sie) په بڼه کې هرگوره له کر سره د (Sie) نومخري (ضمير) هم راځي.

Du	Ihr	Sie
Schreib!	Schreibt!	Schreiben Sie!
ولیکه!	ولیکئ!	تاسې يې وليکئ!

خينې ژبپوهان په دې اند دي چې امري بڼه کېدای شي چې د (wir) په ملگرتيا هم ورغږي:	
Warten wir!	تم کېږو! (راځئ چې تم شو!)
Gehen wir!	خو به! (راځئ چې خو!)

د دويم يوگري (مفرد) وگري د امري بڼې د جوړولو لپاره لاندې ټکي بايد په پام کې ونیول شي.

Du fährst.	Fahr!	په بېدوده کړونو (بې قاعده فعلونو) کې د دويم يوگري (مفرد) شخص (Umlaut) غورځي:
Läch <u>e</u> ln	Lächle!	هغه کړونه چې سته يې په (-eln, -ern, -nen, -ig) او
Leug <u>n</u> en	Leugne!	هغوی چې سته يې په يو بې غږ (کانسوننټ) چې له (-m, -n)
Öff <u>n</u> en	Öffne!	سره راشي، امري بڼه يې په پای کې د (-e) توری خپلوي.
At <u>m</u> en	Atme!	

Bitten	Bitte!	همدارنگه هغه کړونه چې سټه يې په (-d, -t) پای ومومي،
Reden	Rede!	ډېر هغوی يې په امري بڼه کې د (-e) توری خپلوي.

کړنومی (Der Infinitiv)

کړنومی (مصدر) یو ناپایه کړن څرگندوي. یا په بله وینا، کړنومی د کړ (فعل) آره بڼه ده چې د شمېر، مهال او نوري (جنس) پر بنسټ نه وي اورېدلې یا گردان شوې. لکه په پښتو ژبه کې چې خورل، لوستل او لیکل یو کړنومی (مصدر) دی او اورون یې نه دی موندلی، په همدې توګه یې په جرمنی ژبه کې هم در واخلي. په جرمنی ژبه کې کړنومی په (-en, -n) سره پای ته رسېدلی وي.

Lach**en**, Les**en**, Vergess**en**, verhinder**n**, altern**n**

کړنومی (مصدر) کېدای شي چې یوازې او یا له (zu) سره راشي. په لاندې حالتونو کې یوازې راځي:

Ich kann schwimmen.	زه کولای شم چې لامبو ووهم.	وروسته له دود ټاکي
Du musst ruhig sein.	ته باید کرار اوسي.	مودال کړ (فعل) څخه
Sie hat schwimmen können.	دې کولای شوی چې لامبو ووهي.	له مرستیالګر سره په لنډ او لږ تېرمهال کې

کړنومی (مصدر) له هغو کړونو (فعلونو) سره هم پرتله له (zu) څخه راځي چې زموږ له حس سره تړاو ولري لکه لیدل او اورېدل:

Ich sah dich Auto fahren.	ما ته ولیدې چې موټر دې چلوه.
Ich hörte sie laut lachen.	ما دا واورېده چې په لوړ غږ يې خندل.

په همدې توګه له هغو کړون (فعلونو) سره چې یو خوځښت څرګندوي، کړنومی (مصدر) پرتله له (zu) څخه راځي:

Ich gehe einkaufen.	زه په سودا اخیستلو پسې ځم.
Anaargul läuft Hilfe holen.	انارگل ځي چې د چا مرسته راوړي (وغواړي).
Ana kommt uns besuchen.	انه راځي چې موږ وويني (زموږ میلمنه شي).

د (helfen, lernen, lehren, bleiben, lassen) له کړنو (فعلونو) څخه وروسته هم کړ (فعل)
د کړنومي (مصدر) په بڼه پرته له (zu) څخه راځي:

Ich helfe dir beim Lernen .	په زده کړه کې د سره مرسته کوم.
Du bleibst hier stehen.	همدلته ولاړ (درېدلی) پاتې شه.
Lass es dir schmecken.	پرېږده چې مزه درکړي (ښه اشته).
Sie lehrt mir Schwimmen.	دا ما ته لامبو را زده کوي.

که چېرې له کړنومي (مصدر) سره په غونډله کې نور بشپړاند توکي لکه کړی (مفعول) او یا کړول (قید) هم راشي، کېدای شي چې له (lernen, lehren, helfen) سره (zu) هم راشي:

Ich kann dir auch helfen , dein Auto zu reparieren.	زه هم کولای شم چې د موټر په جوړولو کې د سره مرسته وکړم.
Sie lehrt mir am Computer zu spielen.	دا ما ته په کمپیوټر کې لوبې را زده کوي.
Du lernst Suppe zu kochen.	ته د آش پخول زده کوې.

په برسرېنو بېلگو کې بشپړاند توکي (dein Auto, am Computer, Suppe) دي چې له کړنومي (مصدر) سره یو ځای راغلي دي.

ځينې کړونه (فعلونه) که له (zu) سره راوړل شي، یوه مانا ورکوي او پرته له (zu) څخه بله:

کر	بېلگه	مانا
Haben لرل	Du hast ein Auto.	ته یو موټر لري (ملکیت)
	Du hast zu verschwinden.	ته باید ورک شي (باید له دې ځایه ولاړ شي)
Sein استېدل	Das ist deine Aufgabe.	دا ستا دنده ده (استېدل)
	Diese Aufgabe ist zu machen.	دغه دنده باید هرو مرو وکړل شي (باید، هرو مرو)
Scheinen ځلېدل	Die Sonne scheint .	لمر ځلېږي (ځلېدل)
	Du scheinst müde zu sein.	ته ستړی غوندې ښکارېږي. (ښکارېدل)
Brauchen اړتیا درلودل	Er braucht ein Auto.	دی موټر ته اړ دی. (اړتیا)
	Er braucht sich keine Sorge zu machen.	دی باید دومره غم و نه کړي. (ضرور نه ده)
Pflegen پالل	Anna pfllegt ihren Vater.	انه خپل پلار پالي. (پالل)
	Anna pfllegt jeden Tag Sport zu machen.	انه هره ورځ سپورټ کوي. (د یوه کار کول په پرله پسې بڼه)
Wissen پوهېدل	Nicole weiß es.	نیکول پوهېږي. (پوهه)
	Nicole weiß nicht sich zu helfen.	نیکول نه شي کولای چې له ځان سره مرسته وکړي. (توان)
Verstehen درک کول	Sie versteht mich nicht.	دا ما نه شي درک کولای. (درک)
	Ich verstehe mit ihr umzugehen	زه کولای شم چې له دې سره گوزاره وکړم. (توان)
Gedenken پر زړه کول	Wir gedenken der Opfer.	موږ د مرو په اړه دعا کوو. (يادول)
	Was gedenkst du mit deinem Auto zu machen?	څه پلان لري چې له موټر سره یې دې وکړي؟ (پلان لرل)
Kommen راتل	Anaargul kommt nach Hause.	انارگل کور ته راځي. (راتگ)
	Wir kommen auf ihn zu	موږ به د دې په باره کې خبرې

	sprechen.	وکړو. (يادول)
Bekommen لاسته راوړل	Du bekommst ein Geschenk.	ته يوه ډالۍ لاسته راوړې. (لاس ته راوړل)
	Sie bekommt meine Liebe zu spüren.	دا به زما مينه احساس کړي. (امکان درلودل، احساسول)

Der Infinitiv mit Zu

له کړنومي (مصدر) سره د (zu) کارول:

له هغو قاعدو او بېډويۍ (استثنا) څخه پرته چې کړنومی (مصدر) له (zu) سره نه راځي، په ټوليزه توګه په نورو حالتونو کې له کړنومي (مصدر) سره (zu) راځي. سربېره پر دې د ښه ترا سپړنې لپاره د يو څو لارښوونو راوړل اړين دي.

په مله غونډله (فريي جمله) کې: کله چې په آره غونډله (اصلي جمله) کې کړند (فاعل) ياد شوی وي او مله غونډله (فريي جمله) کړند (فاعل) و نه لري، کړنومی (مصدر) له (zu) سره راځي:

Ich hoffe, die Prüfung **zu** bestehen.

په دغه بېلګه کې له کامې څخه وروسته مله غونډله (فريي جمله) راغلې ده چې په خپله کړند (فاعل) نه لري، خو کړند يې په آره غونډله (اصلي جمله) کې راغلی دی. همداسې کېدای شي چې د هغې ملې غونډلې پر ځای چې په (dass) سره پيل شوې وي، کړنومی (مصدر) له (zu) سره راشي. په دې اکر کې د (Dass-Satz) غونډله له منځه ځي او اوډون (جوړښت) يې بدلون مومي:

Wir hoffen, **dass** wir nächste Woche nach Afghanistan fliegen.

په لاندې بېلګه کې به د (dass-Satz) غونډله په بل ډول وليکو او (dass) به ترې وغورځوو:

Wir hoffen, nächste Woche nach Afghanistan **zu** fliegen.

په هغو غونډلو کې چې یو تصمیم څرګند شوی وي، کړنومی (مصدر) له (zu) سره راځي:

Ich habe vor, nach Afghanistan **zu** fliegen.

ما تصمیم دی نیولی چې افغانستان ته والوزم (پرواز وکړم).

که چېرې کړنومی (مصدر) له وېشور (د جلا کیدو وړ) کړ (فعل) څخه جوړ شوی وي، (zu) د مختاري او کړ (فعل) تر منځ راځي:

وېشور کړونه – Trennbare Verben	
Ich freue mich, dich wieder <u>zu</u> sehen.	زه خوش یم چې بیا دې وینم.
Wir sind bereit um <u>zu</u> ziehen.	موږ تیار یو چې کډه وکړو.

په برسېرنه بېلګه کې (widersehen) یو وېشور کړ (فعل) دی چې له (wieder) او (sehen) څخه جوړ شوی دی. د (zu) په راولړلو سره کړ (فعل) په خپلو دوو برخو وېشل کېږي او (zu) یې په منځ کې راځي. همداسې یې د (umziehen) کړ درواخلی.

کړستاینوم Das Partizip

کړستاینوم هغه ویی (کلمه) ده چې ځینې ځانګړتیاوې د کړ (فعل) او ځینې هغوی د ستاینوم (صفت) ولري. په تولید توګه د ستاینوم (صفت) او نابشپړو غونډلو (نیمه جملو) پر ځای کارول کېږي.

Verben		Partizipien	
schlafen	ویده کېدل	schlafend	ویده (د خوب په حال کې)
weinen	ژړل	weinend	ژړاند (د ژړا په حال کې)
brechen	ماتول	gebrochen	مات
nerven	قهرول	genervt	په قهر

Das Baby, **das gerade schläft**, ist mein Sohn.

Das **schlafende** Baby ist mein Sohn.

د لومړۍ غونډلې (جملې) د نیمې برخې (das gerade schläft)، پر ځای په دویمه غونډله کې یوازې د (schlafend) کړستاینوم راغلی دی. د دواړو غونډلو (جملو) مانا هرگوره یوه ده.

په جرمنۍ ژبه کې دوه ډوله کړستاینومونه شتون لري چې د لومړي کړ ستاینوم (Partizip I) او دویم کړستاینوم (Partizip II) په نامه سره یادېږي.

لومړی کړستاینوم (Partizip I)

لومړی کړستاینوم چې د وسمهال کړستاینوم (Partizip Präsens) په نامه هم یادېږي، په وسمهال کې کارول کېږي. د جوړښت لپاره یې پر کړ سته (د فعل سته) د (-end) وروستاری (پسونډ) ور ډېرېږي:

singen	lachen	Lesen
sing <u>end</u>	lach <u>end</u>	les <u>end</u>
د سندرو ویلو په حال کې	خنداند	د لوست په حال کې

هغه کړونه (فعلونه) چې په (-eln, -ern) سره پای ته رسېږي، د کړستاینوم د جوړولو لپاره یې پر پای یوازې د (-nd) وروستاری ور ډېرېږي.

lächeln	zögern
lächel <u>nd</u>	zöger <u>nd</u>

لومړی کړستاینوم (Partizip I) کېدای شي چې د ملې غونډلې (فرعي جملې) یا د غونډلې د یوې برخې پر ځای یا هم د لنډ ستاینوم په توګه وکارول شي. په دې ډول غونډلو کې په ټولیزه توګه دوه چاره مهمال یا یو ځای پېښېږي:

Das Mädchen, das weint , sucht ihre Puppe. دا نجلۍ چې ژاري، خپله لاندکته لټوي.	Das weinende Mädchen sucht ihre Puppe. ژړېدونکې نجلۍ خپله لاندکته لټوي.
Die Vögel, die so schön singen , kommen aus Osten. دا مرغیانې چې ښکلې سندرې بولي (چغېرې)، له ختيځ څخه راځي.	Die schön singenden Vögel kommen aus Osten. ښکلې سندرې بولي (چغېدونکې) مرغۍ له ختيځ څخه راځي.
Das Kind, das laut schreit , rennt nach Hause. دا ماشوم چې په لور غږ ژاري، د کور پر لور ځغلي.	Das laut schreiende Kind rennt nach Hause. په لور غږ ژړېدونکی ماشوم د کور پر لور ځغلي.

په برسېرنو بېلگو کې ملې غونډلې (فري جملې) چې خط ترې لاندې اېستل شوی دی، پر ځای يې په ښۍ خوا کې يوازې کړسټاينوم راغلی دی. د دواړو غونډلو مانا هرگوره يو ډول ده. او لکه څنگه چې مخکې يادونه وشوه، په غونډلو کې دوه چاره هممهال سر ته رسېږي:

ماشوم ژاري او د کور پر لور ځغلي.

لنډ کړسټاينوم کېدای شي چې د کړول (فيد) په توگه هم راشي او په خپله دغه ښه سره د کړ (فعل) يا يوه بل ستاينوم (صفت) په اړه نور مالومات راکړي يا يې نور هم وستايي:

Anna geht immer lächelnd nach Hause.
انه تل په موسکا سره د کور پر خوا درومي.

کله چې لومړی کړسټاينوم (Partizip I) له کړ (فعل) ورسته راشي، لکه په برسېرنه بېلگه کې، نه گردان کېږي. خو که چېرې له نوم څخه وړاندې راشي، نو اوړون (گردان) مومي:

Nominativ کړند پېر (فاعلي حالت)	Der singende Vogel ist wieder da. سندربوله مرغی بیا دلته ده.
Akkusativ لند کړی پېر (بي واسطه مفعولي حالت)	Ich liebe den singenden Vogel. زه له سندربولې مرغۍ سره مينه لرم.
Dativ لر کړی پېر (با واسطه مفعولي حالت)	Ich habe dem singenden Vogel einen Namen gegeben. ما سندربولې مرغی ته یو نوم ورکړی دی.

ټولې برسېرنې بېلگې په چارنومپېر (Aktiv) بڼه کې دي، خو که له کړستاینوم سره (zu) راوړل شي، نو د بېچار (Passiv) مانا ترې اخیستل کېږي:

Die weinende Frau ist zu bemitleiden.
له ژرغونې ښځې سره باید غمشریکي وشي.

لکه له ستاینوم (صفت) څخه چې نوم جوړېدای شي، همداسې کېدای شي چې له لومړي کړستاینوم څخه هم یو نوم جوړ شي:

Verb	Partizip I	Nomen
Lesen لوستل	Lesend لوستکی (شخص)	Die Lesenden لوستونکي (خلک)
Schreiben لیکل	Schreibend لیکوال	Die Schreibenden لیکوالان
Die Lesenden sind glücklicher. لوستونکي (خلک) بختورترا دي.		
Die Schreibenden haben bestimmt Spass. لیکوالان (خلک) هرو مرو ښه وخت لري.		

دويم کړ ستاينوم (Partizip II)

دويم کړ ستاينوم چې د لنډ تېرمهال کړستاينوم (Partizip Perfekt) په نامه هم يادېږي، نه يوازې د ستاينوم (صفت) په توگه کارېدای شي، بلکې همداسې د کړ (فعل) په توگه د مهالونو (زمانو) په جوړولو کې هم کارول کېږي. سربېره پر دې، دويم کړستاينوم کولای شي چې د يوې غونډلې (جملې) د يوې برخې پر ځای هم راشي، لکه لومړی کړستاينوم. د ده د جوړولو لپاره د غونډلې (جملې) د کړ (فعل) ډول اړين دی، ځکه چې له کمزورو (با قاعده) کړونو (فعلونو) سره يو ډول جوړېږي، له غښتيلو (بې قاعده) هغوی سره بل ډول او له گډو کړونو (فعلونو) سره بل ډول رغېږي:

کمزوري کړونه: کړ سته (د فعل سته) د (ge-) مختاری او د (-t) پایتوری خپلوي:

Verb	Formel ge+کړسته+t	Partizip II
lachen	ge + lach + t	gelacht
fragen	ge + frag + t	gefragt
machen	ge + mach + t	gemacht

که چېرې د کړ (فعل) مختاری (پېښوند) د جلاکېدو وړ وي، نو (ge-) د منځتاري په توگه د کړ سټې او مختاري (پېښوند) تر منځ راځي او کړسته د (-t) پایتوری خپلوي:

Verb	Formel ge+کړسته+t + مختاری	Partizip II
abfragen	ab + ge + frag + t	abgefragt
abstempeln	ab + ge + stempel + t	abgestempelt

که چېرې د کړ (فعل) مختاری يا پېښوند (Präfix) د جلاکېدو وړ نه وي، کړسته د (-t) پایتوری خپلوي او د (ge-) مختاری (پېښوند) گرد سره غورځي:

Verb	Formel t + کړسته + مختاری	Partizip II
besuchen	be + such + t	besucht
erzählen	er + zähl + t	erzählt
verdienen	ver + dien + t	verdient

د کمزوریو (با قاعده) کړونو (فعلونو) یو ټولی (گروپ) په (-ieren) سره پای ته رسېږي. د دوی دویم کړستاینوم (Partizip II) هم پرته د (-ge) له مختاري یا منځتاري څخه رغېږي او کړسته یې د (-t) پایتوری خپلوي:

Verb	Formel t + کړسته	Partizip II
studieren	studier + t	studiert
renovieren	renovier + t	renoviert
probieren	probier + t	probiert
diskutieren	diskutier + t	diskutiert

هغه کمزوري (با قاعده) کړونه (فعلونه) چې سته یې په (-d, -t, -m, -n) سره پای ته ورسېږي، دویم کړستاینوم (Partizip II) یې د (-ge) په مختاري او کړسته یې د (-et) توري خپلوي:

Verb	Formel ge + کړسته + et	Partizip II
reden	ge + red+ et	geredet
arbeiten	ge + arbeit + et	gearbeitet
atmen	ge + atm + et	geatmet
rechnen	ge + rechn + et	gerechnet

غښتلي کړونه (بې قاعده فعلونه) د (Partizip II) په جوړولو کې تل د (-en) پایتوري خپلوي، د ځينو کړونو (فعلونو) د سټې واول (خپلواک) بدلون مومي، ځينې کړونه يې د (-ge) مختاری (Präfix) خپلوي او د وېشور (د جلا کېدو وړ) کړونه (فعلونه) هرکوره د (-ge-) مختاری اخلي:

Verb	Formel ge + کړسټه + en	Partizip II
fahren	ge + fahr+ en	gefahren
laufen	ge + lauf + en	gelaufen

هغه کړونه (فعلونه) چې د سټې واول (خپلواک) يې بدلون مومي:

Verb	Formel ge + کړسټه + en	Partizip II
bleiben	ge + blieb + en	geblieben
schreiben	ge + schrieb + en	geschrieben

له وېشور (د جلا کېدو وړ) کړونو (فعلونو) سره:

Verb	Formel ge + کړسټه + مختاري	Partizip II
abschreiben	ab + ge + schrieb + en	abgeschrieben
abnehmen	ab + ge + nomm + en	abgenommen

له هغو کړونو (فعلونو) سره چې مختاری يې نا وېشور وي (د جلا کېدو وړ نه وي) او د سټې واول يې بدلون و نه مومي:

Verb	Formel + en کړسته + مختاری	Partizip II
verfahren	ver + fahr + en	verfahren

له هغو کړونو (فعلونو) سره چې مختاری یې ناوېشور او چې د ستې واول یې بدلون مومي:

Verb	Formel + en کړسته + مختاری	Partizip II
verschreiben	ver + schrieb + en	verschrieben

ګډ کړونه (Gemischte Verben):

ګډ کړونه د دویم کړستاینوم (Partizip II) په جوړولو کې د (-t) پایتوري اخلي، د ستې واول یې بدلون مومي، ځینې کړونه یې د (-ge) مختاری او ځینې هغوی یې بیا د (-ge-) منځتاری خپلوي.

د (-ge) له مختاری، د (-t) له پایتوري او د ستې د واول له بدلون سره :

Verb	Formel + t کړسته + مختاری	Partizip II
bringen	ge + brach + t	gebracht

له هغه کړ (فعل) سره چې مختاری یې وېشور (د جلا کېدو وړ) وي:

Verb	Formel + t کړسته + منځتاری + مختاری	Partizip II
beibringen	bei + ge + brach + t	beigebracht

له هغه کړ (فعل) سره چې مختاری یې ناوېشور وي (د جلا کېدو وړ نه وي):

Verb	Formel t + کړسته + مختاری	Partizip II
verbringen	ver + brach + t	verbracht

لکه مخکې چې یادونه وشوه، دویم کړ ستاینوم چې د تېرمهال د کړستاینوم په نامه هم یادېږي، په ټولیزه توګه د هغه کړن (چار) د څرګندولو لپاره راځي چې په تېر وخت کې پېښ شوی وي، حال دا چې لومړی کړ ستاینوم چې د وسمهال کړستاینوم په نامه هم یادېږي، د هغه کړن (چار) لپاره کارول کېږي چې په وسمهال کې پېښېږي:

Die ankommenden Gäste freuen sich auf unsere Hochzeit.	را روان مېلمانه زموږ په واده خوښي کوي. (وسمهال)
Die angekommenen Gäste freuen sich auf unsere Hochzeit.	راغلي مېلمانه (هغه مېلمانه چې راغلي دي، تېرمهال)، زموږ په واده خوښي کوي.

د دود ټاکي کړ دویم کړستاینوم (Das Partizip II von Modalverben)

دود ټاکي کړ (مودال فعل) د دویم کړستاینوم (Partizip II) په جوړولو کې د (ge-) مختاری او د (-t) پایتوري خپلوي. د (müssen, können, dürfen) د کړونو (فعلونو) د سټي واول غورځي:

Verb	Formel t + کړسته + مختاری	Partizip II
müssen	ge + muss + t	gemusst
können	ge + kann + t	gekonnt
wollen	ge + woll + t	gewollt
dürfen	ge + darf + t	gedurft
sollen	ge + soll + t	gesollt

چاروال او بېچار Das Aktiv und Passiv

ځينې ژبپوهان اوس هم په دې اند دي چې د کر (فعل) چاروال او بېچار بڼې د يو بل عکس (سرچېه) دي، خو اړينه نه ده چې په هر اکر (حالت) کې دې دواړه بڼې د يو بل عکس وي. د غونډلې (جملې) چاروال (Aktiv) بڼه هغه ده چې کړند (فاعل) پکې مالوم وي، خو په بېچار (Passiv) کې نامالوم.

➤ سپين گل ډوډۍ خوري.

په دې غونډله کې د ډوډۍ خوړونکى يا د دې چار (عمل) کړند (فاعل) مالوم دى چې سپين گل دى. خو ځينې غونډلې کېدای شي چې په بېچار (مجهول) (Passiv) بڼه سره ورغږي. لکه څنگه يې چې له نامه څخه مالومېږي، بېچار (مجهول) د هغه کړن يا عمل د بشوولو لپاره کارول کېږي چې کړند (فاعل) يې مالوم نه وي يا اړين نه وي چې ياد شي، يا هم په باخبري توگه همداسې پتېل شوې وي (تصميم نيول شوى وي) چې د يوې غونډلې (جملې) کړند (فاعل) ياد نه شي. په همدې توگه ځينې وخت د يوه چار (عمل) د کړند (فاعل) تر يادولو دا اړينه برېښي چې په غونډله کې په خپله چار (عمل) د پام او غور وړ وگرځي، نه کړند (فاعل). له همدې امله بېچار (مجهول) کارول کېږي.

➤ انارگل وهل شوى دى.

دغه بېلگه په بېچار (مجهول) بڼه کې رغېدلې ده. دا مالومه نه ده چې انارگل چا وهلى دى او يا اړينه نه ده چې وهونکى ياد شي.

➤ انارگل ټپي دى.

په دې غونډله کې هم مالومه نه ده چې انارگل چا ټپي کړى دى يا اړينه نه ده چې بايد ياد شي. دلته هرگوره د انارگل د ټپي حالت څرگندول اړين دي. دا چې چا ټپي کړى دى، اړينه نه ده.

په جرمنۍ ژبه کې بېچار (مجهول) يا (Passiv) په دوه ډوله دى:

د کړن (عمل) بېچار (Vorgangspassiv): کله چې مالومه نه وي چې یو کړن (عمل) چا سر ته رسولی، یا که موږ وغواړو چې په غونډله کې یو چار (عمل) د لوستونکيو د پام وړ وگرځوو، د کړن بېچار کاروو. دغه ډول بېچار په بېلابېلو مهالونو (زمانو) کې په لاندې ډول جوړېږي:

مېال Zeitform	بېلگه Beispiel
Präsens	Anaargul wird geschlagen. انارگل به ووهل شي.
Perfekt	Anaargul ist geschlagen worden. انارگل وهل شوی دی.
Präteritum	Anaargul wurde geschlagen. انارگل ووهل شو.
Plusquamperfekt	Anaargul war geschlagen worden. انارگل وهل شوی وو.
Futur I	Anaargul wird geschlagen werden. انارگل به ووهل شي (په راتلونکې زمانه کې).
Futur II	Anaargul wird geschlagen worden sein. انارگل به وهل شوی وي. (په راتلونکې زمانه کې)

د اکر بېچار (Zustandspassiv): کله چې د یوه اکر (حالت) څرگندول اړین وي، یا په بله وینا، کله چې د یوه کړن یا چار د پایلو څرگندول اړین وي، د اکر (حالت) بېچار کارول کېږي.

Anaargul ist verletzt.	انارگل ټپي دی.
------------------------	----------------

په دغه بېلگه کې دا مالومه نه ده چې انارگل چا وهلی دی یا اړینه نه ده چې کړند (فاعل) یاد شي، بلکې د انارگل د حالت څرگندول اړین دي.

ځینې کړونه (فعلونه) شتون لري چې بېچار (Passiv) یې نه شي رغېدای یا کېدون نه لري، لکه هغه کړونه چې په لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت) کې کړی (مفعول) و نه شي لرلای او تېرمهال یې د (sein) له مرستیالکمر (کمکي فعل) سره جوړېږي:

Mein Kumpel ist nach Afghanistan gefahren.

زما ملگری افغانستان ته (په موټر کې) تللی دی.

که چېرې همدا کړ (فعل) د (haben) له مرستیالکړ سره را شي او په لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت) کې یو کړی (مفعول) هم ولرلای شي، نو بېچار (Passiv) یې هم جوړېدای شي.

Aktiv	Ich habe meinen Kumpel nach Afghanistan gefahren.
چاروال	ما خپل ملگری افغانستان ته په موټر کې یوړ.
Passiv	Mein Kumpel wurde (von mir) nach Afghanistan gefahren.
بېچار	زما ملگری (زما لخوا) افغانستان ته په موټر کې یوړل شو.

په برسېرنه بېلگه کې (Kumpel) په لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت) کې راغلی دی او د غونډلې (جملې) آر (شرط) یې پوره کړی دی .

له غبرگونکرونو (انعکاسي فعلونو) سره هم بېچار (Passiv) نه شي جوړېدای:

Sie wäscht sich.	دا (ښځه) ځان مینځي.
------------------	---------------------

ځینې کرونه سربېره پر دې چې په لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت) کې یو کړی (مفعول) هم لري، بیا هم بېچار (Passiv) ښه یې نه شي جوړېدای لکه له (haben, wissen, kennen) او د (es gibt...) له څرگندنې (اصطلاح) سره:

Ich habe einen Stift.	زه یو قلم لرم.
Er kennt diesen Film.	دی دغه فلم پېژني.
Sie weiß die Antwort.	دا په ځواب پوهیږي.
Es gibt einen Park hier.	دلته یو پارک شته دی.

په چاروال (Aktiv) سره د بېچار (Passiv) بدلون:

مخکې وویل شول چې دا هرو مرو نه ده چې بېچار (Passiv) دې د چاروال (Aktiv) عکس (سرچېه) وي یا چاروال د بېچار، خو هغه غونډلې (جملې) چې په ریښتیا د یو بل عکس وي، د هغوی بدلون هم کېدونی دی. په غونډله (جمله) کې کړی (مفعول) په کړند (فاعل) بدلېږي، کړند (فاعل) غورځي او پر ځای یې د (von+Dativ) پښوینیز (گرامري) جوړښت سره سم غونډله بدلون مومي او یا کړ (فعل) له (von) سره په لړکړي پېر (یا واسطه مفعولي حالت) کې راځي، کړ (فعل) د دویم کړستاینوم په بڼه راځي، د (werden) مرستیالکړ له کړند (فاعل) سره سم اوړون مومي.

چاروال – Aktiv	بېچار – Passiv
Subjekt+Verb+Objekt	Objekt + werden + von + Subjekt+ (Verb)
Anaargul kauft das Auto. انارگل دا موټر پېري (اخلې).	Das Auto wird von Anaargul gekauft. موټر به د انارگل لخوا وپېرل شي.

په چاروال غونډله کې (das Auto) کړی (مفعول) دی، په بېچار غونډله کې د غونډلې په پیل کې د کړند (فاعل) پر ځای راغلی، د (werden) مرستیالکړ د کړي (مفعول) (das Auto) سره سم گردان شوی او د چاروال غونډلې کړند (Anaargul) په بېچار غونډله کې له (von) وروسته راغلی دی. په بېچار غونډله کې د دې برخې (von Anaargul) راوړل هرو مرو نه دي. راوړل یې په دې پورې اړه لري چې آیا باید یاد شي که نه. که چېرې یې راوړل اړین نه وي، کېدای شي چې له غونډلې وغورځول شي:

Objekt + werden + finites Verb	
Das Auto wird gekauft.	موټر به وپېرل شي.

د هغو چاروال (Aktiv) غونډلو اوړون چې کړند یې مالوم نه وي یا نه ښايي چې یاد شي:

	Aktiv – چاروال	Passiv – بېچار
Präsens	Jemand füttert den Hund.	Der Hund wird gefüttert.
Perfekt	Jemand hat den Hund gefüttert.	Der Hund ist gefüttert worden.
Präteritum	Jemand fütterte den Hund.	Der Hund wurde gefüttert.
Plusquamperfekt	Jemand hatte den Hund gefüttert.	Der Hund war gefüttert worden.
Futur I	Jemand wird den Hund füttern.	Der Hund wird gefüttert werden.
Futur II	Jemand wird den Hund gefüttert haben.	Der Hund wird gefüttert worden sein.

که چېرې په چاروال (Aktiv) غونډله (جمله) کې په لړکړي پېر (باواسطه مفعولي حالت) کې یو کړی (مفعول) راغلی وي چې باید د غونډلې (جملې) لومړۍ برخې ته د کړند (فاعل) پر ځای راوړل شي، نو په لړکړي پېر (باواسطه مفعولي حالت) کې پاتې کېږي.

Aktiv	Man legte <u>dem Verletzten</u> einen Verband an. (یوه سړي) تپي (کس) ته پټی ور کېښوو.
Passiv	<u>Dem Verletzten</u> wurde ein Verband angelegt. تپي ته یې پټی ور کېښوو.

په برسرېنه چاروال (Aktiv) بېلگه کې (dem Verletzten) په لړ کړي پېر (با واسطه مفعولي حالت) کې راغلی دی. په دویمه بېلگه کې چې په بېچار (Passiv) بڼه کې رغېدلې ده، (dem Verletzten) د غونډلې سر ته د کړند (فاعل) پر ځای راغلی دی، خو په خپل آر پېر (اصلي حالت) یا لړ کړي پېر (با واسطه مفعولي حالت) کې پاتې شوی دی.

هغه چاروال (Aktiv) غونډلې (جملې) چې کړی (مفعول) و نه لري، کېدای شي چې د (es) په ملګرتیا په بېچار (Passiv) بڼه سره واورل شي:

Aktiv	Passiv
Wir aßen gestern viel. موړ پرون ډېر خوراک وکړ.	Es/Gestern wurde viel gegessen. پرون ډېر خوراک وشو.

اړیکوونکي (Die Konjunktion)

اړیکوونکي (د ربط توري) هغه ویکي (کلمې) دي چې په یوه غونډله (جمله) کې د کلمو غونډونه، آره او آره غونډله (دوې اصلي جملې)، آره او مله غونډله (اصلي او فرعي جمله) او دوې ملې غونډلې (فرعي جملې) سره نښلوي یا د دوی تر منځ اړیکه رامنځ ته کوي یا هم د غونډلو (جملو) د مانا د پوهېدلو لپاره د دوی تر منځ یوه منطقي اړیکه ټینګوي.

Nicole ging nach Hause, weil sie morgen zur Arbeit geht. نیکول کور ته ولاړه، ځکه چې سبا ته کار ته ځي.
Anaargul lebt gerne in Deutschland, denn er liebt Frieden. انارگل په خوښۍ په جرمني کې ژوند کوي، ځکه چې له سولې سره مینه لري.
Ich wollte gerade rausgehen, aber Lea hat mich aufgehalten. ما غوښتل چې د باندې ووځم، خو لېئه تم کړم.

په جرمنۍ ژبه کې اړیکوونکي (د ربط توري) په ټولیزه توګه په درې ډوله دي:

همغږکونکي اړیکوونکي (Die Nebenordnende Konjunktion) :

دغه ډول اړیکوونکي (د ربط توري) همغږې غونډلې (اصلي جملې له اصلي او فرعي جملې له فرعي سره) او کلمې یا د غونډلو برخې سره نښلوي:

Konjunktionen	Formel und Beispiele
	...Konjunktion + Subjekt + finites Verb +...
aber	Ich war da, aber du bist nicht gekommen.

	زه هلته وم، خو ته را نغلي.
denn	Ich freue mich, denn ich habe ein neues Auto. زه خوښ يم، ځكه چې يو نوی موټر لرم.
doch	Es ist wahr, doch es ist irgendwie unglaublich. دا رښتيا ده، خو يو ډول د باور وړ نه ده.
oder	Ist das dein Buch, oder es ist von Anna? آيا دا ستا كتاب دی، كه د انه؟
sondern	Das ist nicht meins, sondern es ist von Lea. دا زما نه دی، بلكې د لېنه دی.
und	Das Wetter ist heiß und schön. هوا توده او ښكلې ده.

تابع کوونکي اړیکوونکي (Die Unterordnende Konjunktion) :

دغه ډول اړیکوونکي (د ربط توري) چې د (Subjunktionen) په نامه هم یادېږي، بېلابېلې غونډلې (ملې غونډلې له آرو) سره نښلوي، ملې غونډلې (فرعي جملې) پیلوي او له آري غونډلې (اصلي جملې) سره تړاو ورکوي:

Subjunktion	Formel und Beispiel
	Konjunktion + Subjekt + + finites Verb
als	Du warst nicht da, <u>als ich kam</u> . کله چې زه راغلم، ته هلته نه وې.
bevor	Sie wollte mich sehen, <u>bevor ich gehe</u> . مخکې له دې چې ولاړ شم، دې غوښتل چې ما وويني.
bis	Ich warte auf dich, <u>bis du kommst</u> . تر هغه وخته درته تم کېږم چې ته راشي.
da	Ich war froh, <u>da du nicht hier warst</u> . زه خوښه وم ځکه چې ته دلته نه وې.

damit	Ich bin hier, <u>damit du Pause machst.</u> د دې لپاره چې ته تفریح وکړې، زه دلته یم.
dass	Sie ist froh, <u>dass du da bist.</u> دا خوښه ده چې ته دلته یې.
eher	Ich gehe weg, <u>eher du mich rausschmeißt.</u> مخکې له دې چې ما وشړې، زه (لرې) ځم.
falls	<u>Falls du kommst</u> , koche Ich für dich. که ته راځې، زه تا ته ډوډۍ پخوم.
indem	Man kann Deutsch lernen, <u>indem man immer übt.</u> سری جرمني زده کولای شي چې تل یې تمرین کړي.
nachdem	Ich wollte schlafen, <u>nachdem du weg warst.</u> وروسته له دې چې ته ولاړې، ما غوښتل چې ویده شم.
obwohl	Er war müde, <u>obwohl er nichts gemacht hat.</u> سربېره پر دې چې هېڅ یې نه وو کړي، دی ستړی وو.
seit	<u>Seit es regnet</u> , geht's mir schlecht. له کوم وخت راهیسې چې باران ورېږي، ښه نه یم.
seitdem	<u>Seitdem ich in Deutschland lebe</u> , freue ich mich. له کوم وخت راهیسې چې په جرمني کې ژوند کوم، خوښ یم.
sodass	Er ist ein guter Vater, <u>sodass die Kinder ihn lieben.</u> دی یو داسې ښه پلار دی چې په ماشومانو ډېر کران دی.
solange	Sie redete die ganz Zeit, <u>solange wir aßen.</u> تر هغه وخته چې مور ډوډۍ خوره، دې ټول وخت خبرې وکړي.
sooft	<u>Sooft sie hier kommt</u> , fühle ich mich glücklich. ځل چې دا (ښځه) دلته راشي، ځان ډېر بختور احساسوم.
während	Das Telefon klingelte, <u>während ich schlief.</u> تېلېفون په داسې (وخت) کې زنگ ووهه چې زه ویده وم.
weil	Wir arbeiten hart, <u>weil wir was erreichen wollen.</u> موږ سخت کار کوو، ځکه چې غواړو چې یو څه شي ته ورسېږو.

wenn	Ich sehe sie immer, <u>wenn</u> sie zur Uni geht. زه يې تل هغه وخت وينم چې دا پوهنتون ته ځي.
wohingegen	Ich arbeite hart, <u>wohingegen</u> mein Kollege faulenz. زه سخت کار کوم، حال دا چې زما همکار لتي کوي.

اړيکوييکي کړولونه (Die Konjunktionaladverbien):

دغه ډول اړيکوييکي (د ربط توري) د کړول (قيد) په توګه راځي. توپير يې له نورو هغوی سره د نحوې يا غونډله پوهيز پلوه دی:

Subjunktion	Formel und Beispiele
	...Konjunktionaladverb + finites Verb + Subjekt + ...
allerdings	Sie wollen ein Auto kaufen, allerdings haben sie kein Geld. دوی غواړي چې يو موټر واخلي، خو روپۍ نه لري.
also	Sie ist krank, also muss ich zu ihr gehen دا ناروغه ده، نو (ځی) زه بايد د دې کره ورشم.
andererseits	Es ist zu spät, andererseits können wir es versuchen. ناوخته ده، خو بيا هم کولای شو چې هڅه يې وکړو. (بلخوا)
anschließend	Ich habe die Prüfung bestanden, anschließend habe ich in meinem Fachbereich gearbeitet. زه په آزموينه کې بريالی شوم، له دې وروسته (سره سم) مې په خپله ځانګه کې کار وکړ.
außerdem	Frieden ist schön, außerdem ist er nötig. سوله ښکلې (ښه) ده، سر بېره پر دې اړينه هم ده.
dabei	Du singst sehr gut, dabei fühle ich mich so wohl. ته ډېرې ښې سندرې وايې، له دې سره زه ښه احساس کوم.
dadurch	Ich gehe oft aus, dadurch lerne ich neue Leute

	kennen. زه ډېر د باندې وځم، په دې وسیله له نویو خلکو سره پېژندگلوي کوم.
dafür	Bleib doch hier, dafür kriegst du ein Buch. دلته پاتې شه، د دې لپاره ته یو کتاب لاس ته راوړي.
dagegen	Sie ist weg, dagegen kann ich nichts machen. دا نشته (ولاره)، د دې پر ضد (وړاندې) هېڅ هم نه شم کولای.
damit	Sie ist weg, damit bin ich glücklich. دا نشته (ولاره)، په دې سره (د دې له تصمیم سره) زه بختور یم.
danach	Ich habe die Schule fertig, danach habe ich studiert. ما ښوونځی خلاص کړی دی، وروسته له هغې مې (فاکولته) ولوسته.
dann	Ich schriebe erst ein Gedicht, dann malte ich dich. ما لومړی یو شعر ولیکه، بیا مې ته رسم کړې.
darauf	Ich bin mit dem Studium fertig, darauf bin ich stolz. ما پوهنتون خلاص کړ، په دې سره ویاړمن یم.
darum	Sie ist Polizistin, darum möchte sie nicht trinken. دا پولیس ده، نو ځکه نه غواړي چې (الکول) وڅښي.
davor	Dieses Jahr bin ich hier, davor war ich in Kanada. سر کال دلته یم، مخکې له دې په کاناډا کې وم.
dazu	Kaufst du einen Laptop, dazu bekommst du eine Tasche. که یو لپټاپ وپېرې، له دې سره یو بکس (دستکول) هم په لاس راوړي.
deshalb	Er war krank, deshalb ist er zuhause geblieben. دی ناروغ وو، له همدې امله په کور کې پاتې شوی دی.
deswegen	Sie wollte mich sehen, deswegen ist sie hier. دې غوښتل چې ما وويني، له همدې امله دلته ده.
einerseits	Einerseits habe ich Kopfschmerzen, ... يو خوا سرخوړی لرم، ...
ferner	Das Auto ist günstig, ferner bekommst du noch Reifen.

	موټر ارزانه دی، سره له دې تیرونه هم په لاس راوړي.
folglich	Sie ist in Afghanistan, folglich kannst du sie nicht sehen. دا په افغانستان کې ده، نو ځکه یې نه شي لیدلای.
genauso	Sie war wütend, genauso war ich auch. دا ډیره په قهر وه، همداسې زه هم (په قهر) وم.
immerhin	Das Essen war Ok, immerhin war es günstig. خوراک بد نه وو، خو (لږ تر لږه) ارزانه وو.
inzwischen	Wir müssen warten, inzwischen können wir lesen. موږ باید تم شو، په عین حال کې کولای شو چې لوست وکړو.
jedoch	Er gab sich viel mühe, jedoch gewann er nicht. ده ځانته ډېر زحمت ورکړ، خو و یې نه گټله.
schließlich	Ich habe sie viel gesucht, schließlich fand ich sie zu Hause. ما دا ډیره ولټوله، په پای کې مې په کور کې پیدا کړه.
seitdem	Sie hat ihn verlassen, seitdem ärgert er sich ständig. دې (ښځې) دی پرېښود، له هغه وخت راهیسې دی هره شېبه قهرېږي.
später	Sie war bis Mitternacht hier, später ging sie nach Hause. دا تر نیمې شپې پورې دلته وه، وروسته له هغې کور ته ولاړه.
trotzdem	Wir haben dich gern, trotzdem müsst du weggehen. پر موږ گران یې، (خو) سربېره پر دې باید له دې ځایه ولاړ شي.
vorher	Ich bin Mechaniker jetzt, vorher war ich Journalist. اوس مېخانيکر یم، مخکې له دې ژورنالېست وم.
weder ... noch	Weder dieses Buch noch das andere möchte ich haben. زه نه دا کتاب غواړم، نه دا بل هغه.
zuvor	Wir leben zurzeit hier, zuvor waren wir in Afghanistan.

	مور اوس دلته ژوند کوو، مخکې له دې په افغانستان کې وو.
zwar	Diese Gewürze besteht aus drei Zutaten und zwar aus Pfeffer, Salz und Koriander. دغه مساله له دریو شیانو څخه جوړه شوې ده چې عبارت دي له مرچو، مالګې او کشنیزو.

Der Satz غونډله

غونډله (جمله) د ویو (کلمو) داسې یو غونډ (ګروپ) دی چې یوه بشره یا خپلواکه مانا ولري. کوشنۍ ترینه غونډله هغه ده چې یو ګرند (فاعل) او یو خبر (اورېدلی فعل) ولري، خو غونډله (جمله) کولای شي چې پر ګرند (فاعل) او خبر (اورېدلي فعل) سربېره نورې برخې هم ولري:

کوشنۍ ترینه غونډله	Sara studiert. سارا زده کړه کوي.
اورېده غونډله	Anaargul möchte nächstes Jahr sein Auslandssemester für sechs Monate in die beste Universität Deutschlands absolvieren. انارګل غواړي چې راتلونکی کال د شپږو میاشتو لپاره د خپل بهرني سمتر دوره د جرمني په تر ټولو ښه ترین پوهنتون کې سرته ورسوي.

Satzarten د غونډلې ډولونه

Der Aussagesatz څرګندني غونډله

څرګندني غونډله (بیانيه جمله) هغه غونډلې ته وايي چې یو حقیقت، یو اندواند او یا هم یوه فرضیه پکې نغښتل شوې وي. د دغه ډول غونډلو په لومړۍ برخه یا پیل کې ګرند (فاعل) یا ګرول (قید) یا

هم وخت، په دويمه برخه کې اورېدلی کړ (گردان شوی فعل) او په وروستۍ برخه کې بشپړاند توکي راځي .

کړی (مفعول) + اورېدلی کړ (گردان شوی فعل) + کړند (فاعل)	
Ich liebe dich.	پر ما کرانه یې.
Spingul studiert Physik.	سپین گل د فزیک (فاکولته) لولي.

پوښتنغونډله Der Fragesatz

په جرمنۍ ژبه کې دوه ډوله پوښتنغونډلې (سوالبه یا اسفتهامي جملې) شتون لري:

مالوماتي پوښتنې: دې ډول پوښتنو ته بشپړاندې پوښتنې یا (W-Fragen) هم وایي. دوی د (wer, was, wie, warum) په پوښتويکو (استفهامي کلمو) سره پیلېږي او په ځواب کې د مالوماتو غوښتنه کوي:

Wer ist da?	څوک دي؟
Warum bist du so spät gekommen?	ولې دومره ناوخته راغلئ یې؟
Wie bist du hierhergekommen?	دلته څنګه راغلئ یې؟
Was hast du heute gemacht?	نن دې څه شی وکړل؟

پرېکړه ییزې پوښتنې Entscheidungsfrage: دغه ډول پوښتنې د انګرېزي ژبې د (Yes, No) پوښتنو په څېر دي. دوی په یوه کړ (فعل) پیلېږي او په ټولیزه توګه په هو یا نه سره ځوابېږي:

Arbeitest du heute?	نن کار کوي؟
Nein , ich habe heute frei.	نه، زه نن رخصت یم.
Studierst du?	زده کړه کوي؟
Ja klar.	هو مالومداره.

ناسیده پوښتغونډلې (استهامي جملې) د سیده هغوی په پرتله له درنښت او احترام څخه ډکې دي. دوی مله غونډله په (ob) سره پیلوي. د دې لپاره چې احترام یا درنښت لا نور هم څرگند شوی وي، په پیلیزه غونډله کې لومړی یا دویم انشایي (Konjunktiv II) راځي.

Er fragt, ob er heute früher nach Hause gehen könnte . دی پوښتي که چېرې نن لږ مخکې کور ته ولاړ شوی شي.
Er wollte wissen, wann wir ihm was schenken würden . ده غوښتل چې پوه شي چې موږ به ده ته څه وخت یوه تحفه ورکړو.

هېښني غونډله Ausrufesatz: هېښني غونډله (ندایه جمله) یوه حیرانتیا څرگندوي. په پای کې یې بلننښه اېښوول کېږي.

Wie schön!	څومره ښایسته یا ښه!
Was für ein Auto!	څه یو موټر!

امري غونډله (Aufforderungssatz): هغه غونډله (جمله) ده چې یوه غوښتنه، هیله یا یو امر څرگندوي. په پای کې یې بلننښه اېښوول کېږي:

Halt!	درېز (درېش)!
Geben Sie mir bitte ein Kaffee!	مهرباني وکړئ یوه کافي راکړئ!
Mach deine Hausaufgabe!	خپله کورنۍ دنده وکړه!

ارماني غونډله Wunschsatz: دغه ډول غونډله یو ارمان څرگندوي. په پای کې یې بلننښه اېښوول کېږي:

Wenn du hier wärest!	درېغه چې ته خو دلته وای!
----------------------	--------------------------

Wenn der Sommer nur kommen würde!

درېغه چې پسرلی راشي!

Die Verneinung نفې

په جرمنی ژبه کې منفي غونډلې (جملې) په (Nein) او (Kein) سره رغېږي.

د "نه" کارول – Die Verwendung von Nein	
Er trinkt nicht .	په ساده مهال کې له کړ (فعل) سره، د غونډلې په پای کې راځي.
Er hat heute nicht gegessen.	په ګډغونډلو (مرکبو جملو) کې له بېشر کړ څخه وړاندې د غونډلې په پای کې راځي.
Sie hat nicht das Buch gekauft, sondern die Stifte.	له مالوم آرتیکل او ټولنوموځي (ملکي ضمير) سره له آرتیکل څخه وړاندې راځي.
Das ist nicht Nicole's Tochter, sondern ihre Nachbarin.	له ځانګړنومونو څخه مخکې راځي.
Er hat nicht dich geliebt, sondern deine Schwester.	له نوموځرو (ضميرونو) څخه وړاندې.
Das ist nicht schwer .	له ستاینوم (صفت) څخه وړاندې.
Sie geht nicht gerne tanzen.	له کړول (قید) څخه وړاندې.
Wir gehen nicht um acht Uhr .	له وخت (ساعت) څخه وړاندې.
Wir gehen nicht ins Restaurant .	له ځای څخه وړاندې.
Wir kochen nicht mit Gas .	له دود (طریقې) څخه وړاندې.

که ښايي چې په غونډله (جمله) کې یو غړی یا یو غونډ منفي شي، د (Nein) کلمه له هماغه غړي څخه مخکې راځي. د (Nein) د کلمې د ځای په بدلون سره کېدای شي چې د غونډلې مانا هم بدلون ومومي:

Ich habe dir nicht gestern einen Stift gegeben (sondern heute). ما پرون تا ته يو قلم در نه کړ (بلکې نن).	
Nicht ich habe dir gestern einen Stift gegeben. ما تا ته پرون يو قلم در نه کړ (دا زه نه وم چې پرون مې تا ته يو قلم درکړ).	
Ich habe nicht dir gestern einen Stift gegeben (sondern Marina). ما تا ته پرون يو قلم در نه کړ (بلکې مړينې ته)	
Die Verwendung von Kein د (kein) کارول	
Ich habe Durst. Ich habe keinen Durst.	له هغه نوم سره چې آرټیکل نه وي ، د نفې لپاره (kein) کارول کېږي.
Ich habe ein Buch. Ich habe kein Buch.	د نامعين پېژندويکي (آرټیکل، يا د تعريف توري) پر ځای هم (kein) کارول کېږي.

ځينې وخت کېدای شي چې يوه غونډله (جمله) په (Nein) او (Kein) دواړو سره منفي شي. د بېلګې په توګه، کله چې مله غونډله (فرعي جمله) په (Sondern) سره پيل شي:

Ich habe nicht Tee, sondern Wasser getrunken. ما چای نه، بلکې اوبه څښلې دي.
Ich habe keinen Tee, sondern Wasser getrunken.

د غونډلې برخې

کړند (**Subjekt**): د يوه کار سرته رسوونکى ته کړند (فاعل) وايي.

<u>Jana</u> macht ihre Hausaufgabe.	ينه خپله کورنۍ دنده سر ته رسوي.
--	---------------------------------

کړی (Objekt) : مفعول هغه کس یا څیز ته وايي چې یو کار پې شوی وي. دوی کېدای شي چې لنډ کړی (بې واسطه مفعول، Akkusativobjekt) ، لږ کړی (غیر مستقیم یا با واسطه مفعول، Dativobjekt)، ټولپېرکړی (اضافي مفعول، Genitivobjekt) او سربلېز کړی (Präpositionalobjekt) وي.

Maya hat den Laptop mitgenommen.

میه لپټاپ له ځان سره یووړ. (لنډ کړی، بې واسطه مفعول)

Maya hat den Laptop mit einem **Stift** zerkratzt.

میه په قلم سره لپټاپ وگروه (داغ یې کړ). (قلم لږ کړی یا با واسطه مفعول دی)

کړولیزه برخه (Adverbialbestimmung): هغه برخه ده چې کړولیز (قیدي) توکي لکه سربلونه (Präposition)، کړولیزې غونډلې (قیدي جملې) چې په کړي پېر (مفعولي حالت) او یا ټولپېر (اضافي حالت) کې راغلې وي.

Ich warte auf dich am Seeufer.

زه تا ته د سیند پر غاړه تم یم.

څېر (Prädikat) : د غونډلې (جملې) هغه برخه ده چې له اورېدلي کړ (کردان شوي فعل) څخه جوړه شوې وي.

Anaargul arbeitet sehr gut.

انارگل ډېر ښه کار کوي.

کړولیز توکي Adverbial

کړول (قید) یا کړولیز توکي (قیدی توکي) هغه ویکي (کلمې) دي چې یو کړ (فعل) یا یو ستاینوم (صفت) ستایي یا د دوی د تون (خای)، مهال (وخت)، پېر (حالت)، دود او آرونو (شرایطو) په اړه سرباري مالومات راکوي.

Anaargul liest <u>sehr</u> gut.	انارگل ډېر ښه لوست کوي. (دود ټاکنه)
Anaargul liest in der <u>Klasse</u> .	انارگل په ټولګي کې لوست کوي. (تون، مکان)
Anaargul liest, <u>weil</u> ihm das gefällt.	انارگل لوست کوي، ځکه چې د ده خوښېږي. (مله غونډله د کړول یا قید په توګه)

ستایویی Das Attribut

ستایویی (Attribut) په خپله ډېرولو یا اضافه کولو ته وايي، خو په ژبه کې د ستاینوم (صفت) یا کړستانینوم (Partizip) په توګه یا هم د ملې غونډلې (فرعي جملې) په څیر کارول کېږي. دی د یوه کړند (فاعل) یا یوه کړي (مفعول) په باره کې مالومات راکوي. ستایویی کېدای شي چې همدارنګه د هغه څیز په باره کې اضافي مالومات راکړي چې یوه کړند (فاعل) یا کړي (مفعول) ویلي یا لیدلي وي. ستایویی په خپله خپلواک نه دی، بلکې د غونډلې (جملې) د یوې کلمې یا یوې برخې سره تړاو لري. ځینې وخت له ستاینوم (صفت) سره توپیرېدای نه شي ځکه چې د ستاینوم (صفت) دنده پر مخ وړي.

Ich habe die Frau, die gestern einen Unfall hatte, heute wieder gesehen.

ما هغه ښځه نن بیا ولیده چې پرون یې ټکر وکړ.

په دغه غونډله کې ستایویی په خپله مله غونډله ده چې د کړي (مفعول) په باره کې سرباري مالومات راکوي.

ستاږيوي کېدای شي چې له خپل اړوند توکي يا نوم څخه ښی يا کينې خوا ته راشي. له همدې امله د ښي يا کين ستاږيوي په نامه سره يادېږي.

کين ستاږيوي د ستاينوم (صفت) يا کړستاينوم (Partizip) په توگه له نوم څخه مخکې يا کينې خوا ته راځي:

ein <u>grünes</u> Haus	يو شين کور
das <u>gestrichene</u> Haus	رنگ شوی کور

ښی ستاږيوي له خپل اړوند توکي يا نوم څخه وروسته يا ښی خوا ته راځي:

Das Haus <u>in Kabul...</u>	دغه کور چې په کابل کې دی . . .
Das Haus <u>meiner Eltern...</u>	زما د مور او پلار کور . . .
Das Haus, <u>das ich gestern kaufte.</u>	دغه کور (کوم) چې ما پرون واخيست،

Die Valenz der Verben

د کړ د نښلولو وړتيا

په ژبپوهنه کې د يوه ويي (کلمې) په ځانگړې توگه د يوه کړ (فعل) د نښلولو وړتيا هغې ځانگړتيا ته وايي چې په ځان پسې نورې کلمې ونښلولای يا د ځان بشپړولو غوښتنه وکړای شي.

د غونډلې (جملې) د جوړښت ډول په کړ (فعل) پورې اړه لري. په دې مانا چې دا کړ دی چې په غونډله کې نور توکي ټاکي. يو کړ کولای شي چې په غونډله کې لاندې توکي وغواړي:

Ich lache.	يوازې يو کړند (فاعل) او يو کړ (فعل)
Ich lese ein Buch.	يو کړند، يو کړ او يو لنډ کړی (بې واسطه مفعول)
Ich helfe dir.	يوازې يوکړند (فاعل) او يو لړ کړی (با واسطه مفعول)
Ich helfe dir eine Wohnung	يو کړند (فاعل)، يو لړ کړی (باواسطه مفعول)،

zu finden.	یو لنډ کړی (بې واسطه مفعول)
Ich warte auf dich.	یو کړند (فاعل)، یو سربلیز کړی (اضافي مفعول)
Ich schreibe eine Karte an deinen Bruder.	یو کړند، یو لنډ کړی (بې واسطه مفعول) او یو سربلیز کړی (اضافي مفعول)

Die Wortstellung im Satz

د غونډلې ویي اوډون

په غونډله کې ویي اوډون (د غونډونو یا کلمو نظم) پر دې بحث کوي چې په یوه غونډله (جمله) کې د ویو (کلمو) او غونډونو ځای وټاکي، په تېره د کړند (فاعل)، کړي (مفعول) او اورېدلي کړ (گردان شوي فعل). په دې مانا چې کړند (فاعل)، کړی (مفعول) او اورېدلی کړ په غونډله کې چېرته راشي.

که څه هم چې په جرمنۍ ژبه کې د ویو اوډون (کلمو نظم) کېدای شي چې په څو ډولونو سره ورغېږي، خو په ټولیزه توګه د یوې غونډلې په لومړۍ برخه کې کړند (فاعل)، په دویمه هغه کې اورېدلی کړ (گردان شوی فعل) او په دریمه برخه کې یې کړی (مفعول) راځي:

Anaargul schreibt einen Brief.	فاعل + اورېدلی کړ (فعل) + کړی (مفعول)
--------------------------------	---------------------------------------

په جرمنۍ ژبه کې ډول ډول غونډلې (جملې) شتون لري. ځینې یې یوازې د اورېدلي کړ (گردان شوي فعل) برخه او بله منځنۍ برخه لري. ځینې غونډلې (جملې) بیا مخکنۍ او د ناوړېدلي کړ (ناگردان شوي فعل) برخه او ځینې یې بیا یوه بله برخه هم لري.

قاعده:

- اورېدلی کړ (گردان شوی فعل) د غونډلې (جملې) په دویمه برخه کې راځي.
- کړنومی (مصدر) او دویم کړستاینوم (Partizip II) د غونډلې په پای کې راځي.

- په مله غونډله (فرعي جمله) کې اورېدلی کر (فعل) د غونډلې په پای کې راځي.
- کړند (فاعل) ډېر وخت د غونډلې (جملې) په پیل کې راځي، خو همداسې کېدای شي چې د غونډلې په پیل کې کړی (مفعول) هم راشي یا د مهال یا هم ځای یادونه وشي.

Das Kind fängt den Ball.	کړند + اورېدلی کر + کړی (مفعول)
Den Ball fängt der Hund.	کړی (مفعول) + اورېدلی کر + کړند
Gestern hat das Kind den Ball gefangen.	وخت + کړند + کړی (مفعول) + اورېدلی کر

لاندې لارښوونې د پام وړي دي:

- باید هڅه وشي چې په غونډله کې پېژندل شوي څیزونه له نویو او ناپېژانده هغوی څخه وړاندې یاد یا ذکر شي او نامالومه یا نوی څیز د غونډلې په پای کې.

Ich habe **deinem** Bruder **ein** Buch gegeben.

په دغه بېلگه کې «کتاب» یو نامالوم څیز دی چې د غونډلې په پای او «ستا ورور» یو مالوم توکی دی چې له نامالوم څخه وړاندې راغلی دی.

- لر کړی (با واسطه مفعول)، وخت او ځای کېدای شي چې د غونډلې (جملې) په مخکنۍ، منځنۍ یا وروستۍ برخه کې راشي، خو که چیرې د دغو توکو یادول د یوې ځانګړې پاملرنې په موخه وشي، نو ښایي چې له لنډ کړي (بې واسطه مفعول) څخه وروسته راورل شي:

Ich habe deinem Bruder in der Schule einen Laptop **gestern** gegeben.

په برسېرنه بېلگه کې وخت (پرون) له لنډ کړي (بې واسطه مفعول، لېتاپ) څخه وروسته راغلی دی. او دا هم د دې لپاره چې د لوستونکیو پام ور ته را وگرځي. ځای تل تر تله له وخت څخه وړاندې راځي، په ځانگړې توگه په لیکلې ژبه په ځانگړې توگه په رسمي مکتوبونو کې.

• په ناسیده وینا (غیر مستقیم نقل قول) کې د لر کړي (با واسطه مفعول) پر ځای که نومخړی (ضمیر) وکارول شي، نو هرو مرو باید په خپل آر (اصلي) ځای راشي.

1. Ich habe **ihm** (deinem Bruder) in der Schule einen Laptop gestern gegeben.
2. Ich habe in der Schule einen Laptop ihm (deinem Bruder) gestern gegeben.

په برسېرنه لومړۍ غونډله کې د (deinem Bruder) پر ځای د (**ihm**) نومخړی (ضمیر) راغلی دی. له همدې امله باید په خپل ځای راوړل شي. په دې مانا چې لومړۍ غونډله سمه، خو دویمه هغه غلطه ده، ځکه چې لر کړی (با واسطه مفعول) په دویمه غونډله (جمله) کې پر خپل ځای نه دی راغلی.

ناسیده وینا Die Indirekte Rede

انارگل وویل چې دی به ژر تر ژره خپل وطن ته ولاړ شي.

په دغه بېلگه کې خبرې کوونکي یا ویناوال د انارگل خبرې راوړې دي یا یې د وینا نکل کوي چې انارگل څه وویل یا څه پلان لري. ویناوال د انارگل خبرې په خپله ژبه او کلمو کې رانغښتلې دي، خو د ده موخه یې په بشپړه توگه څرگنده کړې ده. د وینا دې ډول نکل ته ناسیده وینا (غیر مستقیم نقل قول) وايي.

که چېرې خبرې کوونکي ویلي وای چې:

انارگل وویل: "زه به ژر تر ژره خپل وطن ته ولاړ شم."

برسېرنه بېلگه سیده وینا ده. لکه څنګه چې انارګل خبرې کړې دي، ویناوال ټکی په ټکی هماغسې د ده خبرې تکراروي.

د یوه چا د خبرو یا وینا د راورلو یا تکرار لپاره سړی کولای شي چې سیده یا ناسیده وینا وکاروي. ناسیده وینا هرګوره ډېره کارول کېږي. په جرمنی ژبه کې سړی کولای شي چې ناسیده وینا په مله غونډله کې د (sagen, fragen, dass) په کلمو سره پیل او د انشايي (Konjunktiv) په مرسته ورغوي. لومړی انشايي، دویم هغه او د (würde) بڼه ټول یوه مانا لري. لومړی انشايي هرګوره نن سبا دومره نه کارول کېږي لکه دویم انشايي (Konjunktiv II) او د (Würde) بڼه.

Er sagte, dass er nach Hause kommen würde .	ده وویل چې دی به کور ته راشي.
Er sagte, dass er nach Hause komme .	
Er sagte, dass er nach Hause käme .	

په ناسیده وینا د سیده وینا بدلون

نومخړی (ضمیر) هرو مرو بدلون مومي او که اړینه وي، د ځای او وخت وینا هم بدلون غواړي:

Sie sagte: „ ich habe ein Buch gekauft.“	دې وویل: "ما یو کتاب اخیستی دی."
Sie sagte, sie habe ein Buch gekauft.	دې وویل چې ګواکي دې یو کتاب اخیستی دی.

لومړی بېلګه چې سیده وینا ده، د (ich) نومخړی (ضمیر) پکې راغلی دی، خو په دویمه بېلګه کې چې په ناسیده وینا کې رغېدلې ده، د (ich) نومخړی په (sie) سره بدلون موندلی دی.

کله چې د وخت او ځای کلمې بدلون مومي:

Er sagte: „Sie war gestern hier.“	ده وویل: "دا پرون دلته وه."
Er sagte, sie sei am Tag zuvor dort gewesen.	ده وویل چې ګواکي دا مخکې له هغې ورځې هلته وه.

د څرگندني (بيانيه) غونډلې بدلون

د دې لپاره چې څرگندني غونډلې (بيانيه جملې) په ناسيده وينا سره واورو، اړينه نه ده چې هرو مرو دې د انشايي په بڼه ورغږي، بلکې کېدای شي چې په (dass) سره هم ورغول شي:

Sie sagte, sie habe /hat ein Buch gekauft.
Sie sagte, dass sie ein Buch gekauft habe/hat.
دې وويل چې گواکې يو کتاب پېرلی دی.

د پوښتونډلې (سوالي جملې) بدلون

پوښتونډله په پوښتويکي (استقهامي کلمې) سره پېلېږي:

Direkte Rede سیده وينا	Ich fragte: „Was wollte sie?“ ما پوښتنه وکړه: "دې څه غوښتل؟"
Indirekte Rede ناسيده وينا	Ich fragte, was sie wollte/was sie gewollt habe. ما پوښتنه وکړه چې دې څه غوښتل يا غوښتلې دي.

که چېرې په پوښتونډله (سوالي جمله) کې پوښتويی (استقهامي کلمه) شتون و نه لري لکه هغه پوښتنې چې په هو او نه سره ځوابېږي، نو په غونډله کې ناسيده وينا د (ob) په وياي (کلمې) سره پېلېږي:

Direkte Rede سیده وينا	Ich fragte: „ Hat sie dir geholfen?“ ما پوښتنه وکړه: "آيا دې در سره مرسته وکړه؟"
Indirekte Rede ناسيده وينا	Ich fragte, ob sie ihm geholfen habe/hat. ما پوښتنه وکړه چې آيا دې له ده سره مرسته وکړه؟

د هیلو څرگندولو لپاره په ناسیده وینا کې د (sollen) دود ټاکی کر (مودال فعل) کارول کېږي، خو که چېرې وغواړو چې غونډله (جمله) مو له درنښت څخه ډکه وي، د (mögen) دود ټاکی هغه کاروو.

Direkte Rede سیده وینا	Er sagte: „Komm bitte später.“ ده وویل: "مهرباني وکړه وروسته راشه."
Indirekte Rede ناسیده وینا	Er sagte, ich soll später kommen. ده وویل چې ښايي زه وروسته راشم.
Indirekte Rede ناسیده وینا (درنښت)	Er sagte, ich möge später kommen. ده وویل چې ښه به دا وي چې وروسته راشم.

ناسیده وینا کېدای شي چې په انشايي (Konjunktiv) او خبري (Indikativ) بڼه سره راشي، خو په ورځنیو خبرو اترو کې خلک ډېره خبري بڼه کاروي. که چېرې خبرې کوونکی د خبرو یا وینا په ریښتینولۍ باور ولري، نو خبري بڼه کاروي او که چېرې شکمن وي، انشايي بڼه کاروي.

Anaargul sagt, dass er Pilot ist .	انارگل وايي چې دی پیلوټ دی. (خبري) (ډاډه يم چې انارگل ریښتیا وايي)
Anaargul sagt, dass er Pilot sei .	انارگل وايي چې ګواکي دی پیلوټ دی. (انشايي) (ډاډه نه يم چې انارگل به پیلوټ وي.)

په لومړي انشايي (Konjunktiv I) کې ناسیده وینا:

	Direkte Rede	Indirekte Rede
Präsens	„Ich gehe.“ „Ich esse.“	Sie sagte, sie gehe. Sie sagte, sie esse.
Perfekt	„Ich bin gegangen.“ „Ich habe gegessen.“	Sie sagte, sie sei gegangen. Sie sagte, sie habe gegessen.
Präteritum	„Ich ging.“	

	„Ich aß.“	کېدای شي چې درې واړه مهالونه یو ډول ورغېږي. مانا یې یوه ده.
Plusquam– perfekt	„Ich war gegangen.“ „Ich hatte gegessen.“	
Futur I	„Ich werde gehen.“ „Ich werde essen.“	Sie sagte, sie werde gehen. Sie sagte, sie werde essen.
Futur II	„Ich werde gegangen sein.“ „Ich werde gegessen haben.“	Sie sagte, sie werde gegangen sein. Sie sagte, sie werde gegessen haben.

کله چې د لومړي انشايي (Konjunktiv I) بڼه له خبري (Indikativ) هغې سره یو ډول وي، نو دویم انشايي (Konjunktiv II) یا د (Würde) بڼه کارول کېږي، د بېلګې په توګه:

Er sagte: „Sie haben uns fotografiert.“

Er sagte, dass sie uns fotografiert haben.

دویمه غونډله چې ناسیده وینا ده، لومړۍ انشايي (Konjunktiv I) او خبري (Indikativ) بڼه یې یو ډول ده. له همدې امله باید دغه ډول غونډلې په دویم انشايي (Konjunktiv II) کې ورغېږي:

Er sagte, dass sie uns fotografiert hätten.

کله چې د دویم انشايي (Konjunktiv II) بڼه د خبري (Indikativ) له بشپړ تېرمهال (Präteritum) سره یو ډول وي، نو ناسیده وینا د (würde) په بڼه سره ورغېږي:

Er sagte: „Sie lachen viel.“

Er sagte, dass sie viel lachten.

دویمه غونډله چې ناسیده وینا ده او په دویم انشايي کې راوړل شوې ده، د خبري (Indikativ) له بشپړ تېرمهال (Präteritum) سره یو ډول ده. له همدې امله باید د (Würde) په بڼه ورغېږي:

Er sagte, dass sie viel lachen würden.

که چېرې د یوې غونډلې (جملې) رغېدل (جوړول) په لومړي انشايي (Konjunktiv I) کې کېدون ولري، خو سړی یې په دویم انشايي کې ورغوي، په دې مانا چې د وینا په ریښتینولۍ کې شک کوي:

Lisa sagte, sie sei froh. (konj. I)	لیزا وویل چې ګواکي دا خوښه ده.
Lisa sagte, sie wäre froh. (konj. II)	لیزا وویل چې ګواکي دا خوښه ده یا خوښه به وي. (امکان لري چې خوښه نه وي.)

پای

و من الله توفيق

محمد کریم نور

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library